

Sven Norling



- 1913 Sven föds den 11 september i Sala. Son till August Norling, f. 10 november 1867, d. 19 juli 1940, och Eva Charlotta Jansson, f. 29 mars 1872, d. 18 april 1966.
- 1925 Köper sin första lådkamera för 8:50 (ev. 1927 eller 1928 – varierande uppgifter om året i olika tidningsartiklar).
- 1930 Herrmods-kurser i fotografering.
- 1933 Praktik hos Hasselblads i Stockholm.
- 1933 Börjar som pressfotograf.
- 1934 Sven Norling debuterar som filmare och skildrar då KFUM-pojkarnas Gotlandsresa på film.
- 1936 Största uppdraget som pressfotograf: Salaligan grips på midsommarafton.
- 1937 Premiär i februari för Svens film om Stråbruken i Folkets Park för 450 anställda och deras familjer.
- 1943 Sockenfilmerna påbörjas med en film om Möklinta i samband med att Möklinta Sparbank gick upp i Sala Sparbank.
- 1944 Gifter sig med Eva Herrlin, f. 27 januari 1918.
Sala stad erbjöds av Jakob Lundberg och Sven Norling att köpa in 100 bilder som skildrade gamla och dåvarande Sala för 2.000 kr. Men blev det någon affär?
Startade seriefotografering (porträttkartor) – gick en kurs i porträttfotografering hos Hasselblads.
- 1946 Filmar krönikespelet *Riksens Clenodium* med Inga Gill och Rune Hedlund i två av rollerna.
- 1947 I augusti påbörjar Sven Norling en film om Kumla socken.
Sala Fotoklubb bildas och Sven är en av initiativtagarna och sammankallande i interimsstyrelsen.
- 1948 Film om Västerfärnebo Biltrafikförenings 25-årsjubileum.
- 1949 Premiär för Kumla-filmen i oktober.
Sven Norling dokumenterar alla Sala Allehandas avdelningar till tidningens jubileumsutställning i december på Sala Stadshotell.
Spelar in en instruktionsfilm för Sala brandkår som kom att användas av flera brandkårer runt om i landet.
- 1950 Enligt en artikel i Sala Alleanda den 23 januari är Sven i färd med att spela in ett antal sockenfilmer om Västerlövsta, Nora, Östervåla, Huddunge, Vittinge och Sala socken.
- 1950 Fotohandlarna i Sverige var indelade i tre klasser: A, B och C. Sven Norling ville utveckla sin affär till A-butik. Till detta krävdes investeringar och Victor Hasselblad skrev på en personlig borgen för Svens banklån.
- 1953 Till Sala Sparbanks 125-årsjubileum den 13 september sammanställde Sven Norling delar av sockenfilmerna tillsammans med nyinspelat material till 45-minutersfilmen *Salabygd* med f. bankdirektören Jakob Lundberg som berättare.
- 1955 Sven vinner 1a pris i Sala Allehandas fototävling *Bästa kungabilden* med anledning av Gustav VI Adolfs besök i Sala i september.
- 1974 Sven Norlings foton illustrerar Åke "Åke" Johanssons bok *Sista 50 åren – Tillbakablick på Sala*.
- 1979 Norlings Foto överläts den 1 mars till Sture Liffh.
- 1989 Sven Norling medverkar i Artur Hjerpes bok *Salaligan*.
- 1990 Får Sala kommuns kulturpris i november.
- 1992 Sven Norlings foton illustrerar Lennart Sundhs bok *Silverstänk*.
- 1995-97 Delar av Sven Norlings 16 mm-filmer förs över på VHS av Kungängsskolans videostudio.
- 2000 Hustrun Eva avlider den 17 januari.
- 2001 Sven utses till Årets Salaambassadör.
- 2002-03 Deltar i produktionen av Sala Sparbanks JubileumsCD där många av bilderna och filminslagen kom från Sven.
- 2005 Statens Filmarkiv i Grängesberg överför Svens filmer till dvd-skivor.
- 2006 Sven sammanställer – vid 93 års ålder! – egna och andras bilder och filmer till en dvd-skiva om Långforsen och Måns Ols.
- 2007 Sven Norling tilldelas Landstinget i Västmanlands hedersgåva med motiveringen "Sven Norling har samlat ett historiskt och kulturhistoriskt ovärderligt material för kommande släkten".
- 2010 Deltar i Galleri Jans julsalong.
- 2013 Sommarutställningen *Ögonblick* vid Sala Silvergruva med Svens fotografier och Bo Svärds målningar.
Sven Norling fyller 100 år den 11 september vilket bland annat firas med en stor fotoutställning, *100 år – 100 bilder*, på Täljstenen och inte minst den vackra filmen, *Kärleken till en plats*, producerad av Eric Fylkeson och Anders Bjurenvall med premiär på 100-årsdagen. Samtidigt arrangerar de en arkivfilmsfestival, *Norlingfestivalen*.
- 2014 Sven Norling avlider den 20 januari.
- 2016 [Skriften Fredsgatan](#), baserad på Sven Norlings berättelser och anteckningar, sammanställs och ges ut av Avlidna Salakonstnärers Sällskap.

S.P. 11/10 1934
**K. F. U. M.-pojarnas
Gotlandsfärd på film.**

Ett utmärkt filmreportage av
fotograf Norling.

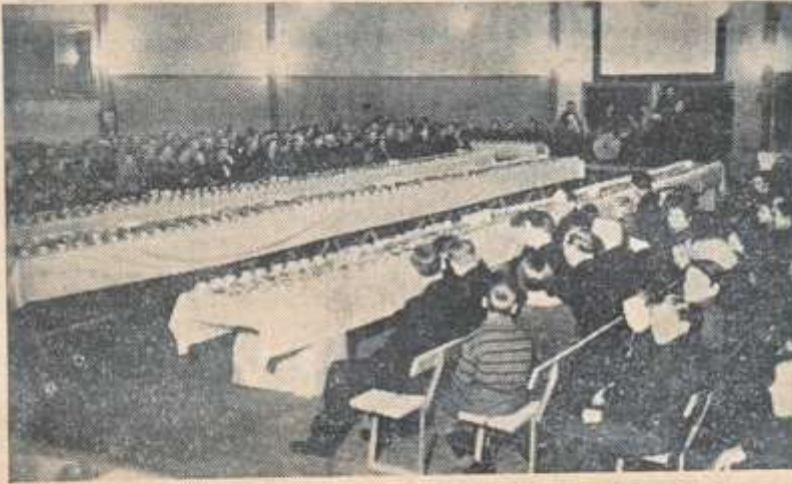
Filmreportaget från Sala K. F. U. M.-pojarnas lägerfärd till Gotland i somras är ett debutarbete, som förtjänar att uppmärksammas. Sta'ns påpasslige reporterfotograf, Sven Norling, som stått bakom kameran, gör väl ännu icke anspråk på att bli betraktad annat än som novis, men med den avancerade uppfattning han redan visar i arbetet — han äger just det sinne för vad som gör sig en fotograf bör ha — dröjer det nog ej länge om innan det dilettantmässiga i framställningen försvinner. Den bristande förmågan att arrangera — en reporterfotograf bör ju samtidigt vara regissör — är väl en sak som rättar till sig med tiden. Det är som sagt här frågan om ett debutarbete och som sådant överträffar filmen de djärvaste förväntningar. I en serie trevliga bilder skildrar fotografen K. F. U. M.-resenärernas upplevelser alltifrån avresan från Sala till hemkomsten. Det är soliga och glada sommarscener som sammanklippta ge en levande bild av de unga salapojarnas Gotlandsodysse. Till filmen kåserar fil. mag. Stoltz på ett trevligt och medryckande sätt.

— Före Gotlandstfilmen, som i går afton visades för Sala-pressen, gavs några stickprov ur den bebådade Sala-filmen, även den av hr Norling. Här har fotografen riktat kameran mot idyllen, som han fångat på ett utomordentligt sätt, och lika levande skildras livet i sta'n i helg och söcken.

Som helhet betraktad är det ett synnerligen underhållande program, varför man ej bör glömma att bevista K. F. U. M.-pojarnas lägerafton i morgon kväll i Församlings-salen, då båda de här omnämnda filmerna visas. Självfallet ha upptagningarna dragit avsevärda kostnader, som K. F. U. M. genom denna offentliga visning velat täcka. Det är sålunda att hoppas, att de för verksamheten intresserade ej försumma tillfället så mycket mer som man samtidigt ger ett handtag åt rörelsen.

— Programmet i övrigt vid lägeraftonen upptar musik, sång, deklamation samt tal av komminister N. Kebbon.

Trevlig familjefest.



En bild från festen i Folkets park för Strå- och Josefsdalarbetarna med familjer.

En trevlig familjefest hölls på onsdagskvällen i Sala Folkets parks paviljong — det var disp. Sixten Frunck, som med anledning av uppvaktningarna på sin 50-årsdag inbjudit arbetarna vid Strå Kalkbruk och Josefsdals tegelbruk jämte de anställdas familjer till samkväm. Om-

kring 450 personer hade samlats på onsdagskvällen, men därmed var endast halva antalet inbjudna tillstädes — festen fortsätter nämligen på onsdag kväll i nästa vecka, även då med omkring 450 gäster.

Sedan gästerna samlats i den

Forts. på sista sidan.

EN TREVLIG FEST....

rymliga paviljongen, hälsades de hjärtligt välkomna av inspektor Einar Johansson vid Strå, vilken frambar en hälsning från disp. Frunck, som på grund av sjukdom var förhindrad att delta. Hälsningen från disp. Frunck inrymde dels ett tack för det goda arbete, som utförts vid de båda brukten, dels ett tack för uppvaktningen på 50-årsdagen. Därefter följde musik av det 6 man starka "Pilhagskapellet", vars prestationer utlöste hjärtliga applåder. Traktering i form av kaffe och rökverk följde sedan, varpå paviljongen i all hast omändrades till biograflokal. Den film, som stadens verkligt skicklige filmfotograf, hr Sven Norling, upptagit från olika anläggningar, tillhörande Strå kalkbruk, skulle nämligen för första gången visas för de anställda.

Filmen, vars visning tog omkring en och en halv timme, blev en högst angenäm överraskning. Icke blott tekniskt sett hade fotografen lyckats erkännansvärt bra, utan man fick även en god inblick i arbetet vid såväl Strå kalkbruk som vid Josefsdals tegelbruk. Bilderna från jordbruket vid Strå voro de avgjort mest lyckade — där hade fotografen lyckats på ett sätt, som många specialister inom film-gebitet kunna avundas honom. Utom detaljer från arbetet vid dessa båda bruk upptog även filmen en serie bilder från den traditionella kaffefesten vid disponentbostaden en strålande vacker högsommardag i fjol, där många präktiga arbetarter typer förevigats på filmremsan och vid visandet hälsades med igenkännande lenden. Vidare upptog filmen bilder från en rad andra kalkbruk, tillhörande Stråbolaget, bl. a. i Jämtland, på Gotland, i Närke och vid Vättern samt slutligen Armanbo i Sala socken. Till filmen lämnade inspektor Johansson via högtalare en del intressanta data om företagen, antalet anställda, produktionsförmåga m. m.

Den långa applåd som följde efter sista aktalutet vittnade klart om att programpunkten blev populär i högsta grad. Säkert skulle många stadsbor vara intresserade att se filmen, som vi hoppas kan ges för allmänheten vid något tillfälle.

Som avslutning på festen följde en stunds dans till "Pilhagskapellets" toner, varefter gästerna skildes, alla utan tvivel ett angenämt minne rikare.

12/2-37

Sala stad erbjudes köpa fin bildsamling över Sala

Drätselkammarens ledamöter hade på tisdagskvällen tillfälle att närmare beskåda en rad vackra och intressanta

skioptikonbilder, delvis i färg delvis i svart-vitt, som berättade om gamla och nya Sala.

Ledamöterna föreföll entusiastmerade och detta får kanske tas som ett gott omen, när det gäller att i sinom tid avgöra frågan om inköp av dessa bilder för Sala stads räkning. Det var nämligen för att DK skulle kunna bilda sig en uppfattning om värdet av bildmaterialet, som visningen arrangerades och den 18 i denna månad kommer också stadsfullmäktiges ledamöter att få ta sig en titt på dem.

— Det är f. bankdir. Jakob Lundberg och fotograf Sven Norling, som samarbetat när det gäller att åstadkomma en sådan här intressant bildsamling över det Sala, som håller på att försvinna och kanske också delvis upphört att existera samt Sala som det ter sig i dag. Jakob Lundberg har ju som bekant vid flerfaldiga tillfällen roat inte bara salaborna utan även landsbygdsborna runt om i socknarna med sina gemytliga kåserier om det gamla Sala och dessa anföranden har beledsagats av skioptikonbilder, som iordningstälts och visats av fotograf Sven Norling.

— Vi har väl åtminstone 400 bilder att välja på, berättar Sven Norling, men av dessa har hittills endast 150-talet iordningstälts för skioptikonbruk. 50 av dem är t. ö. gamla värdefulla bilder, som Jakob Lundberg en längre tid samlat ihop från flera håll i staden. De moderna bilderna har jag och elverkstjänsteman Folke Östlund tagit och dessa är färgglada, medan däremot de gamla bilderna är endast i svart-vitt.

— För någon tid sedan kom Jakob Lundberg på den idén att Sala stad säkerligen skulle vara mycket betjänt av att ha en sådan här samling i sin ägo och erbjöd därför staden att köpa hundratalet. Drätselkammaren som skall yttra sig över ett ev. köp av dem hade som nämnts tillfälle att på tisdagen bilda sig en uppfattning om samlingen och när sedan stadsfullmäktige sett dem så skall det väl definitivt avgöras om det blir köp av eller inte. Drätselkammaren har ännu inte vare sig till- eller avstyrkt, men enligt uppgift pågår vissa underhandlingar om priset på samlingen. Enligt vad tidningen erfarit skall det förslagsvis röra sig om 2,000 kr. för 100 bilder, vilka är så behandlade att de inte tärs av tidens tand.

5/8-44

Ett foto

är en lämplig present till
Morsdag.

★ ★ ★

Låt därför **seriefotografera** Eder hos oss och välj ut den bästa bilden till förstoring.

NORLINGS

Sparbankshuset
Telefon 177.

Kumla får sockenfilm

I Kumla kommer man nästa vecka att börja arbetet med en sockenfilm. I går sammanträdde en kommitté, som har arbetet om hand och uppdrag riktlinjerna för, hur inspelningen skall bedrivas. Fotograf blir Sven Norling, Sala.

Enligt vad Sala Allehanda erfar har filmen till uppgift att skildra livet i Kumla i helg och söcken. Man börjar som sagt arbetet nästa vecka och tänker då försöka få med en del glimtar från skörden. Sen räknar man med få bilder och glimtar från all verksamhet i socknen, t. ex. jordbruket, skollivet, den kyrkliga verksamheten, det kommunala livet, affärlivet o. s. v. Det är naturligtvis roligt och värdefullt både för den nuvarande generationen att få sitt arbete och liv på detta sätt förevigat och i synnerhet för de kommande släkterna att kunna se, hurfäderna en gång levde och verkade.

Filmtagning börjad på Kumla i helg o. söcken

Intressant men ock tidsödande jobb, säger filmfotografen

Inspelningen av filmen om Kumla i helg och söcken, ett dokument för kommande generationer i socknen har tagit sin början. Filmfotograf är hr Sven Norling, Sala. Han har tidigare gjort filmen om Möklinta, som även visades vid sammanträde av intresserade i Kumla församlingshus den 7 april detta år, då de närvarande enhälligt beslöt att låta göra denna film, innan kommunsammanslagningarna verkställdes. En sockenbeskrivning kommer även att skrivas av kyrkoherde Folke Hultkrantz. På onsdagen gjordes inspelningar från skördarbetet på kommunalnämndsvärd K. T. Berglinds gård i Väsby och lantbr. Gustaf Anderssons i Hagby.

Fotograf Sven Norling omtalar för Sala Allehandas utsände medarbetare, då de träffas på familjen Berglinds gård i Väsby, hur han tänkt lägga upp filmen. Kyrkan, det gamla vackra medeltidstemplett, centrum i socknens liv, kommer först i filmen med barn-dop, konfirmation och bröllop. Folk-skolorna, Tärna folkhögskola, föreningar såsom Röda korset, lottor och hemvärn kommer även att filmas. Lantbruk, industrier, hantverk, handel och kommunala sammanträden, överhuvudtaget allt som rör sig i våra dagars Kumla kommer att dokumenteras för eftervärlden genom filmen.

Fru A. Berglind bjuder på härligt uppfriskande saft med dopp, allt tillverkat av hennes flitiga händer liksom det mesta i detta hemtrevliga hus. Vi låta oss väl smaka, innan vi begiva oss ut i solhettan på det mogna vetefältet, som väntar på att sköras. Nu skymta hästar mellan lövverket på stallbacken, och äldste sonen Karl-Gustaf, som arrenderar fädernegården för andra året spanner för självbindaren för att ge sig iväg, och vi skynda efter ut på åkern. Vid förfrågan om skörden, svarar Karl-Gustaf Berglind, att den blir bättre här än på de flesta platser. Och nog ser vetet vackert ut. Framför oss ligger ett vidsträckt böljande gyllene vetefält



Överst: Mottagare på tröskverket är Raoul Westlund, Karlsro och "givar" är frk. Lilly Andersson, Hagby. Båda gjorde sin debut som "filmstjärnor" i går. Nederst: Käcka Britta Berglind körande havrelasset som en hel karl har fått komma med fastän hon ej medverkar i filmen.

med tunga ax. Aldrig är slätten så vacker som nu i skördetider. Över oss välver sig en djupblå sensommarhimmel med fantasiskänkande molnformationer. Man blir nästan lyrisk. Värmen riktigt dallrar över fältet så som i högsommartid, men en och annan björk skiftar i gult och dagern är höstligt klar, önskeväder för filmning. Under tiden, som vi stått och mediterat, har slättermaskinen gått runt det stora skiftet och skurit slog efter slog av den mogna skörden, som snart är mejad och så torr, att den kan köras in direkt. Och filmkameran har arbetat för att föreviga scenen åt framtiden, och för att skänka liv åt gångna släktled för kommande.

Tanken letar sig omedvetet väg tillbaka i tiden, till den tid då inga maskiner ännu gjort sitt intåg, utan man måste skära sin skörd för hand, med lic. Det gick nog inte så fort som i

våra dagar, men så existerade ej någon arbetskraftsbrist. Inga stora industrier funnos, som slukade massor med människor inom sina murar. Människorna levde närmare naturen då och voro förnöjda. Om det var bättre eller sämre då än nu, är svårt att avgöra. Men visst är att stamfädern för släkten Berglind, dannedammen Matts Andersson född 1766 i Sör Ahl, V. Färnebo skulle förvånas över mycket, om han kunde se sin ättelägg i sjätte generation i sin dagliga gärning.

Hur har idén med filmen uppkommit? frågar vi hr Berglind senior.

— Det är ganska naturligt, då man ser fram emot sockensammanslagningarna, att man tager nutidens teknik till hjälp för att ge kommande generationers Kumlabor en levande bild av gångna tider, människorna och bygden.

F. P. S.

Vi tacka familjen Berglind för vänligt mottagande och skynda vidare med filmkamera och penna till Gustaf Anderssons i Hagby. Här håller man som bäst på att tröska korn, ett ej så vanligt sädesslag för trakten. Arbetet på åker och äng är tungt och drygt många gånger, men skänker i gengäld stor tillfredsställelse i synnerhet på de gamla släktgårdarna. Tanken, att här har far och farfar gjort sin livsgärning, och här kommer mina barn en gång att fortsätta mitt verk måste skänka trygghet åt tillvaron.

Herr S. Norling har tidigare gjort upptagningar för Kumla-filmen på det relativt nybyggda Västerängs gård och det gamla Eriksberg med sina halmtäckta uthus, båda i Labacken.

— Det är ett tidsödande men roligt och intressant arbete, säger hr Norling. En hel dags arbete kan ibland endast ge några få filmmeter.

Som tidigare nämnts har hr Norling gjort sockenfilm från Möklinta och även andra filmer från industrier och jubileumsfester m. m. Tidigare erfarenhet har alltså lärt och borgat för ett gott resultat.

Kumla socken är också ett tacksamt filmobjekt med sitt mångskiftande sockenliv, med först och främst lantbruk, men även industrier och lärdomsanstalt, Tärna folkhögskola, en av de förnämligaste i landet.

Kumla sockenbor är att lyckönska för sina framsynta kommunalmän som sörja för att det Kumla som nu lever och verkar bevaras på film åt framtiden.

Marita.

Sala Fotoklubb bildades 1947 enligt klubbens hemsida

Fotoklubb för Sala-orten en följd av SA-tävlingen

Stort intresse för nya sammanslutningen. — Sala-
besök av landets främste fotograf kan väntas.

En fotoklubb för Sala och Sala-bygden bildades på söndagseftermiddag i samband med prisutdelningen för Sala Allehandas fotoprästävling. Ett 40-tal intresserade hade samlats på Högerås lokal i Sala, där en rad vackra färgbilder visades vid den trivsamma sammankomsten.

Publiken, som även fick tillfälle att bese de bästa kollektionerna i fotoprästävlingen, välkomnades av dir. Ch. Söderström, som inledningsvis påpekade att sammankomsten utgjorde finalen på fototävlingen och starten för fotoklubben.

När Sala Allehanda tog initiativet till den nu avslutade tävlingen var det för att söka utvärdera intresset för fotografieringskonsten i våra bygder, sade tal bl. a. Resultatet överträffade alla förväntningar — inalles inlämnade 129 tävling-bidrag från 36 fotografer, representerande inte bara staden utan också hela denna länsdel. Det kan som jämförelse nämnas att fem fotoklubbar, representerande hela Dalarna, vid en nyligen hållen tävling kunde notera 104 bilder från 32 deltagare, alltså lägre siffror trots att tävlingen omfattade hela Dalarna.

Jury, bestående av ing. Eric Trulson, Västerås, och ing. Rolf Åhr, Avesta, fotograf Sven Norling, Sala, konstnär John Sköld, Sala, och dir. Ch. Söderström, Sala, fick först tillfälle att var för sig polängsätta bilderna, varefter man sammanträffade och jämförde de angivna polängtalen. Det var en ganska förbluffande samstämmighet i polängsättningen för de bästa bilderna, sedan blev det jämnare och bildernas förtjänster och nackdelar vägdes mycket omsorgsfullt mot varandra. Tyvärr kunde inte alla förtjänsta få pris, trots de olika prisdonatorernas stora välvilja. Det finns dock hopp om nya tävlingar och då gäller det att komma ännu bättre rustad. De båda vana fotobedömarna från Västerås och Avesta voro båda angenämt överraskade av bildmaterialets såväl kvantitet som kvalitet. Även om den senare var ganska ojämn, givetvis en följd av att detta var den första tävlingen i sitt slag för denna ort.

Tidningen ber att få tacka för det stora intresse som visats tävlingen

av såväl tävlande som andra intresserade och nu vill man bara hoppas, att det såda fröet skall gro och i sinom tid bära vackra frukter, slöt tal, som därefter fördelade priserna enligt följande prislista:

- 1) John Kristoffersson, Sala, "Långsörd", Sala Allehandas pris.
- 2) Richard Karström, Tärnsjö, "Färvande björktrast", Norlings Fotos pris.
- 3) Alvar Christiansson, Sala, "Johan, ölutkörare", Sala Allehandas pris.
- 4) Britta Chrisander, Sala, Serie barnfoton, Sala Allehandas pris.
- 5) Tage Norlén, Morgongåva "Notdragare", Hasselblads Foto-A-B:s pris.
- 6) A. Adenstam, Sala, "Tän", Hasselblads Foto-A-B:s pris.
- 7) Erik Fryklund, Sala, "Svanar", Hasselblads Foto-A-B:s pris.
- 8) Folke Östlund, Sala, "Piprökare", Johanssons Fotos pris.
- 9) Ove Forslund, Möklinta, "Sjöstranden på våren", Polyfotos pris.
- 10) Harry E. Jacobsson, Sala, "Tittut", Ahlins pris.
- 11) Alvar Bäckström, Tärnsjö, "Vintervägen", Tidkr. Fotos pris.
- 12) Bror Carlsäter, Sättrabrunn, Gaevent-agenturens pris.
- 13) Åke Loinär, Sala, Gaevent-agenturens pris.
- 14) Sven Andersson, Sala, Gaevent-agenturens pris.
- 15) Martin Landberg, Morgongåva, Gaevent-agenturens pris.
- 16) Sven Mahmqvist, Sala, Gaevent-agenturens pris.

Omfattande program för en fotoklubb.

Sedan pristagarna vederbörligen applåderats, gav hr Söderström en kort sammanfattning av en fotoklubs ändamål och organisation.

En fotoklubb, som lämpligen bör bestå av såväl yrkesmän som amatörer — de båda kategorierna komplettera varandra mycket bra genom utbyte av erfarenheter och teknisk skicklighet — har ganska många punkter på sitt program, sade tal. bl. a. Programafnär bör anordnas med exempelvis föredrag med ljusbilder och ev. diskussioner, de-

monstrationer av tekniska nyheter, utställning av bilder med eller utan föredrag och kritik, filmvisning etc. Klubben bör vidare kunna bjuda medlemmarna tävlingar, utflykter och kurser bör anordnas och studiebesök göras. Fotografiska fältskjutningar är en trevlig nyhet. Samkväm bör inte heller saknas på programmet.

Det är givetvis ganska svårt att ordna programfrågan utan anslutning till en riksförening, Fotografiska föreningen. Här finns en förmedlingstjänst som kan låna ut bildkollektioner, filmer och även föredrag. Dock bör man i första hand lita till ortens egna förmågor, men det är inte alltid dessa ha tid eller tillfälle att ställa sig till förfogande.

För att komma i åtnjutande av denna förmedlingstjänst fordras medlemskap i riksförbundet. Avgiften utgår på så sätt att varje medlem måste prenumerera på Nordisk Tidskrift för fotografi, vilket kostar omkring 6 kr. per år — i handeln kostar tidskriften 12 kr. Vidare är en avgift fastställd för förmedlingstjänsten med 35 kr. per år och klubb, vartill kommer frakter etc. Utgifterna äro alltså ganska dryga, men klubben har ju möjlighet att ordna en juniorsektion e. d. och denna skulle inte behöva anslutas till riksföreningen och alltså slippa tidskriftsavgiften. Genom anslutningen kan vinnas en del andra fördelar i fråga om tävlingar, diplom etc. F. n. äro över 70-talet klubbar anslutna.

Interimstyrelse tillsatt.

Ingenjör Tage Norlén, Morgongåva, harangerade inledningsvis Sala Allehanda för den lyckade tävlingen och berättade därpå en rad intressanta glimtar om hur arbetet lagts upp inom Linköpings Fotoklubb, som han tidigare tillhört. Där hade man arbetat med bl. a. en korrespondenskurs och studiecirkel. Vidare rekommenderades besök hos någon yrkesman för att studera framkallningstekniken och på någon tidning för att lära känna framställningen av tidningsbilder. Utflykt med tävling om åstadkommande av bästa bild av ett bestämt motiv rekommenderades också. Tävlingsmomentet var enl. talaren det främsta pådrivningsmedlet för ernäendet av verkligt goda bilder.

Sedan ing. Nils Bergström, Västerås, vilken varit med om att bilda Västerås Fotoklubb för 13 år sedan — den har nu c:a 200 medlemmar — valts till dagens ordf., beslöts bilda en fotoklubb. En interimstyrelse på 6 personer tillsattes, nämligen fotograf Sven Norling, sammankallande, fotograf G. Andersson, ing. T. Norlén, ing. J. Kristoffersson,

köpman K.-A. Sandström och kamrer Alvar Christiansson. Denna styrelse fick i uppdrag att närmare utreda frågan om föreningsstadgar. Vidare skall den inkomma med förslag till namn på sammanslutningen, vilket torde bli Sala-ortens Foto-klubb.

Vid sammanträdet meddelades att den kände amatörfotografen Per Forssell, Ljusne, flerfaldig vinnare av riksfototävlingar, ev. kommer att gästa Sala och visa sin enastående bildkollektion. Det är närmast en fråga om möjligheten att skaffa lämplig lokal. Interimstyrelsen fick i uppdrag att närmare utreda saken. Beträffande lokalfrågan meddelades att fotograf Andersson var villig att upplåta sådan till klubbens sammankomster, vilket erbjudande antogs med största tacksamhet.

Sedan ing. Bergström önskat den nya sammanslutningen lycka till, visade ing. Tage Norlén en serie mycket vältagna färgfotografier, från de olika årtiderna. Det lättsamma kåseriet utlöste en hjärtlig applåd, varefter de olika bildkollektionerna ytterligare studerades innan mötesdeltagarna skildes åt. För att belysa hur bilderna kunde vinna genom beskärning och uppförstoring hade fotograf Sven Norling utfört en del förstorningar, som mycket bra belyste de stora möjligheter som en förnuftig beskärning innebär. Av allt att döma kommer den unga föreningen att betyda en hel del för de intresserade amatörfotografernas förkovran i den svåra kamerakonsten.

5.7. 11/10 1949

Premiär på sockenfilmen. Kumlaborna fick i söndags kväll tillfälle att se sig själva på film, då fotograf Sven Norling, Sala, visade den av honom upptagna sockenfilmen. Det blev fullt hus, c:a 200 personer hade begagnat tillfället att få vara med om urpremiären, vilken för norra sockendelen förlagts till församlingshuset.

Rektor Carli välkomsttalade, magister Agrell spelade Grieg och Peterson-Berger, och så vidtog utdelningen av medborgarboken till 18 unga sockenbor. Utdelningen förrättades av kommunalfullmäktiges ordförande kapten Rudstam.

Som inledning till filmförevisningen lämnade kommunalordförande K. T. Berglind en resumé över filmen, varefter denna fick tala för sig själv. Det var omväxlande, vackra och instruktiva bilder ur socknens liv i helg och söcken. Kommunen bjöd därefter alla på kaffe vid festligt dukade långbord. Kyrkoherden tolkade sockenbornas tacksamhet för filmen och vad kvällen i övrigt biudit.

Återblick på ^{S. N.}_{20/2} 1949

SA-utställningen.

Det eventuella nöjet av en utställning sådan som Sala Allehandas jubileumsutställning, vilken som bekant avslutades på söndagen efter att ha pågått drygt en vecka på stadshotellet, är inte enbart på besökarnas sida. Det har sagts många uppskattande och smickrande ord om arrangemanget och för den som hela tiden varit i tillfälle att som tidningens representant följa arrangemanget på närmast tänkbara håll har det enbart varit en glädje att få erfara den goda kontakten med tidningens läsekrets.

Arrangörerna hade knappast vågat hoppas på en tillslutning av den omfattning som nu blev fallet. 2,396 är ändock inte den siffra, som fullt återspeglar den egentliga besöksfrekvensen. Vid den enorma tillströmning, som ägde rum de två första dagarna utställningen var öppen, fanns det ingen som helst möjlighet att alla kunde skriva sina namn i gästboken. Under veckans lopp har heller inte alla skrivit och man måste nog lägga till ytterligare 1,000 för att komma till den siffra som utvisar det verkliga besökarantalet.

Det är givet att man för att göra en utställning som denna fullt illusorisk skulle ha behövt en sättmaskin, en press och en del av den övriga maskinparken på ett tidningsföretag, men det säger sig ju självt att detta inte var möjligt, då många av dessa maskiner måste stå på betongfundament och dessutom inte utan mycket stora olägenheter kan avvaras i den dagliga driften inom företaget. I stället fick man nu ta till bildmaterialet och på den vägen söka schematiskt åskådliggöra en tidnings tillkomst. Och det finns anledning tro att besökarna i allmänhet kunnat skapa sig en viss uppfattning om, hur gången är på en tidning. I icke ringa grad är SA fotograf Sven Norling tack skyldig för det sätt på vilket han avkonterfejat företagets samtliga avdelningar. Av bildkavalkaden i övrigt, som förresten hörde till de flitigast studerade avdelningarna, svarade Norling för alla lokala bilder.

Sala brandkår filmades

På lördagseftermiddagen tjöt brandtyfonerna över Sala stad, och massor av lördagseftermiddagslediga människor samlades på några minuter utanför brandstationen. Denna gång gällde det emellertid icke allvar utan en mycket stor brandövning, där det mesta av övningsprogrammet genomgicks.

Från början hade det varit meningen, att övningen skulle ha hållits på Kristihimmelfärdsdag, men vid detta speciella tillfälle spelade vädret en ganska viktig roll, och det var den dagen inte det allra bästa. Salas duktige smalfilmare, fotograf Sven Norling, skulle nämligen filma övningen för att komplettera den film han tog redan vid branden av Josefsdals tegelbruk. Denna film har i ledande brandkretsar fått ett utomordentligt gott betyg som instruktionsfilm, och på flera håll är man intresserad av att köpa filmen. Nu var vädret det bästa tänkbara, och inom kort torde hr Norling ha sin instruktionsfilm klar till tjänst för brandkårerna.

Sala Rotaryklubb

hade talrikt besökt sammanträde i går kväll å stadshotellet. President var som vanligt bergingenjör G. Tanner, som för dagen även hade ett par gäster att välkomna.

Dagens föredrag hölls av bankdir. Jakob Lundberg, som med ett högst personligt, roande och hembygdsbetonat anförande berättade om en färd från Östa i Dalälven till Hallaren, alltså en färd efter Storån, illustrerad på ett förträffligt sätt med film, upptagen av fotograf Norling och bekostad av Sala Sparbank, som ensam gjort en stor kulturgärning i Salabygden med sin filmidé.

Utom bilder från Hallarebygden presenterades Morgongåva och Sala stad i hänförande film-svep. Berättaren och filmförelisaren avtackades med hjärtliga applåder som underströks med några ord av pres. Tanner. Därmed avslöts sammanträdet denna gång.

S P 20/1 1950

Tiotalet sockenfilmer är nu under inspelning i Sala-orten

Sala socken och Kila nu de mest aktuella. — Salafotografen Sven Norling i livlig verksamhet

Det var filmning ute i Sala socken på söndagen. Fotograf Sven Norling, Sala, passade nämligen på att ta några bilder från Gyllbergslöppet på skidor, vilka skulle ingå i den film om Sala socken som f. n. är under inspelning. Där filmades löparna då de landade startplatsen, ute efter banan och vid målet. Dagens segerherre, hemmapojken Henry Boneström, fick givetvis posera litet extra och en god representant för sockens idrottsmän är han.

I en "inspelningspaus" fick vi ett litet samtal med fotograf Norling, och han kunde då omtala, att det är åtskilliga sockenfilmer under inspelning här i Sala-trakten för närvarande. Det rör sig om ett tiotal.

Två filmer är redan klara, det är filmerna om Kumla och Mjölnta. Vidare har man påbörjat inspelning av

sockenfilmer i Västerlövsta, Nora, Östervåla, Huddunge, Vittinge, Kila och Sala socken.

— Det är filmerna om de två sistnämnda socknarna som är mest aktuella för närvarande, säger hr Norling, och det gäller därför att passa på vid sådana här tillfällen och få några bilder. Gyllbergslöppet är ju en sak som absolut inte kan förbigås i en film om Sala socken, understryker han, och det vill man gärna instämna i. Det är något av folkfest denna dag i Saladamn.

Nu var det inte så särskilt lämpligt filmväder i går. Dimman stod tätt långt fram på förmiddagen, och riktigt klart ville det aldrig bli. Det är dock prövningar som en filmfotograf får försöka finna sig i, och hr Norling utgör inget undantag. — Det gäller att skynda långsamt, säger han. Misslyckas det den här gången får jag väl komma igen vid tävlingen nästa år.

400 meter, 3,000 à 4,000 kronor.

Ungefär 15 meter film tog hr Norling på söndagen, och det kommer att utgöra endast en liten del i den kommande Sala socken-filmen. Ungefär 400 meter räknar han med att en sådan här film bör omfatta, då blir visningstiden cirka 50 min. Naturligtvis tas det upp betydligt mera. Vid klippningen, som kräver den mesta tiden, brukar ungefär 40 proc. av "råmaterialet" komma bort.

Kostnaden? Ja, det är litet svårt att säga, men i regel rör det sig mellan 3,000 och 4,000 kronor för inspelningen av en sådan här film.

Att det är mycket intressant att spela in dessa socken filmer, det är en sak som hr Norling gärna vill betyga. Har man inte känt till bygden så väl förut, så får man lära sig känna den nu, och det ganska grundligt.

Med **KAMERAN**

på skidutflykten

samla vi många trevliga minnen.

**KÖP
FRAMKALLA
KOPIERA
EDER FILM**

hos

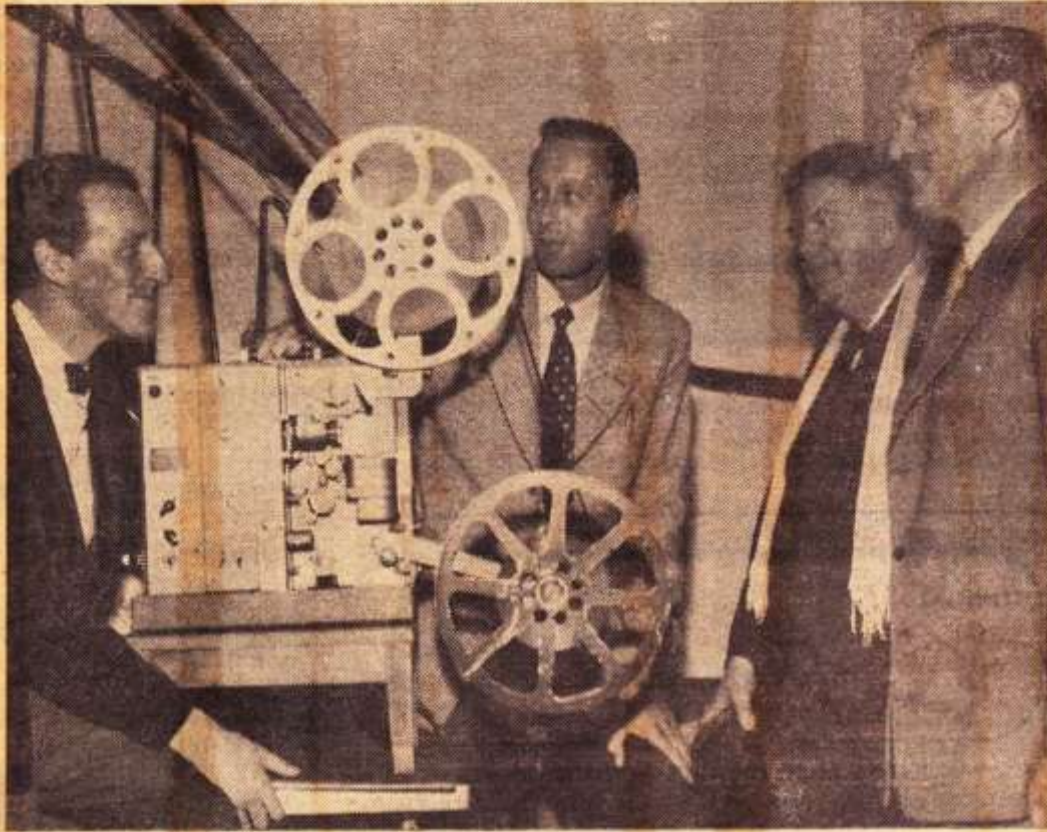
NORLINGS

Sparbankshuset

Tel. 177 — SALA

Västmanlands Folkblad torsdagen den 10 sept. 1953

Film om Sala-bygden färdig inför sparbankens jubileum



De fyra som framställt jubileumsfilmen Salabygd är fr. v. regissör Håkan Cronsioc, fotograf Sven Norling, f. bandir, Jacob Lundberg och dir. Roland Porelius.

Det kan låta som överord, när man säger att en 16 m/m mestadels hopklippd smalfilm om c:a 45 minuters speltid — är storslagen. Men icke förty, vill vi gärna ge det epitetet om den film som inspelats om Salabygden och som på onsdagen förhandsvisades för pressens representanter.

Den är inspelad av Sala Sparbank med anledning av bankens 125-årsjubileum, vilket infaller på söndag, då denna film kommer att ha premiär för allmänheten och de i anledning av jubileet särskilt inbjudna gästerna.

Filmen, som rätt och slätt heter Salabygd, är "hopsamlad och berättad" av f. bankdir. Jacob Lundberg. Det är också han som på sitt oefterhärmliga sätt har talat in den beledsagande texten. För manuskriptet o. idén svarar bankens nuvarande dir. Roland Porelius och för fotograferingen, till största delen salafotografen Sven Norling. För regi, ljud, klippning och inspelning av denna film, svarar filmregissör Håkan Cronsioc vid Tonefilm i Stockholm.

Till största delen är denna film hopklippd från ett flertal äldre sparbanks- och hembygdsfilmer från Sala och trakten däromkring, men en del stycken har även nyinspelats. Filmen är till 80 procent en synnerligen vacker hembygdsfilm, som med — ofta utsökt vackra bilder — berättar om Salabygden och Östra Västmanland. Den börjar och slutar i Sala, men gör dessemellan ett svep kring bygderna, där varken Sala Silvergruva eller dess vackra sjösystem är bortglömt. Men där finns också bilder från Möklinta, Tärnsjö och Östervåla, Harbo, Morgongåva, Vittinge och Sättrabrunn m. fl. platser.

I slutet av filmen berättar dir. Roland Porelius lite om Sala

från banken, staden och bygden drar förbi. Sedan filmen på söndag haft sin premiär, kommer den dels att visas ute i bygderna av banken, men även föreningar och dylikt kan få låna den, säger dir. Porelius.

B.

VLT. 10/9 1903.

Premiär på filmen "Salabygd" vid sparbankens 125-årsfest



Skaparna av filmen "Salabygd" som för första gången visas offentligt i samband med bankens jubileum. Fr. v. filmregissör Håkan Cronstoe, fotograf Sven Norling, f. bankdirektören Jakob Lundberg och bankens nuvarande direktör Roland Porelius.

Sala sparbank firar om söndag sitt 125-årsjubileum med historiskt krönikespel, en film om Salabygden och högtidstal av landshövding Ragnar Casparsson.

Filmen som visades för pressen i går är sammanklippt och redigerad av filmregissör Håkan Cronstoe och visar avsnitt ur de filmer, som upptagits av hr Sven Norling under de senaste tio åren. Den omspanner bankens hela verksamhetsområde och ger en bildkavalkad över gammalt och nytt, nutid och forntid i folkliv och samhällsstruktur. För manuskriptet står bankens direktör Roland Porelius och det har intalats på Svensk tonfilms officin av f. bankdirektör Jakob Lundberg, som på sitt gemytliga och kända mål ger förevisningen en trivsamt effekt.

Silvergruvan spelar i filmen den betydande roll den hade vid tiden för bankens start 1828 och det var också chefen för gruvan bergshauptmannen J. H. af Forselles, som tog initiativ till bankens bildande efter ett upprop från dåvarande landshövdingen i länet Fr. Ridderstolpe. Speciellt levande är också avsnitten från gruvans innandömen, där man får se de gamla gruvkarlarna vid den eld, med vilken man på den tiden sökte få malmen att skilja sig från de masiva bergväggarna.

Hr Porelius är angelägen att påpeka, att filmen står till förfogande för föreningar och samsamslutningar, när de för sina

gäster vill visa vad Sala-bygden är.

Till jubileet har också givits ut en liten broschyr som anger de viktigaste händelserna under de 125 åren. Från en ringa början har banken idag ett sparkapital att förvalta på 53 milj. fördelade på mer än 27 000 konton. I ränta till insättarna betalar banken idag 1,5 milj. kronor. Den har förutom huvudkontoret i Sala filialer på fem olika platser i bygderna kring Sala. I sin nu ägandes fastighet vid Stora torget flyttade banken in 1902 och till jubileet har lokaliteterna genomgått en omfattande renovering. Själva banklokalerna har samma disposition som förut men har målats och fått en ljus och trevlig interiör. Den största förändringen är det rum med bankfack för allmänheten, som iordningställdes i källarvåningen, där tidigare telegrafverket haft sitt förråd. Rummet upptar en golvyta på 70 kvm. och inrymmer 637 fack och därjämte finns det små skrivhytter med telefon där man i lugn och ro kan gå igenom sin "facklitteratur".

Jubileet på söndag firas med en offentlig föreställning på Centrumbiografen, där det förutom högtidstal, filmpremiär och krönikespel blir musik och sång av Hållskvintetten och Enåkers barnkör.

Folkskollärare Assar Jansson är författare till det historiska krönikespelet som utföres av Salamästare och likaså till prologen.

Sala Sparbanks bygdefilmer 10-årsjubilerade med tal- och ljudfilm i ny lyckad upplaga

Sala Allhandla
10/9 1953

Hur som helst lär filmen bli en ypperlig propagandasak och en källa till mycken underhållning i skolor, föreningar och mycket annat i framtiden. Och ju längre tiden flyter hän, ju mer blir filmen ett historiskt dokument av helt visst sällsynt välbetänkt slag om både bygder och personer. Det vill man tacka och tillönska god fortsättning för.

Ja, så var det bankens nya arkiv i underjorden, där filmen visades. Utmärkt, pinsäkert och bombtryggt. Ingen tvekan om annat. Men det är liksom en smula trivligt att berätta mer härom i det här sammanhanget. Och vad skall arkivet

Johan August Andersson

Möklinta sparbank gav uppslaget vid överlättelsen 1943

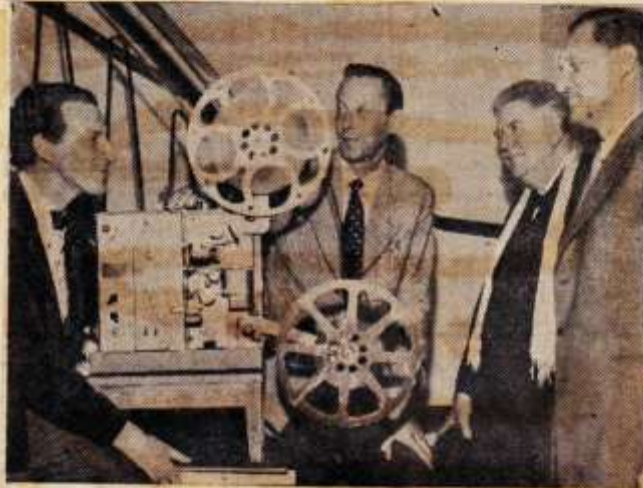
Sala Sparbanks kulturfilmsverksamhet i Salabygden kan 10-årsjubilera i år och lagom till 125-årsjubileet på söndagen har en filmkavalkad med klipp ur de tio årens filmer hopbragts till en enhet med några färska skott som kompletterande och sammanbindande moment i en helhet, som utan tvivel är något av det bästa som i propagandaväg istadkommit om Salabygden.

Det var bankdirektör Jakob Lundberg, som började Sala Sparbanks filmverksamhet, och det var egentligen bara en tillfällighet att så skedde, berättade han vid utpremieren av den "nya" filmen för pressen.

Sala Sparbanks nya arkivokal på onsdagseftermiddagen. Det var så, att man 1943 hade träffat överenskommelse om att övertaga Möklinta Sparbanks verksamhet. Männen i dess ledning önskade att det nya sammanträdet i Möklinta Sparbank skulle bli förevigt med ett foto som skulle åskådliggöra det historiska överlättelseögonblicket. Fotograf Sven Norling åtog sig fotouppdraget men hade i det taget också

börjat filma så smått. Slutet blev att filmkameran kom med. Det blev filmning också. Det blev början alltså.

Hur det nu var, så började Lundberg och Norling titta sig omkring litet här och var i Salabygden. Det blev m. a. o. den ena filmen efter den andra, utan egentligt sammanhang till en början men med bildsväp från både natur, bebyggelse och arbetsliv. Och hur det var började man också förstå, att när var man faktiskt inne på ett enkelt en liten kulturgärning, som man i dag blir allt både tacksammare och gladare åt, både i banken och ute i bygdena.



De fyra bakom filmverksamheten, fr. v. regissör Håkan Cronsiö, fotograf Sven Norling samt bankdirektörerna Jakob Lundberg och Roland Porelius.

Nu har man sammanfogat en rad klipp ur filmen till en 40 minuters film om Salabygden, benämnd "Salabygd, samlad och berättad av Jakob Lundberg", som det heter i ingressen.

Det har samtidigt blivit en ljudfilm med musik och tal. För det senare svarar Jakob Lundberg, vars sonora stämma är välkänd även från radio och här i filmen blir av utmärkt verkan. Det är också så naturligt att så skett, så många gånger under årens lopp, som Jakob Lundberg varit den populära kommentatorn bygderna runt med sparbankens populära bygdefilmer.

För manuskriptet har emellertid hans efterträdare i banken, bankdirektör Roland Porelius, svarat. Han har format manuset till en skildring med bredd, där fängslande historia, naturlyrik, folk och folkliv tillsammans med bildserien kommit att bilda en synnerligen tilltalande och instruktiv berättelse om Sala, dess bygd, dess socknar och industricentra. Är verkligen Salabygden så fin och intressant? frågar man sig tag på tag under filmens gång.

Men äras den som äras bör. I sammanhanget måste regissör Håkan Cronsiö, Stockholm, fram i ljuset. Det är han som tagit ut, kompletterat samt tal- och musikarrangerat filmen. Det har skett inte bara mästerligt utan rent av listigt, inte utan filmtekniska finesser. Att man t. ex. varit ner i Sala gruva och arrangerat en "tillmaktningsseld" för att illustrera forna tiders bergsprängning är bara det en scen med sällsynt fängslande perspektiv. Det finns fler med samma syfte. Och där spåras sålunda inte minst mästarknuden.

Slutet formas givetvis till en stöt för Sala Sparbank. Det må nu så vara. Inte ens en bank kan ju bara idka välgörenhet. Här är det bankdir. Porelius som för ordet, därtill så sansat och övertygande att man har svårt att skiljas från det hela utan att både ha lånat in och lånat litet ut till husbehov — före uppvaknandet. Och mer eller mindre trevliga påminnelser om förekomster av jämväl andra banker.

Programmet för bankjubileet

Sala Sparbanks jubileumsfirande inleds på söndag kl. 15, då de särskilt inbjudna med landshövding Ragnar Casparsson i spetsen samlas på bankens huvudkontor för visning av de tillbyggda och nyrestaurerade lokalerna. Kl. 16 börjar den offentliga jubileumsföreläsningen på Centrum. Efter musik av Harkkvartetten från Enåker läses en prolog, varpå Assar Janssons historiska krönikespel "Den 13 september 1828", uppföres av sällamatörer. Enåkers barnkör sjunger, innan landshövdingen tar till orda och håller högtidstalet. Harkkvartetten gör så ett nytt framträdande, varpå det blir premiär på filmen "Salabygd", sammanställd av regissör Håkan Cronsiö. Kl. 18,30 avslutas jubileet med middag på Stadshotellet.

SALA ALLEHANDA ONSDAGEN DEN 23 NOVEMBER 1955.

"Kungen och korkskruven" vann, presenteras på SA:s fotoutställning



Bästa kungabilden: Intendent Sven Drakenberg demonstrerar för den intresserade arkeologen Gustaf VI Adolf ett gruvbyfynd, som onekligen förete stora likheter med en korkskruv. Den tredje intresserade åskådaren i mitten är gruvchefen, dir. S. Holmquist.

SA:s och Sala fotoklubb's tävling "Bästa kungabilden", som startade i anslutning till kungens eriksgata genom salabygden den 9 september, är nu avgjord. Juryn föll för en bild med mottot "Kungen och korkskruven" — ett påpassligt snapshot från monarkens besök ute vid Gruvbyn, som fyller anspråken både på berättande bild och god teknisk kvalitet.

Första pris, en hundralapp, gick därmed till sign. "S-T-M-N", vilken avslöjats som fotograf Sven Norling, Sala, välkänd yrkesman och sedan många år anlitad som pressfotograf av SA.

Andra pris, 50 kr., tillfaller fotograf L. G. Hedberg, Drottninggatan 14, Sala, för bilden "Som två vänner", där stadsfullmäktiges ordf. Bertil Elgstedt agerar tillsammans med kungen. Hr Hedbergs fina placering i tävlingen stötts också av en bril-

jant serie från kungens möte med de gamla knektarna från Salbohed.

På tredje plats återfinnes den unge fotografass. Kurt Lindberg hos Norlings Foto, som lyckats utmärkt med en bildkomposition från läroverkets gård. 25 kr. kommer som belöning.

Den ende prisbelönade amatören är typograf John Mainert, sedan ett par år fotofantast på ständigt framåtående. Mainert, som får hederspris, presenterar en glad och solig bild med god

skärpa från skolbarnens hyllning vid Styrars. Annu ett hederspris utdelas och går till fotograf John Tejne, Sala, som nöjt sig med att skicka in en enda bild — från medborgaruppvaktingen på torget — men icke dess mindre hamnat bland pristagarna.

Dessutom anser juryn att sign.

"Heby" och hr Gösta Johansson, Bråstaplén 1, Sala, gjort sig förtjänta av hedersomnämmande.

Juryn, som haft nära 20-talet kollektioner att välja bland, har bestått av fru Greta Ringström, stadsfullm.-ordf. kommun. Bertil Elgstedt, laboratoriebitr. Erik Fäst för fotoklubben, ass. Kåge Bergman för Sala konstförening samt annonskamrer Alvar Christiansson för Sala Allehanda.

Jurysynpunkter.

Sign. S-T-M-N:s bild "Kungen och korkskruven" var enligt juryn tävlingens bästa bild med en väl genomförd uppbyggnad, en säker komposition, enkelhet och i detta fallet av särskild betydelse: allas intresse är riktat på samma sak. Huvudet, som skymtar bakom kungens högra axel, stör en aning, men juryn anser detta ej kunna hindra bildens förstaplacering.

Kungabilderna på SA-utställning.

Prisutdelningen för tävlingen om "Bästa kungabilden" äger rum fredagen den 2 dec. kl. 19 i samband med att Sala Allehanda öppnar en liten fotoutställning "Bilden berättar" i Ekloms bildskola vid Kungsgatan. Prisutdelningen har kommit. Bertil Elgstedt lovat förrätta. De bästa bidragen till fototävlingen kommer att utgöra en särskild avdelning på fotoexpon, som i övrigt skall omfatta en 10-årska Valkad med anledning av att Sala Allehanda varit daglig tidning i jämt tio år den 1 dec., originalen till Don Camillos populära "lördagspuddingar" samt diverse "pangbilder", som tagits för tidningens räkning i olika sammanhang. Därutöver planeras en attraktion, som vi ber att få återkomma till. Utställningen hålles öppen fredag—söndag den 2—4 december.

SALA ALLEHANDA LÖRDAGEN DEN 3 DECEMBER 1955.

SA:s fotoexpo "Bilden berättar" öppnad, invigning o. prisutdelning av B. Elgstedt



Prisutdelare och pristagare. Fr. v. John Mainert 4:e pris, L. Hedberg 2:a pris, Curt Lindberg 3:e pris, prisutdelare Bertil Elgstedt, Sven Norling 1:a pris samt J. Tejne 5:e pris.

Sala Allehandas utställning "Bilden berättar" öppnades på fredagskvällen i Ekholms bilskolas lokaler, Kungsgatan 7, av stadsfullmäktiges ordf. komminister Bertil Elgstedt, vilken också förrättade prisutdelningen i den av tidningen arrangerade fototävlingen "Bästa kungabilden". Drygt 50-talet intresserade, eller så mycket som lokalen kunde rymma bland utställningsskärmar och monturar, hade infunnit sig.

Chefredaktör Alfred Lindén hälsade välkommen och gav en liten bakgrund till tävlingen om kungabilden och nämnde vidare något om anledningen i övrigt till bildexpon, nämligen Sala Allehandas 10-årsjubileum som daglig tidning.

Det var mycket raskt det här, sade kungen, när han efter lunchen på stadshotellet i Sala som förste man fick ett nummer av SA:s extraupplaga, vilken som bekant i ord och bild skildrade Hans Majestäts Eriksgrata

under förmiddagtimmarna fram till ankomsten till Sala. Stadsfullmäktiges ordförande nämnde detta, närmast som en hyllning med anledning av tidningens 10-årsjubileum.

Han övergick så att tala något om fotograferingskonsten. Bakom ett fotografi ligger icke enbart en långt framskriden teknik. Man skymtar människans och ofta en kämpande anda, som vill skildra något, som sker i naturen eller som karakteriserar oss människor. Fotografiet kan också ofta ge något åt betraktaren utöver vad fotografen kanske själv varit medveten om, sade han och önskade att ungdomen i allt större utsträckning skulle väckas för fotografering.

Han hoppades att denna utställning skulle inspirera till ett ökat fotograferingsintresse. Slutligen tackade han SA för initiativet och övergick till att dela ut priserna.

Första pris tilldelades fotograf Sven Norling, andre

pristagare var fotograf L. Hedberg, tredje pris hämtade fotograf Curt Lindberg fjärde typograf John Mainert och femte fotograf J. Tejne, samtliga Sala.

Då övergick publiken till att studera de utställda bilderna, som förutom tävlingsbilderna omfattade en kavalkad över de gångna tio åren. Vidare hade tidningens fotografer bidragit med ett antal reportagebilder och SA:s tecknare Don Camillo, alias Georg Camitz med ett urval "lördagspuddingar". I en monter beskådades en del av fynden från gruvbyutgrävningen och slutligen visades en del av de böcker och tidskrifter, som tidningen tryckt under årens lopp.

Utställningen fortsätter lördag och söndag och är öppen från kl. 15 till kl. 22 bägge dagarna. Entrén är gratis och möjligheter att beställa kort, om så önskas, finns.

Sala Allehanda dec. 1969v

Hantverksgård på Fredsgatan



Den ljusa vackra gårdsintoriören som Bo Svärd fångat med sitt ritstift på ovanstående bild återfinns än idag på Fredsgatan i Sala. Det är fastigheten Fredsgatan 14 vars ägare sedan 1940-talet är skomakarmästare Gösta Hedqvist.

Konstnären har varit placerad ett stycke in i portgången och tydligen haft sitt intresse i första hand riktat på gårdshuset, som har sin speciella historia. Den här fastigheten är säkert hundra år, den har varit en hantverksgård där det snickrats och där det också byggts både orglar och pianon.

I gårdshusets övre våning med det smärutiga fönstret låg före 1918 ett snickeri, som ägdes och drevs av en hantverkare, som hette Hellman. 1918 inköptes Fredsgatan 14 av orgel- och pianobyggaren August Norling och denne hade sin instrumenttillverkning förlagd i f.d. snickeriet fram till mitten av 1930-talet.

Aug. Norling startade sin första verkstad i Sveahuset redan 1899, flyttade sedermera till Trädgårdsgatan, där han köpte den fastighet, som ägts av missionsförsamlingen och där Jakobssons modellsnickeri sedermera inhyestes. Åren fram till 1918 räknas som de mest expansiva för orgelbyggeriet. 1924 i samband med utställningen i Sala tilldelades Aug. Norling silvermedalj. Han presenterade då f.ö. ett självspelande piano. Atskiljliga orglar från hans byggeri hamnade i de norrländska skolorna och alljämt finns pianon av Aug. Norlings tillverkning kvar.

Aug. Norling kom från Skälby i Saladamm och lärde sig snickeri här. Han gick i Karlskoga tekniska skola och samarbetade i fråga om orgel- och pianobyggeriet med sin bror Viktor, vilken senare emigrerade till USA. Viktor studerade i bl.a. Tyskland och August praktisera- de en tid hos Nylunds piano- fabrik i Uppsala.

Det var något om en hantverkspersonlighet, som levde och verkade i Fredsgatan 14. Han öppnade också en butik i huset ut mot Fredsgatan, där det salufördes instrument. När Aug. Norling slutade med sin rörelse på 30-talet hyrdes denna lokal ut och blev en tid Röda kors- och en annan tid FCO-expedition. Sedan skomakarmäst. Hedqvist övertog fastigheten har det varit skomakerirörelse här.

Fastigheten Fredsgatan 14 har under årens lopp till- och ombyggs en del. En tid fanns i gårdshusets vinkelbyggnad ett rum med stor bakugn, som kan tyda på att här möjligtvis också varit bageri. Fotograf Sven Norling startade förresten sin verksamhet med ett laboratorium i faderns fastighet.

Den här gårdsbilden från det centrala Sala, som konstnären Bo Svärd har ritat, innehåller alltså en hel del hantverksatmosfär. Men alljämt är idyllen bevarad, vilket torde framgå av bilden.

50 år på 80 sidor

"SISTA 50 ÅREN" med underrubriken "Tillbakablick på Sala" står det enkelt och flärdfritt på titelbladet till den historik som utgivits med anledning av 350-årsjubileet. Författare är red. Åke Johanson, mångårig medarbetare i Sala Allehanda under den välkända signaturen "åkej". Han ingick i en tremannakommitté, som 1970 fick dåvarande stadsfullmäktiges uppdrag att utforma en historik avsedd att följa upp framlidne rådman Johan Näsmarks "Sala stad", utgiven till 300-årsfirandet 1924. Historiken skulle således täcka in det senaste halvseklets utveckling, dess milstolpar och märkligare händelser.

Av de stort upplagda planerna har blivit en i kronologisk ordning löpande krönika, indelad i årtionden. Åke Johanson har svarat för såväl urval som text — det mesta hämtat ur SA:s lägg — och är den som främst skall äras för det utmärkta resultatet. Uppgiften att på 80 trycksidor i A 5-format fånga ett så skickelsedigt skede av stadens liv som åren 1924—1974 måste vara en nättop olöslig uppgift, om man syftar till att tillgodose alla intressen. Några läsare kommer säkert att sakna inslag de bedömer som viktigare än sådant som kommit med. Andra kommer att mena att vissa aktiviteter och personinsatser överbetonats. Hur man än går till väga måste bedömningen till sist bli subjektiv och leda till ett urval som färgas av författarens personliga tycke och smak.

Men med den reservationen och med risk för att beskyllas för att tala i egen sak, alldestund krönikören finns i huset, anser sign. att Åke Johanson löst sin uppgift på ett utomordentligt sätt. Äldre och medelålders läsare kommer att le igenkännande, ofta vemodigt, under läsningen och icke minst vid betraktandet av bildmaterialet som är både rikligt och av god kvalitet. För flertalet bilder svarar fotograf Sven Norling. Vinjetten är en av de klassiska — kyrktornet sett

SISTA 50 ÅREN

Tillbakablick på Sala



från stadsparken med Ekeby-skolan, rektorsgården och Västra småskolan i förgrunden.

I ett företal tackar förf. några medhjälpare som granskat manuskriptet före tryckningen samt hjälpt till med faktakontroll. Bland de senare är red. Anders Erhard på ASEA:s information. Genom hans efterforskningar kan nu en gång för alla myten om ASEA:s intresse för att etablera sig i Sala i stället för Ludvika på 20- eller 30-talen avlivas. Det finns inte en rad i ASEA:s arkiv som tyder på några förhandlingar med kommunalmännen i Sala om en lokalisering hit.

Avlivandet av dessa rykten är väl den enda "nyhet" man kan hitta men så är det heller inte en historiks uppgift i första hand att bjuda på nyheter utan fastmer att blicka tillbaka och sammanfatta. 50-årskrönikans första upplaga är på 5.000 ex. Förhoppningsvis skall hela upplagan finna läsare bland dagens och gårdagens salabor. Som uppslagsverk kan Åke Johansons krönika inte jämföras med Näsmarks Sala stad och gör heller inte anspråk på det. Den vill vara ett komplement i all anspråkslöshet, en målsättning som uppfylls mer än väl.

Historiken är tryckt på Sala-Postens Boktr. AB.

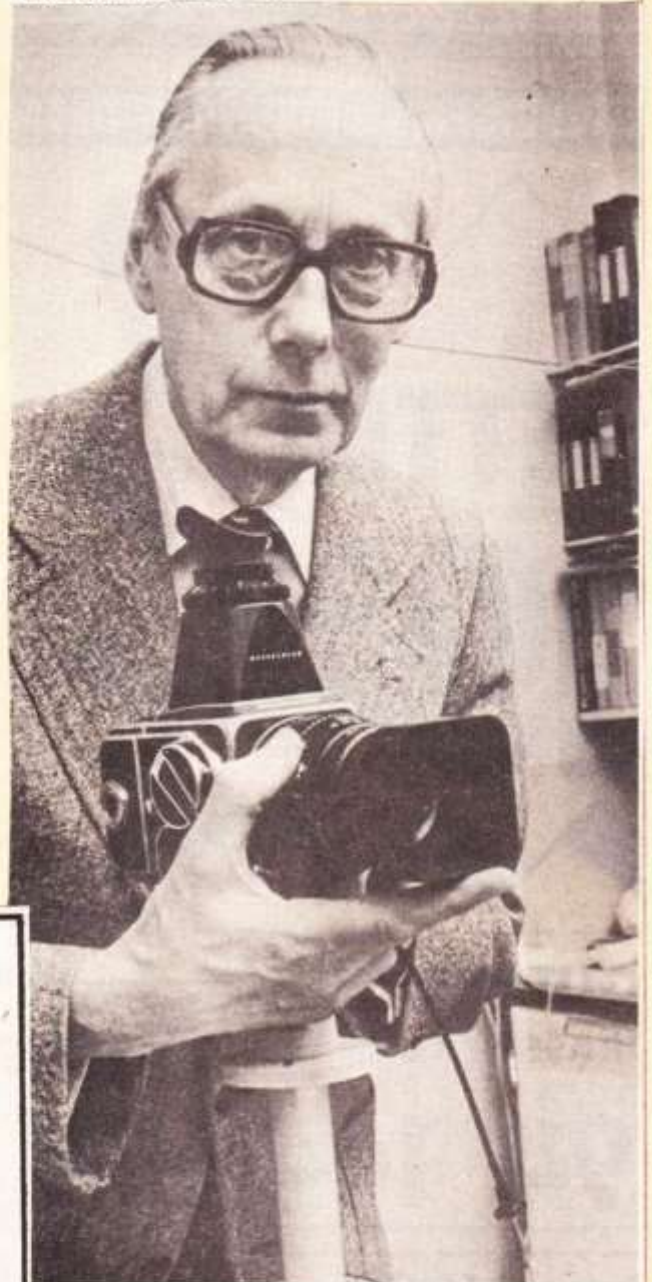
Ken.

5779 03 02

Nu får Sven mera tid för fotografering

Efter 40 år som fotohandlare tycker Sven Norling att det är dags att pensionera sig. Det innebär inte att han lägger kameran på hyllan. Nej, tvärtom. Nu får han tid att ägna sig åt en hel del fotojobb som han inte hunnit med tidigare.

Under flera år var Sven Norling den ende pressfotografen i Sala. Han har en hel del att berätta från den tiden och mycket annat. Se sidan 6



AFFÄRSÖVERLÅTELSE

När jag den 1 mars 1979 överläter Norlings Foto, Sala, till Sture Liff, ber jag att få framföra mitt tack till alla kunder som jag under mina 40 år som fotohandlare i Sala haft förmånen att få betjäna.

Jag vill samtidigt rekommendera min efterträdare, som kommer att fortsätta lämna den personliga service som jag under åren alltid tillämpat.

NORLINGS FOTO
Sven Norling

Med hänvisning till ovanstående ber jag att få hälsa såväl gamla som nya kunder välkomna. Jag hoppas också få åtnjuta samma stora förtroende som min företrädare. Min målsättning är att lämna en personlig service och stå kunderna till tjänst med fackmannamässiga råd.

NORLINGS FOTO Eftr.
Sture Liff

ameran har varit Sven Norlings arbete — och fritidssysselsättning. Under många år var han Salas ende pressfotograf.

Nu får Sven tid för arkivet och kameran

Sven Norling har sett Sala och en bra bit av världen däromkring ur de flesta tänkbara kameravinklar. Men nu pensionerar han sig efter 40 år som fotohandlare. Det innebär dock inte att han lägger kameran åt sidan. Nej, tvärtom — nu får han tid att ägna sig åt fotojobb som han inte hunnit med tidigare. T.ex. åt att redigera sina filmer och ordna upp sitt omfattande bildarkiv.

Under flera år var Sven Norling den ende pressfotografen i Sala. Han tog bilder åt Sala-tidningarna, inte minst SA, men också åt rikstidningarna.

När han började som pressfotograf 1933 fick han arbeta under helt andra förutsättningar än dagens fotografer. På uppdragen var han utrustad med glasplåtar — era dtussinet fick han plats med. Med det begränsade antalet plåtar fanns det inget utrymme för misslyckanden.

— Nej, det gällde att få rätt bild direkt, säger han.

Under de många åren som pressfotograf i Sala fick Sven Norling vara med om många dramatiska situationer. När det hände något ryckte han ut med sin kamera. Och fort skulle det gå! Som den gången det hade inträffat en dödsolycka i Rosshyttan. Ölyckan hände på morgonen och Norling fick besked av Aftonbladet, som var hans arbetsgivare den gången, att bilderna skulle lämnas i Västerås kl. 10.00 för att sändas vidare per telefoto. Det blev ett jobb i rasande tempo.

— Efter en timme och 20 minuter var allt klart och bilderna levererade i Västerås! berättar Sven.

Under den tiden hade han alltså kört till Rosshyttan tur och retur, tagit bilderna, framkallat dem och avverkat sträckan Sala—Västerås.

— Men det var på den tiden det inte fanns några hastighetsbegränsningar, tillägger han.



Sven Norling lämnade på torsdagen över sin fotohandel i Sala till Sture Liff. (t.v.)

Midsommaraftonen 1936 fick Sven Norling tips om ett fotojobb på torget i Sala. Han visste knappt vad saken gällde, men när han kom dit var det en stor folksamling på platsen. Det var den gången huvudpersonerna i Salaligan åtalades och fördes till polishuset.

Sven gjorde upp med Stockholms Extrablad om att sälja bilderna dit. Några andra tidningar skulle inte komma ut den dagen.

15 kr per bild skulle han få. Men strax efter det att affären var uppgjord ringde Dagens Nyheter och bjöd 500 kr st för bilderna, om tidningen fick ensamrätt på dem. Där gick Sven miste om en bra förtjänst.

— Jag var lite för grön den gången, menar han.

Dagens Nyheter hade beslutat att ge ut ett extranummer med anledning av den stora händelsen.

Sven erinrar sig en lustig episod från 1934 — ett aprilskämt som hela stan gick på. Han hade sammanställt ett bildcollage, som publicerades i SA, ett förlovningsfoto av prins Fredrik av Danmark och prinsessan Ingrid av Sverige. Paret stod framför järnvägsstationen i Sala och skulle enligt texten besöka staden och bl.a. titta på gruv-

van. Den godbiten missade inte salaborna! Tiden för avfärden från stan fanns också angiven i artikeln.

— När tåget skulle avgå hade omkring 500 personer samlats vid stationen, berättar Sven.

Men bland minnena finns också en och annan snöplig händelse. En gång kom det in ett äldre par i ateljén, prydligt klädda, han med en nejlika i knapphålet, hon med en ros i håret. Sven trodde att paret ville föreviga sitt silverbröllop och frågade om det förhöll sig så.

— Nej, det är första gången, fick han till svar.

— Då var det bara att krypa under skycket och skämmas. Sen dess har jag aldrig frågat mer!

1934 började Sven filma, med 16 mm:s smalfilm. Den första filmen gjorde han åt KFUM. Visningen skulle ske i församlingshemmet. Intresset för evenemanget var stort, ca 200 personer satt bänka-de i lokalen.

Visning med förhinder

Men det blev en filmföreläsning med förhinder. Lampan gick sönder och eftersom

Sven bara hade med sig en fick publiken gå hem med oförrättat ärende. Misstaget att endast vara försedd med en lampa gjorde han dock inte om. Nästa gång var han bättre rustad.

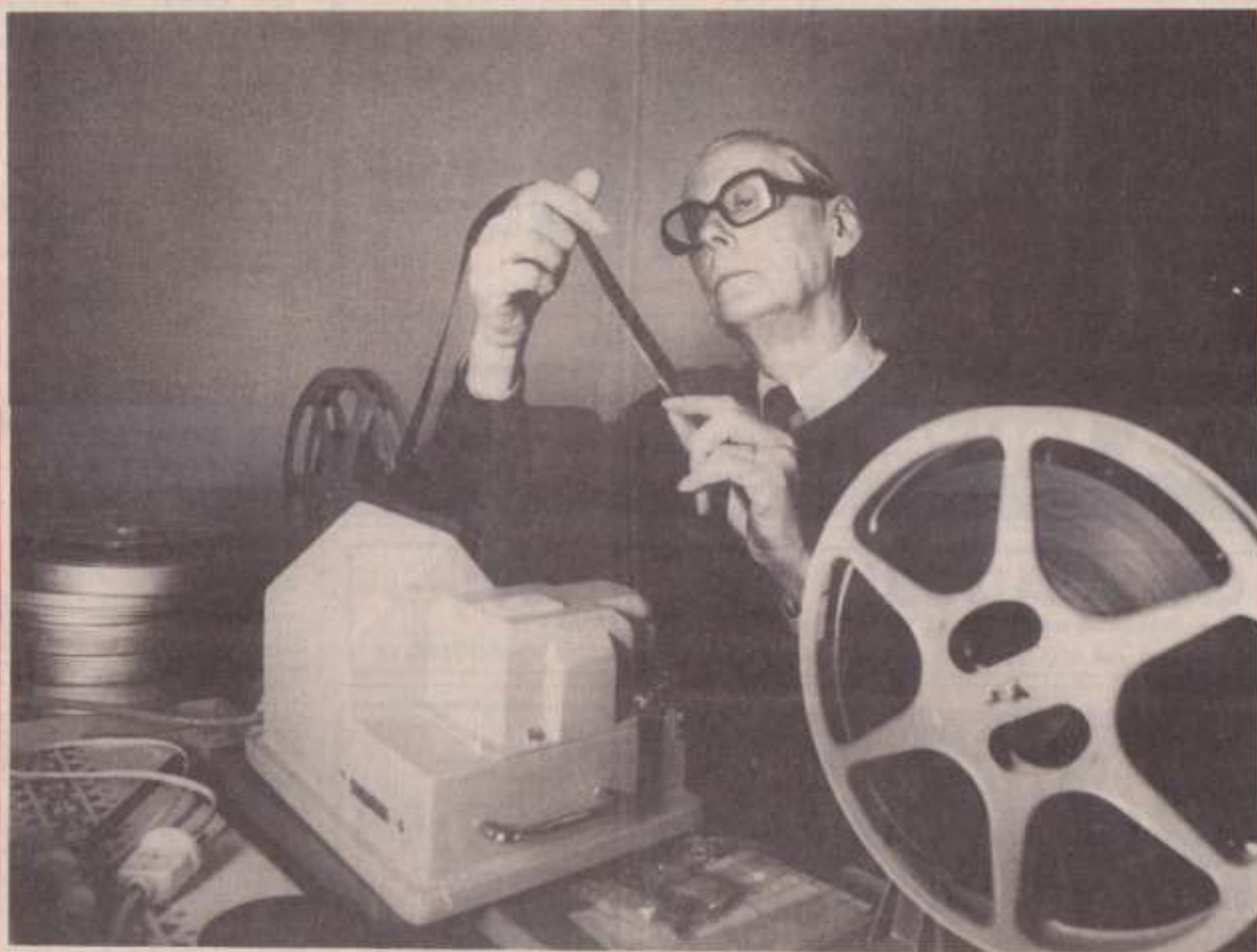
Sven Norling har filmat salabornas liv i helg och söcken, från Barnens Dagsfesterna till arbetet i kalkbrotten, vid Strå. Eftersom det inte fanns teleobjektiv, när han dokumenterade Stråbruket, fick han filma sprängningarna nere i brotten, med en specialbyggd ställning som skydd.

Ett omfattande arkiv med filmer och fotografier har det blivit under årens lopp. Det innehåller inte bara egna bilder, där finns också fotografier med Sala-motiv ända från slutet av 1860-talet. När han nu pensionerar sig hoppas han få mer tid över för arkivet.

Svens arbete som fotograf har inte bestått av några åttatimmarsdagar. Ofta har det blivit jobb långt in på nätterna. Även fritiden har han ägnat åt kameran.

— Familjen har fått sitta i kläm, konstaterar han.

Som pensionär får han tid att ta igen det han inte hunnit med tidigare. Men kameran kommer han att ha med sig även i fortsättningen.



Fotograf Sven Norling håller nu på att redigera och klippa i de gamla filmerna. Det är åtskilliga hundra meter film, som han granskar.

Pengar fattas.. Salafilmerna från förr blir kvar på vinden?

□ Klipper

Sven Norling håller för närvarande på att redigera och klippa i de gamla filmerna. Han har tagit dem alla själv och han kommer ihåg varje "scen" varje inspelningstillfälle. Det är 16 mm film det handlar om.

Det var 1934 som Sven Norling passade på att skaffa sig en filmkamera. En enkel sådan, som han fortfarande har i sin ägo.

Med fast objektiv och enkel inställningsanordning för ljuset. Rullarna var på 15 meter, eller två min, speltid. Och det gällde att ha kameran väl uppskruvad när inspelningen började.

Sven Norling har med denna enkla kamera — han skaffade sig en ny först i början på 60-talet — dokumenterat många kända personer och företeelser i Sala med omnejd. Med sin filmkamera har han i bilder tecknat historia.

Visste ni att det någonstans på ett vindrum i Sala finns en filmskatt? Ett antal gamla filmer — den äldsta från 1934 — från Sala med omnejd.

Filmer, som i dag inte har setts av särskilt många. Beroende på att de flesta av de gamla filmerna bara finns i original.

— Med allt för många visningar blir originalen repiga och förstörda, säger fotograf Sven Norling, mannen bakom de gamla filmerna.

Därför vill både han och kulturnämnden i Sala att det görs kopior av filmerna — men till detta saknas pengar.

Skall därför unik Sala-historia — dokumenterad i bilder — bli undanstoppad på ett vindskontor på grund av att ekonomiska medel saknas för kopiering?

Se sista sidan

Skall salaborna missa filmskatt?

En filmskatt — ja, det kan man kalla fotograf Sven Norlings och Sala Sparbanks gamla filmer från Sala och bygden runt omkring. Och denna skatt skulle kunna göras tillgänglig för många — och säkerligen bli uppskattad av både yngre och äldre — men hindret är att Sven Norling inte vågar visa de gamla filmerna.

— De äldsta är femtio år och jag är rädd att förstöra originalen, säger han.

Och därför vill både han och kulturnämnden att de gamla filmerna blir kopierade. Men det kostar pengar, och kulturnämnden har för närvarande inga pengar för ändamålet.

Sämmanlagt finns 2.625 meter film och om allt kopieras blir kostnaden 31.500 kr eller drygt 40.000 kr med permanentbehandling. Frågan är alltså om dessa pengar skall kunna "uppbyggas" någonstans eller om filmskattenska bli ligande i gömmorna.

Naturligtvis skulle inte allt behöva kopieras på en gång, säger Sven Norling. Man kan börja med de äldsta filmerna, de från 30-talet. Det skulle kosta omkring 10.000 kr.

□ Billighetståg

Den första filmen är från 1934, Sala i helg och söcken. Bl.a. visas hur SJ:s billighetståg kommer till Sala — 3,50 kr kostade resan från Stockholm tur och retur — vidare torghandel, gatuliv, trafikdagar, DM-tävlingar m.m.

Filmen visades i samband med julskytningen 1934 och gjorde "succé" eftersom Saia-borna då kunde se sig själva på film, vilket måste ha varit en sensation.



Sven Norling laddar sin gamla filmkamera från 1934. Den har gjort ett gott arbete under åren och dokumenterat Salabygdens historia i bilder.

Aren som följde syntes Sven Norling med sin filmkamera på olika håll i Salatrakten. Bl.a. kan nämnas filmandet av Rikdens Klenodium 1946 och kommunsammanslagningen 1951—52.

□ Silverskärmar

Det var inte lätt att filma inomhus med tanke på ljuset. När därför Sven Norling skulle filma inne i Nyby tegelbruk tillverkade han skärmar av silverpapper och guldpaper för att kunna ta tillvara solljuset.

Det är alltså ett unikt stycke historia som Sven Norling har dokumenterat.

I dag kanske det inte är särskilt många som vet att de här gamla filmerna finns. Sven Norling kan som nämnts inte åka runt och visa dem på grund av rädslan för repor i filmerna vid alltför många visningar.

— Men om det görs kopior på filmerna skulle föreningar kunna få låna dem, säger han. Det kan vidare tänkas ett ljudband med text.

— Kopior bör göras så snart som möjligt, tillägger han.

Men som alltid i kultursammanhang fattas det pengar — och i dag vet ingen

var de pengar skall komma från som skall "rädda" de gamla filmerna.

Kulturnämnden skall nu med Sven Norling diskutera villkoren för kopiering och ev. redigering av filmerna.

Sven Norling tycker också att andra som har gamla 16 mm-filmer bör ta kontakt med honom eller kulturnämnden.

SALA ALLEHANDA

MÅNDAGEN DEN 5 APRIL 1982

Kulturfinalen sveks

Finalen av kulturveckorna på Sala stadsbibliotek sveks av Salaborna. Inledningen av dagen, då fotograf Sven

Norling visade gamla salafilmer, började bra. Under visningen var lokalen fylld till sista plats.

Skådespelaren Hans Lindgren framträdde därefter, men då hade konstigt nog de flesta begivit sig från biblio-

teket. Och de vet inte vad de gick miste om! Hans Lindgren var i högform.

Se sista sidan

Publiken svek kulturfinalen

En skön blandning av film, kåseri och jazzmusik avslutade i lördags kulturnämndens kulturveckor på Sala Stadsbibliotek. Men varför sviker publiken?

En så variationsrik och underhållande kulturfinal hade onekligen förtjänat en större publik.

Åskådarantalet vid första programpunkten — uppvisning av gamla Salafilmer — går emellertid inte att anmärka på. Bibliotekets barnboksavdelning, där programmet genomfördes, var fylld till sista ståplats och arrangörerna log glädjestrålade.

Igenkännande rop hördes från den äldre delen av publiken då fotograf Sven Norling startade projektorn och filmerna rullades upp på duken.

Sven Norling har dokumenterat bland annat Barnens Dag 1939 och -41 samt Röda kors-festen 1946.

Ett krönikespel från gruvan med glada salaamatörer i början av 40-talet hann också visas innan det var dags för nästa inslag — kåseri av skådespelaren Hans Lindgren.

I högform

Då Hans Lindgren steg fram hade dock största delen av publiken lämnat biblioteket och vet idag inte vad de gick miste om.

En Hans Lindgren, den fåtaliga publiken till trots,

i högform gav allt och fyllde varje kvadratmeter av lokalen med gester och mimik som fick åskådarna att hejdlöst skrattfrustande titta om mer.

En högst oseriös bit filmhistoria fick vi som satt kvar, oss tilldelade. Hans Lindgren vevade rappt upp sitt liv från de första åren som barnskådespelare via "snyftisen" "Barnen från Frostmofjellet" över sin ungdoms Dramaten-karriär och fram till dagens riksteaterturnéer. Alltsammans starkt kryddat med poänger.

Vågade inte stampa loss

Efter Hans Lindgrens framträdande uppstod ytterligare luckor i de redan glesa publikraderna varför de åskådare som satt kvar till slutet inte riktigt vågade släppa loss till Olles Trattband som alltså var det tredje och sista inslaget.

Trattbandet gjorde dock allt som stod i deras makt för att locka med publiken. Och öset var det visst inget fel på. Nej, New Orleansmusiken slungades i häftiga solon inramade av improvisationer ut över den trånga lokalen men med tomma stolar mellan sig var det ingen som på allvar vågade stampa loss.

"The sheik of Araby", "You are my sunshine", "Somebody else is taking my place" och "Trumslagarens marsch" bland annat bjöd trattbandet på. Och det, kan man säga, var en magnifik avslutning på kulturveckorna.

ÖPPET HUS

på Sala stadsbibliotek, lördag den 3 april.

Kl. 14.15 Gamla Salafilmer visas av fotograf Sven Norling.

Kl. 15.00 "Jag en skådespelare", skådespelare Hans Lindgren.

Kl. 16.00 Olles Trattband spelar New-Orleans-jazz.

VÄLKOMMEN!

Arr. Kulturnämnden

Hemvärnsmän på årsmöte



Intendenten för Sala hemvärn, Lennart Malmkvist, överlämnar en tavla som fotograf Sven Norling donerat till Sala hemvärn.

Sala hemvärns kamratförening har i hemvärnsgården hållit årsmöte med hemvärnschefen Nils Strömquist som mötesledare.

□ Tavla

Fotograf Sven Norling, Sala hade donerat en bild som han tog vid frivilliga försva-

rets dag på Stora torget i september 1941. Sala hemvärn fanns även då på plats. Sala hemvärn bildades 1940 och har nu verkat i 43 år.

Intendent Lennart Malmkvist överlämnade till Nils Strömquist den förnämliga tavlan som kommer att pryda en vägg i hemvärnsgårdens samlingsal.

Efter årsmötet bjöd intendenten Lennart Malmkvist till bords där hemvärnsfruarna Ellen Malmkvist och Margit Jorner hade dukat fram en superb supé. För detta tackade Eric Gisweft i hjärtliga ordalag och Nils Strömquist överlämnade som tack från hemvärnet var sin blomsterbukett modell större och de kraftiga applåderna som hemvärnsmännen svarade för var välförtjänta.

SA 6/4-83

Vi Äldre

— SFRF-pensionärer till ett antal av cirka 120 — samlades på tisdagen i Mikaelsgården för att se ett knippe av Sven Norlings 30-talsfilmer som nu kopierats för att kunna bevaras. Denna första sammanställning dominerades av idrottshändelser, med start år 1935, då skoungdomstävlingar med 400 deltagare och med IF Norden och Sala Allehanda som arrangör, avverkades. Reportage från något så unikt som en tävling i backhoppning följde innan man fick följa med på skridskotävling och konståkning på Silvervallen. Snöstorm skrämde den gången bort publiken, men i stället samlades senare 2.500 personer för att se isbanetävlingar med hela den svenska eliten på plats.

1937 års stora evenemang var riksskyttetävlingen på skidor med Sala Skyttegille som arrangör. 600 deltagande skyttar, en del transporterade av extratåg med 1.000 passagerare från Stockholm, gick i elden. Samma dag invigdes under högtidliga former minnesstenen över redaktör Aug. Söderholm, legendarisk ledare i Salagillet.

Ordf. Gösta Mansnéus välkomnade och avtackade de medverkande, utöver Sven Norling Vi Äldre-orkestern och allsångsledarna. Han kunde också konstatera att distriktsstyrelsens nyvalda såväl ordförande som v. ordf. Anton Fågelsbo och Eric Sjöström, tillhör Sala-föreningen, som för nästa sammankomst färdas till hemligt mål.

SA 16/5-84

Galakväll för nostalgiker

C. A. Lindqvist, Pehr Persson, Axel Söder, Gubben Elis, Mor Lindberg med make, och många, många andra gamla salaortsbor passerade revy, när Sven Norling på onsdagskvällen besökte Kungsängens socialdemokratiska förening och visade sina ovärderliga filmer.

Det är en verklig guldgruva för Sala kommuns invånare, som Sven Norling samlat. Tidens tand gnagde på de gamla filmerna, då en privat firma gick in och bekostade nya kopior (kulturnämnden hade inte råd).

Den äldsta filmen var från 1934 och innehöll bilder från staden och dess omgivning, fram för allt Måns Ols.

Ordf. Karin Byström tackade cineasten för visningen och avslutade med en del förfrågningar.

Nu visas filmerna på bion

Sven här dokumenterat stora händelser i Sala



Sven Norling har filmat Salas stora Mändelber. På lördag visas två av hans journalfilmer från gamla Sala på Centrumbiografen.

SALA (VLT)
För snart 40 år sedan härjade en jättelik brand på Josefsdals tegelbruk i Sala. De gamla träbyggnaderna brann som fnöske.

Bredvid stod Sven Norling med sin filmkamera.

På lördag visar han två av sina journalfilmer på Centrumbiografen.

1937 köpte Sven Norling sin första filmkamera – en Kodak som slukade 15 meter film på två minuter.

– Det gällde att hushålla med filmen och byta motiv ofta, säger Sven Norling som idag är 72 år gammal.

Genom sin hobby har han samlat på sig sju unika filmer som förevisat stora händelser i Sala från 30-talet till mitten av 60-talet. Sveriges Television har också kopierat och arkiverat några av Svens filmer.

DRAMATISKT

– De efterlyste dokumentärfilmer och jag skickade mitt förråd och några kom tydligt till pass.

Branden på Josefsdals tegelbruk hör till Svens mest dramatiska filmer.

Den måjdagen 1947 spelade Sven tennis när han plöteligt såg ett stort rökmoln.

– Jag kastade mig på hojen, hämlade kameran och cyklade i riktning mot rökmolnet.

När han kom fram var alla

byggnader vid Josefsdals tegelbruk övertända, tak och väggar brann som fnöske.

– Man kunde inte gå närmare elden än 50 meter annars sögs man upp i den, berättar Sven.

KÄNDA ANSIKTEN

På den tiden var det major Curt Camitz som ansvarade för den frivilliga brandkåren. Han finns med på filmen och många andra kända ansikten – en del av brandmännen finns fortfarande i livet.

För något år sedan började Sven bli orolig för sina filmer. Filmpappret var känsligt och det fanns risk för att filmerna skulle torka bort.

– Jag tog kontakt med kulturmännen som genom en fond på Sala sparbank ordnade medel

till restaurering av filmerna, berättar Sven.

Och nu i samband med höstmärknaden på Stora torget visar kulturmännen och Salas biograförening två av Svens filmer på bion.

FILM UTOMHUS

Sist filmerna visades vid torget var i slutet på 30-talet. Då spände Sven Norling upp en stor duk och så hade han utomhusvisning för alla som passerade.

På lördag kommer filmerna att visas i två omgångar. Först klockan 11 och sedan halv ett.

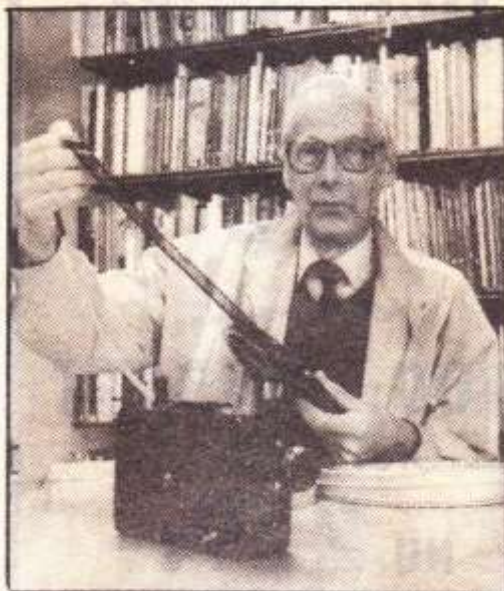
– Koppla av från märknads-gycklet och smyg in på Centrumbiografen. Filmerna är unika och värda att ses. Många kommer att känna igen sig, säger Dick Forsberg.

NALJEN STAHLSTRÖM

Norlings unika Sala- filmer visas

Öppet hus på Cent-
rumbion med visning av
Sven Norlings gamla
Sala-filmer. Det är det
i morgon lördag, mitt
under marknadsrusning-
en.

— Många har hört av
sig och frågat hur man
bär sig åt för att få se
filmerna, säger Dick
Forsberg, kultur-
nämndspolitiker och
därmed en av arrangö-
rerna. Och nu har alla
chansen! Se sidan 11



*I den här kameran har Sven
Norling sett Sala genom tiderna.
Idag finns hans filmer kopierade
och bevarade för framtiden.*

Sven Norlings unika gamla Sala-filmer visas på Centrum

I morgon, lördag, mitt under marknadsrusningen, har alla chansen att se två av Sven Norlings gamla Sala-filmer.

Centrum kommer att ha öppet hus och visa filmerna. Och det är gratis inträde.

Sven Norlings filmer är en stycke unik salahistoria. Den ena filmen som visas i morgon, Sala i heig och söcken, spelades in 1934 av den då blott 21-åriga Sven Norling. Hans första av en rad dokumentära filmer från orten.

— Jag var ung och oerfaren filmare så kvaliteten är väl inte den bästa, säger Sven Norling.

Det spelar nu inte så stor roll. Filmen har andra kvaliteter som gör den oerhört sevärd. Som kulturhistoriska till exempel.

Filmen pummer två som visas i morgon är Sala brandkår år 1947. Den visar på ett utomordentligt bra sätt hur brandkåren såg ut på den tiden. Dessutom är filmen uppbyggd på katastrofbranden då Josefsdals tegelbruk brann ner.

— På den tiden tjojt sirenerna över hela stan då det brann, minns Sven. Jag var på tennisbanan då lärmot gick. På tio

minuter hann jag hämta kameran i min affär och cykla upp till Josefsdal.

Visades på torget

Han har också ett roligt minne från tiden då Sala i heig och söcken spelades in. Den visades vid julskytningen 1934 och massor av människor trängdes för att se den.

Men den visades inte som nu, på Centrum:

— Nej, på torget, ler Sven. Vi hade lirkat upp filmduken på en lastbil och maskinrummet hade vi installerat i en buss.

— Filmen visades ute i det fria.

Han har många roliga minnen om hur det var att filma på "den gamla goda tiden". En gång gjorde han en film åt Strå kalkbruk och den skulle visa hela processen med kalket.

— Och det hela börjar ju med sprängningen i brottet, säger han. Men det fanns inget teleobjektiv på den tiden så vi fick bygga ett skydd åt mig strax intill sprängningsplatsen. Och där fick jag ligga och vänta på smällen. . .

Fjäderdriven

Ni som tar tillfället i akt och tittar på Sven Norlings filmer i morgon skall också veta att filmkamerorna inte precis såg ut som de gör i dag. Svens kamera, som han för övrigt har



Sven Norling visar Dick Forsgren hur den gamla kameran fungerar.

kvar än i dag, är fjäderdriven. Han kunde filma 15–20 sekunder innan det var dags att dra upp fjädern igen. Och filmerna han laddade kameran med räckte i cirka två minuter.

Att Svens filmer nu visas offentligt och dessutom gratis är kulturnämndens förtjänst. Dels har den sett till att flera av

Svens filmer har kopierats och dels är det kulturnämnden som arrangerar det hela på Centrum i morgon.

Dick Forsberg är politiker i nämnden:

— Det är många som har hört av sig och frågat hur man gör för att få se filmerna, säger han. Och nu har alla chansen. Vi

tyckte det skulle passa bra att visa dem en sådan här lördag då det är så mycket folk på stan. Det är roligt att dessa filmer har bevarats, det är ett otroligt jobb som Sven Norling har lagt ned och alla har ett stort kulturhistoriskt värde.

Jan-Erik Eriksson

Sven har dokumenterat Sala i sitt bildarkiv

Vi behövde en eller ett par bilder från gamla tider här på Västmanlands Nyheter. Vi ville illustrera Carl Calovs artiklar. Och så fick vi tips om att kontakta Sven Norling i Sala.

Det var ett gott förslag. Redan i telefon kunde han lova oss hjälp. Och väl hos honom befanns han ha pärm på pärm med bilder och negativ.

— Jag har ju varit fotograf i Sala i 46 år, säger Sven Norling.

Han är infödd Salabo. Började fotografera redan som 14-årig pojke.

— Då köpte jag mig en lådkamera för 8:50 och tog riktigt bra bilder med den.

Sven hör till dem som hävdar att det inte beror så mycket på kameran utan mera på den som står bakom om det ska bli bra bilder.

Han har under årens lopp naturligtvis prövat på olika kameror, bland annat den han håller i på bilden, en Rolleiflex-kamera.

— Den får man mera för nu än vad den kostade som ny, konstaterar han. Inte minst samlare har börjat få ögonen på dessa kameror.

HJÄLPTE POLISEN

Sven började med att framkalla och kopiera bilder, och sedermera kom han också att inicha en ateljé, där han tog porträttbilder.

— Jag hjälpte också polisen mycket med att fotografera, berättar Sven Norling och visar bilder från bland annat den tid i Salas historia, då staden blev beryktad för Salaligans skull.

Tidningsfotograf har han också varit.

— Man hade ingen särskild fotograf dåför tiden på Salatidningarna, Sala Allehanda och Salaposten. Jag blev uppringd, ibland mitt i natten, när det var något som skulle fotograferas.

— Det var bara att slänga på sig kläderna och sticka med.

Hans far hade piano- och orgelfabrik i Sala, först i Sveahuset, senare i gamla missionshuset och sist på Fredsgatan.

Sven har dokumenterat hela Sala från ungefär 1933—34 fram till våra dagar. Och han har också filmat en del av det

Fredagen den 29 november 1985 VN



Fotografen Sven Norling i aktion med en av de äldre kamerorna.

som hänt i bygden. Bland annat var han fotografen bakom Kumlafilmen, som bland andra Elly Karlsson såg till att den kom till.

— Det blev också en Möklin-tafilm och en från Östervåla.

— Nu har dessa filmer förts över till nya kopior, så de kan visas på biograf. Centrumbiografen har möjlighet att visa 16-mm filmer.

VIDEOFILM

Detta har förstas kostat pengar. Kommunen har inte haft dessa tillgängliga, men en bank i staden ställde upp.

Kulturnämnden har övertagit filmerna, och därifrån kan man begära att få låna.

— Det har också blivit en videofilm, och den kan ju visas i mindre sammanhang. Det är jag glad för.

En del har också TV tagit hand om.

Det är viktigt med gamla bilder, fastslår Sven Norling. Dokumentation av en stad i förvandling kan betyda mycket, nu och framöver.

Men att det tar mycket tid att ordna ett bildarkiv har Sven varseblivit. Men han är ändå glad över sitt arbete.

— Jag var nog den enda som har fotograferat gamla Sala under den här tiden. De övriga fotograferna i staden var mest porträttfotografer.

Margareta Andersson

Gamla Sala i foto- utställning

Under helgen kan det gamla Sala beses på Aguelimuseet. Då visas en unik fotoutställning i Blå salen — de äldsta fotografierna är från 1880-talet.

Här kan man till exempel se Iwan Aguelis barndomshem, Sallas första "korvkiosk", Stadshotellet modell äldre, gamla affärer, familjeliv på de inbyggda gårdarna och mycket, mycket mer.

— Det är tänkt som en vandring i gamla Sala, säger Gudrun Folker, intendent vid museet.

Vid sidan av de gamla fotografierna hänger moderna som visar Sala av idag. De är tagna på exakt samma platser som de gamla, och förändringen kan följas gata

för gata. Förklarande bildtexter hänger bredvid, och en instruktiv karta finns också till hjälp.

Sven Norling

En del av de gamla bilderna har tagits av porträttfotograf Grellstrand i slutet av 1800-talet. Han lämnade ibland sin ateljé för att dokumentera staden. De flesta foton har dock ökända upphovsmän.

Den moderna miljön har fotograferats av Fotoklubbens medlemmar, och fotograf Sven Norling.



Pia Lindström sätter upp de sista bilderna medan fotograf Sven Norling och museintendent Gudrun Folker beundrar de gamla fotografierna.

Utställningen visades första gången 1974, i anslutning till Sallas 350-årsjubileum. Sven Norling kopierade då de gamla foton, som sedan dess legat undanlagda i biblioteket. De tillhör kommunens samlingar, och nu har Sven Norling sorterat dem igen, och hjälpt till att sammanställa utställningen.

Nordiska museet

— En del har vi också fått från Nordiska museet, berättar han.

Pia Lindström, som arbetar på Aguelimuseet och hängt upp de stora fotografierna, stannar begrundande framför en bild av det

vackra gamla stadshotellet.

— Det var oförhålligt att riva det! Jag var på auktionen inför rivningen, och folk grät öppet.

Nu får i alla fall alla en ny chans att uppleva Sala av igår, så passa på i helgen. Museet är öppet fredag, lördag och söndag mellan 12 och 16.30.

Skulle du missa det kan du se foton i mindre format på Väsby kungsgård, där de finns i album.

Kerstin Ekholm
Foto Peter Waldén

Centerfolk fick se gamla salafilmer

Sala Centeravdelnings oktobermöte i Jugansbo bygdegård samlade sextio personer i blandade åldrar. Ordförande Ulla Britt Holmér hälsade välkommen samt lämnade ordet till Leif Lindstedt som hälsade centervännerna välkomna till Jugansbo bygdegård.

Salas kände fotograf Sven Norling var kvällens gäst. Han har under många år smalformat yver och händelser i Sala-orten. Dessa filmer har han klippt samman och fått kopierade med ekonomiskt stöd från olika håll. En stor dokumentär filmgruva finns i dessa filmer.

Norling berättade om sin stora hobby och yrke samt något om de strapatser som filmande på 1930-talet förde med sig. Därefter visades filmen "Sala i helg och söcken". Sven N. kommenterade alla handa händelser.

Uppskattningen var stor bland publiken, men blev ännu större när Sven berättade att han även hade Sala sockenfilmen med sig. Många av byarna i Sala socken hade Norling filmat under rundturer med Jakob Lundberg. Kända yver och personer syntes. Småbarnen på filmen från tidigt 40-tal återfanns i publiken som vuxna.

Intressanta glimtar från skördearbete på Ösby gård, interiörer och arbetsbilder från Nyby tegelbruk och Armanbo kalkbrott fick man ta del av.

Filmtimmen blev för alla en tillbakablick i Salas historia. Mycket uppskattad av hela publiken. Sven Norling avtackades av ordförande med höstens skördealster på en bricka.

Kaffe och smörgås serverades i den fräscha och nyreno-

verade bygdegården av fruarna Eindenberg och Lindstedt. Efter kaffet visade "bygdegårdsfogden" Leif Lindstedt runt. Vindsvåningen har renoverats under 1983 och inrymmer en fin vävstuga.

FREDAGEN DEN 24 FEBRUARI 1989

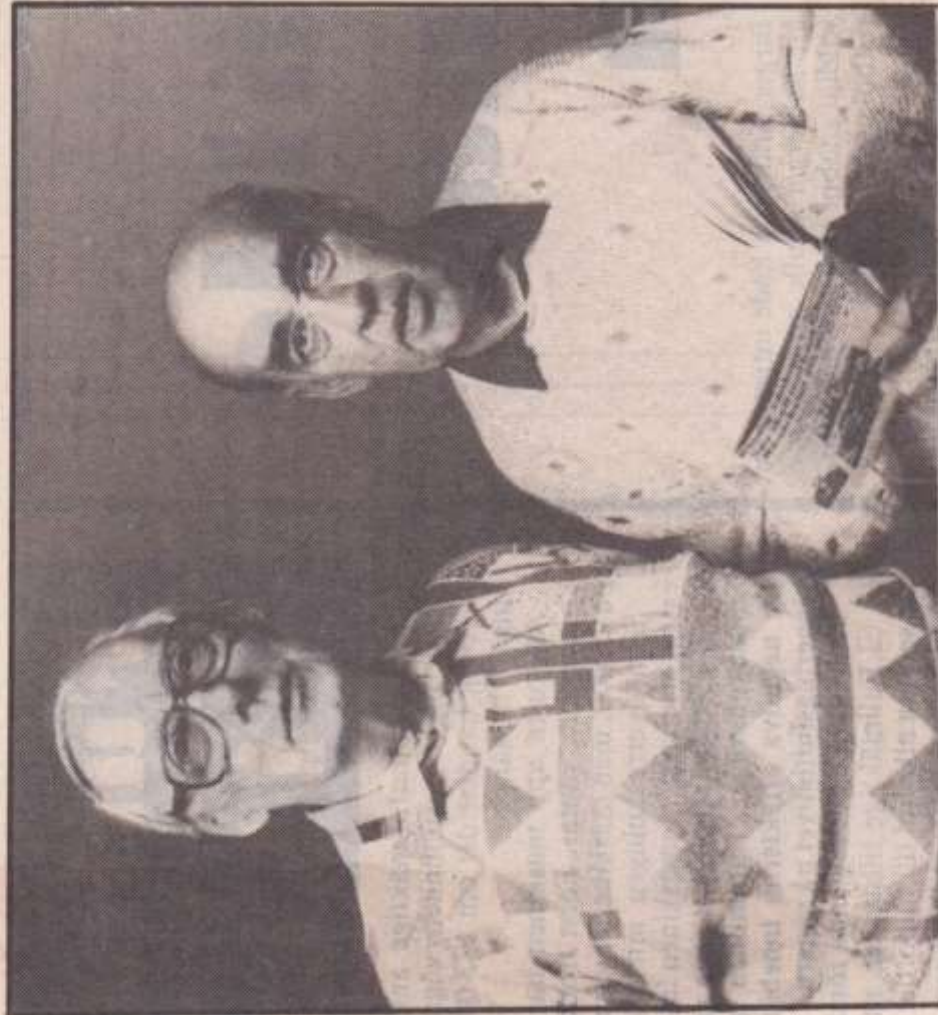


FOTO: LOTTA JONSSON

Artur Hjerpe presenterade Salaligan

På torsdagen presenterade Artur Hjerpe sin nyutkomna bok "Salaligan".

Författaren och förlaget, Willma i Ängelsberg, hade storsatsat med lanseringen. Ett tjugotal journalister, kulturarbetare och turistansvariga i Sala bjöds på en bussresa i Salaligans spår med författaren som guide.

Med på guide-turen fanns också salafotografen Sven Norling som har personliga minnen från ligans härjningar i Sala. Norling är också medarbetare i boken med egna bilder, tagna 1936 då ligans hemskheter rullades upp inför en förskräckt allmänhet.

Möjligen fick också de turistansvariga i Sala en ny idé. Kanske tiden nu är mogen för fler bussturer i Salaligans spår? Klart är i alla fall att den här bussturen väckte mycket stort intresse och frågorna var många.

På bilden ses fotograf Sven Norling, i v, och författaren Artur Hjerpe.

J-E-E

FREDAGEN DEN 27 APRIL 1990

Vi äldre bjöd salahistoria

Salahistoria i den högre skolan var det som bjöds då pensionärsföreningen Vi Äldre häromdagen hade föreningsmöte.

För lektionen svarade föreningsmedlemmarna

Mycket kom det därmed att handla om silvergruvan, som intar en dominerande plats även i det här sammanhanget. Många gatunamn går ju tillbaka på titlar och personer med anknytning till gruvan.

Men i det persongalleriet som är aktuellt i samband med gatunamn ingår också näringsidkare av olika slag samt personer med anknytning till Salas kommunala och kyrkliga historia. Många som fått ge namn åt salagator förekommer för övrigt bland de donatorer som gjort betydande insatser på olika områden.

Vid en summering ville Charles Söderström gärna instämna med dem som lyfter fram von Schwering, af Forselles och borgmästare

Lundberg som de stora namnen i Salas historia.

Politikerklang

Han erinrade också om gatunamn med politikerklang — Brantingatan och Staafgatan. Vem som "stätt modell" för Brantingatan råder det ingen tvekan om. Det är den socialdemokratiska ledaren och statsministern i början av seklet. Beträffande Staafgatan är det mera oklart. Om det är den liberale statsministern Karl Staaf eller hans farfarsfar, som en gång var borgmästare i Sala.

"Vanligt folk" förekommer också i det här sammanhanget.

Speciellt gäller det i Stampersområdet.

Ett exempel därifrån är Höns-

gummans väg, den enda av gatunamnens personer som Charles Söderström gav en presentation på vers, framförd av Lisa Hedberg som iklätt sig hönsbyggarens skepnad. Men så var det litet speciellt med den "gumman" som presenterades på följande sätt:

*Där i lilla stugan röda
jag gammalgumma bor.*

*Jag går med mycken möda
slitna är mina skor.*

*Jag sätter själv min potatis,
själv jag bakar mitt bröd.*

*Äggen har jag gratis,
på mig går det ingen nöd.*

*Om kycklingar, hönor jag månar,
Hönsgumman kallas jag visst.*

*Inte så att man mig hånar
men ler gör man helt visst.*

Och goda är jämt mina grannar,

*mer värda än rödaste guld.
När hjärtat mitt en gång stannar
jag möter Herren så god och huld.
I Guds ord har jag funnit min styrka,
Min tro har lyst på min stig,
Honom jag mött i min kyrka.
Trygg går fattiga jag till dig.*

Rik källa

Charles Söderström och Sven Norling visade med sitt upplysande och intresseväckande program att de inmutat ett område med en rik källa att ösa ur.

Här finns av allt att döma material till en bok som väl skulle försvara en framträdande plats i den långa raden av Sala-litteratur.

Att föredraget/bildvisningen tilldrog sig stort intresse var inte att missta sig på. Sällan har väl mera andäktigt lyssnande publik fyllt Mikaelsgårdens stora sal.

Trots hård konkurrens av det strålände värvärdet med sol och ljumma vindar hade ett par hundra Vi Äldre-medlemmar mött upp även denna gång.

I samband med att föreningsordföranden David Nordgren välkomnade uttalade han också några minnesord över nyligen avlidne Lars-Gunno Andersson och erinrade om de insatser han gjorde på olika områden av SPF-verksamheten under sina år som Vi Äldre-ordförande. I anslutning till parentationen deklamerade Astrid Söderbaum Pär Lagerkvists dikt Det är vackrast när det skymmer, varpå följde en tyst minut.

Vid detta värmöte medverkade också föreningens orkester, som nu spelade upp för 145:e gången. Det var samtidigt säsongsfinal för orkesterns del och då David Nordgren avtackade musikerna hoppades han på återseende i höst, en förhoppning som utlöste en instämmande applåd från Vi Äldre-medlemmarnas sida.

An.

Hedersdiplomerade Sala-rotarianer

■ I samband med att Sala kommuns kulturstipendium 1990 överlämnades till Sala-sonen, filosofie doktor och gruvforskaren (Sala Silvergruva) *Bob Engelbertsson* passade kommunens kulturnämnd också på att hylla två andra kulturprofiler — *Charles Söderström* och *Sven Norling* — med hedersdiplom. De två har

idogt och intresserat forskningsarbete i respektive ord och bild (både rörliga och stillbilder) dokumenterat mycket om det Sala som en gång varit.

Båda är rotarianer och har vid flera tillfällen med nyttjande av delar av sitt omfattande material svarat för uppskattade program i Sala Rotaryklubb. □

November 1990

Fyra fick kulturpris

Sala kommuns kulturstipendier går i år i musikens och kulturhistoriens tecken.

Kulturnämnden ger 2 500 kronor till dragspelsmästaren Johan Matsanders från Västerfärnebo. Lika mycket får Bob Engelbertsson, expert på silvergruvans historia.

Kulturpolitikerna ger hedersomnämning till Sven Norling, fotograf som dokumenterat Sala i äldre dar och till tidigare SA-chefen Charles Söderström har skrivit mycket om Salas historia. Se sidan 17

Kulturnämnden hedrar kvartett

Årets kulturstipendium i Sala går till Johan Matsanders och Bob Engelbertsson. Kulturnämndens beslut innebär att de får 2 500 kronor vardera.

S-politikern Dick Forsberg, kulturnämndens ordförande:

— Dragspelaren Johan Matsanders från Västerfärnebo har vunnit framgång vid internationella tävlingar och studerar nu musik i Danmark. Han är värd stimulans och uppmuntran.

Forskaren och Sala-kännaren Bob Engelbertsson har bland annat lett vandringar i Sala stads gamla kvarter.

— Bob Engelbertssons forskning om Salas historia har inte bara gällt silvergruvan. Han har också ägnat sig åt Salas övriga kulturhistoria och gjort en stor insats, säger Dick Forsberg.

Årets kulturstipendium delas ut för andra året i rad. När det gäller hedersdiplom fortsätter kulturnämnden att gå på det historiska temat.

Charles Söderström, tidigare VD för Sala Allehanda, får ett hedersomnämmande.

— Det gäller hans kulturella insats att dokumentera Salas historia. Charles Söderström har skrivit mycket och kunnigt och är en av dem som kan mest om Salas historia, motiverar Dick Forsberg.

Det andra hederstecknet går till Sven Norling för hans fotodokumentation av Sala i äldre dagar.

— Sven Norling har bland annat medverkat vid bevarandet av gamla filmer med Sala-motiv. Sala-filmerna har ett stort värde.

Anders Ljung



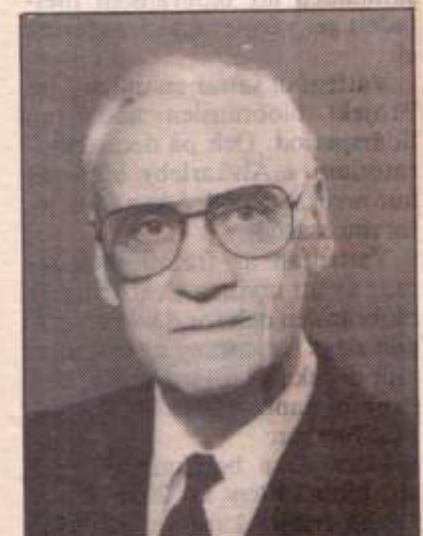
Bob Engelbertsson, expert på silvergruvans historia.



Johan Matsanders dragspelsmästare från Västerfärnebo.



Fotografen Sven Norling, som bland annat sammanställt Sala-filmen får ett hedersomnämmande.



Charles Söderström, tidigare direktör för Sala Allehanda, som skrivit mycket om Salas historia får ett hedersomnämmande.

TORS DAGEN DEN 6 DECEMBER 1990

Kulturprisen överlämnade

— Det här skall vara en fjäder i hatten för kulturlivet i Sala.

Det sade kulturnämndsordföranden Dick Forsberg när han på onsdagskvällen delade ut årets kulturstipendier, hela fyra stycken för övrigt.

Av 20-talet aspiranter till årets kulturstipendium har Salas kulturnämnd utsett fyra stipendiater, alla med anknytning till Sala och kulturen.

Priserna är fördelade på två huvudstipendiater och två hederspristagare. Stipendierna delades i år ut för andra året i rad berättade Dick Forsberg.

Bara en av de två huvudpristagarna hade möjlighet att närvara denna festliga kväll på stadshotellet. Johan Matsanders, den unge dragspelaren från Västerfärnebo, studerar i Danmark och hade inte möjlighet att hämta priset i Sala.

Gruvkännare

Det hade däremot gruvkännaren Bob Engelbertsson som fick sitt pris för att han, som Dick Forsberg sade, gör en otrolig insats för att göra gruvan känd och därmed få Sala placerat på kartan.

— Jag överlämnar priset med glädje, och hoppas att du fortsätter i samma stil sade Forsberg och överlämnade blommor och 2 500 kronor för fortsatta studier kring Sala och gruvan.

Bob Engelbertsson lovade att fortsätta sin gärning, bland annat med guidningar i Sala sommartid, något han sysslat med sedan jubileumsåret 1974.

Profiler

De två hedersstipendiaterna är också de kända salaprofiler. Charles Söderström, en gång i tiden verksam på SA, erhölet sitt hedersdiplom för att han hela tiden för Salas bakgrund till framtiden.

— Det gör att vi yngre får en bättre uppfattning om Sala, sade Dick Forsberg.

Det glädde Charles Söderström som också i sitt tacktal poängterade

de vikten av att så kallade gräsrotter premieras.

Fotoskildringar

Charles Söderström delade äran med fotografen Sven Norling som sedan 1934 i film, bilder och text försökt skildra livet i Sala.

— Det var en sensation när jag kunde filma folk och sedan visa upp salaborna inför dem själva på en filmduk på torget under jultävlingarna, berättade Sven Norling, som även han glädde sig åt hedersnämmandet.

Med på festen fanns kulturnämndens ledamöter och alla anställda inom kulturförvaltningen, som också bjöds på jullunch.

Som extra krydda inbjöd också hotell-ledningen alla kulturpersonerna till långdansen kring granen.

Stipendiaten Johan Matsanders har erhållit diplom och penninggåvan, och hälsar från Danmark att han är glad över utmärkelsen.

Magnus Eriksson

Tystnade röster på rotarymöte

”Röster som tystnat” var titeln på det program som fascinerade Sala Rotaryklubbs medlemmar då klubben på måndagen hade sitt sista sammanträde för året.

Traditionsenligt samlades man då först i Kristina kyrka där kyrkoherden och rotarianen Klaus Stengler inför den stundande julhelgen talade tankeväckande om ljusets betydelse i olika avseenden i vår värld.

Betraktelsen inramades med ett par adventspsalmer och vid orgeln tjänstgjorde musikdirektör Eyvind Hallnäs.

Efter den stämmingsmättade stunden i kyrkan följde så lunchsammanträdet på stadshotellet.

Det var Sven Norling som där presenterade några av de gramfoninspelningar som framlidne rådmannen och rotarianen Ernst Schörfving på 1940- och 1950-talen gjorde. Skivorna donerade han sedermera till Rotaryklubben, som i sin tur överlämnade dem till kulturnämnden.

Med avsnitt ur några skivor överspelade på band kunde Sven Norling nu låta en del Salaprofiler röstmässigt passera revy.

Med porträtt- och genrebilder illustrerade han också banden.

Där fick man sålunda återknyta — alternativt stifta — bekantskapen med Salas dåvarande dynamiske borgmästare Ivar Hedman. I ett anförande intalat för cirka 40 år sedan visade han sin framsynhet genom att torgföra idéer om tänkbara insatser till framma för Salas utveckling, vilka är lika gångbara den dag som idag är.

Politiskt företrädde Ivar Hedman dåvarande högern, men kunde enligt egen utsago glädja sig åt att röna mest gehör för sina idéer bland de socialdemokratiska kommunalmännen.

Teknikerskola

Numera avvecklade Sala Teknikerskolas grundare och rektor Albert Andersson fick presentera sig med den egna stämmingsfulla dikten ”Sala min stad”, som för övrigt hörts sjungas många gånger.

Applåderna vittnade vältaligt om den uppskattning programmet rönt. Gärna mera en annan gång, var en kommentar som fölls av flera. Genom Sven Norlings räddningsaktion finns här en rik källa att ösa ur då det gäller intressanta dokument om det Sala som varit.

Rotaryklubbens president Ragnar Wäll strök under tacket och passade samtidigt på att uttala ett tack för året som gått samt önska medlemmarna god jul och gott nytt år.

An.



Kulturpristagarna samlade runt kulturnämndsordföranden Dick Forsberg. Från vänster Bob Engelbertsson, Sven Norling och Charles Söderström. (FOTO: PER W. OLSSON).



Foto: Bengt Backström

Sven Norling var 21 år då han med sin kamera följde de dramatiska händelserna då Salaligan avslöjades.

Han följde Salaligans gripande

Under 1930-talet spred Salaligan skräck i nordöstra Västmanland.

Ligans inspiratör och ledare var en blyg köpmanesson vid namn Sigvard Thurneman, en udda figur som före avslöjandet bara var känd i Sala som homeopat och hypnotisör.

Först sedan en bekant till en av ligamedlemmarna tipsat polisen i Köping kunde ligans medlemmar gripas och ställas till svars för bland annat fem mord.

Salafotografen Sven Norling dokumenterade med sin Wara sportkamera några av

Salaligans brottsplatser och han bevakade som pressfotograf de dramatiska dagarna vid midsommartiden 1936 då ligan greps och vallades på olika platser i bygden.

Ännu i dag är Salaligan ett känsligt ämne i Sala, som vid sidan om sitt epitet Silverstaden torde vara mest känd för just Salaligan.

UNT har träffat Sven Norling, i dag 77 år, och bett honom berätta om sina upplevelser under de händelserika dagarna för snart 55 år sedan.

Sektion 2, första sidan

KÖPENHAGEN
LA-NORDISKA
P. 50



UNT

Onsdag 6 februari 1991

18 Sport	29 Väder
22 Samfund	28 Inläsning
27 Rader	30 Nöje
28 Kultur-TV	31 TV

Han följde Salaligan med sin kamera

Medlem i en skildring om ett mord (1974) som följde Salaligan med sin kamera.

Stigge som ledare blev, till slut, som Stigge Skerfve. Stigge Skerfve blev till slut som Stigge Skerfve. Stigge Skerfve blev till slut som Stigge Skerfve.

Kungliga stugbrödet
Den nästa morgonen 1934 öppnade dörrarna i Salaligan. År 1934 öppnade dörrarna i Salaligan. År 1934 öppnade dörrarna i Salaligan.

Gangstern i USA
Stigge Skerfve följde med sin kamera genom USA. Stigge Skerfve följde med sin kamera genom USA. Stigge Skerfve följde med sin kamera genom USA.

Spred skräck i bygderna
Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna. Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna. Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna.

Lig presfotograf
Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna. Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna. Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna.

Kungliga stugbrödet
Den nästa morgonen 1934 öppnade dörrarna i Salaligan. År 1934 öppnade dörrarna i Salaligan. År 1934 öppnade dörrarna i Salaligan.

Gangstern i USA
Stigge Skerfve följde med sin kamera genom USA. Stigge Skerfve följde med sin kamera genom USA. Stigge Skerfve följde med sin kamera genom USA.

Spred skräck i bygderna
Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna. Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna. Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna.

Lig presfotograf
Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna. Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna. Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna.



I polistjänst i Sala församling. Stigge Skerfve och Stigge Skerfve i Sala församling. Stigge Skerfve och Stigge Skerfve i Sala församling.

Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna. Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna. Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna.

Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna. Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna. Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna.

Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna. Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna. Stigge Skerfve följde med sin kamera i olika bygderna.

Ligan härjade i sex år Småstadsränare med mord på programmet

Småstadsligan härjade i sex år och fick många människor att flytta till andra städer. Ligan härjade i sex år och fick många människor att flytta till andra städer. Ligan härjade i sex år och fick många människor att flytta till andra städer.



I en studie i polistjänst i Sala församling. Stigge Skerfve i en studie i polistjänst i Sala församling.



En av salaliganens medlemmar. Stigge Skerfve i en av salaliganens medlemmar.



Polisen har följt Salaligan i Sala församling. Stigge Skerfve i polisen har följt Salaligan i Sala församling.

Salapensionärer fick höra gamla röster som räddats

Var Sala först i Sverige med närradio?

Ja, den frågan anmälde sig helt spontant då Sven Norling vid pensionsföreningen Vi Äldres möte på måndagen i fullsatta Mikaelgården presenterade mannen bakom "Sala-röster som tystnat".

Den tekniskt intresserade företagsledaren (Monteringsbolaget) och rådmannen Ernst Schörling ägnade sig nämligen inte bara åt att rädda framträdande Sala-röster genom att spela in grammofoonskivor, utan tillsammans med entusiastiska medarbetare startade han också radiosändningar från Sala redan 1924. Det torde inte ha varit särskilt vanligt med helt lokala radiosändningar tidigare än så.

Att det idag är möjligt att avlyssna de vid det här laget om-

kring 40 år gamla inspelningarna av kända Sala-röster i det förgångna är helt och hållet Sven Norlings förtjänst. Ditt har han åter svarat för en kulturinsats väl värd att uppmärksammas.

Det var alltså Ernst Schörling som gjorde inspelningarna i oktober 1950 och rösterna tillhörde personer som varit verksamma på framträdande poster i Sala längre eller kortare tid under detta sekels första hälft.

Sammanlagt blev det ett 20-tal skivor. Skivorna skänkte Ernst

Schörling 1973 till Sala Rotary-klubb, som i sin tur överlämnade dem till kulturnämnden.

Riktig skatt

Ingen tycks emellertid ha ägnat skivorna något större intresse förrän Sven Norling lyckades spåra dem till en undanskymd vrå på stadsbiblioteket. För Norling stod det genast klart vilken skatt det här rörde sig om.

Av förklarliga skäl kunde inte ljudkvaliteten vara av den klass vi numera är vana vid. En amatör

för 40 år sedan hade inte tillgång till inspelningsteknik som kunde mäta sig med dagens.

Sven Norling tog sig emellertid för att spela över skivorna på band och lyckades därvid eliminera en del av "störningarna", så att han nu har ett fullt acceptabelt ljud.

Det följande program Sven Norling kunde presentera för Vi Äldres-medlemmarna upptog ett flertal "röster som tystnat".

Det som berättades där formade sig till högklassig Sala-historia i sin personlighet och liv och leverne i staden under gången tid. Ett program som ledde till många aha-upplevelser för gamla Sala-bor och samtidigt utgjorde en lärorik lektion för "invandrare" från olika delar av landet.

Magneli och Lundberg

Sedan Ernst Schörling presenterat sig själv och sin unika hobby-verksamhet passerade "rösterna" revy — prosten Martin Magneli, bankdirektör Jakob Lundberg, borgmästare Ivar Hedman, landfiskal Alfred Bolander och rektor Albert Andersson. Den sistnämnde som avslutning deklamerade sin dikt "Sala min stad".

Sven Norling har inte bara räddat rösterna, utan också med egna bilder illustrerat berättelser på ett fintämnt sätt.

Av de uppskattande applåderna kunde också klart utläsas stora förväntningar inför vad Sven Norling kan tänkas hitta på härnäst då det gäller att levandegöra det Sala som en gång varit.

Åhörarnas/Åskådarnas tack underströks av Sture Wendin, Vi Äldres vice ordförande, samt med blommor.

Vi Äldres-orkestern — alltid på fint spelhumor — inramade programmet. Påpassligt med musik som väntar till ämnet.

An.

MÅNDAGEN DEN 14 DECEMBER 1992

MED MERA



Krönikören Lennart Sundh till vänster och Sven Norling, som svarat för lejonparten av bilderna i "Silverstänk".

Sala-krönika med 50-talsnostalgi

BokNytt

**Lennart Sundh:
Silverstänk
Winbergs förlag**

Det är "inne" med 50-talsnostalgi. Trenden har tagits till vara i en krönika i ord och framförallt bild om hur det såg ut och vad som tilldrog sig i Sala under nämnda årtionde. Silverstänk heter volymen bakom vilken står en salabo i förskingringen, Lennart Sundh, som lär ha växt upp i trakterna av gruvan det aktuella årtiondet.

Bildmaterialet är till 95 procent hämtat ur fotograf Sven Norlings till synes outtömliga skattkammare.

1950-talet ja — det var det decennium, då grabbarna smetade brylcreme i håret för att kamma Elvis Presley-frisyr. I Sala som annorstädes samlade Snoddas storpublik.

Toårsflickor klädde sig till dans i krinolinjolar, och salaborna trängdes framför Ahlins på Rådsmansgatan för att få en glimt av TV-premiären.

Ingo blev världsmästare i tungvikt, och i Sala gick vi man ur huse för att hälsa kung Gustav VI Adolf på hans västmanländska Eriksgata.

Och så vidare. Många igenkännande leenden utlöses av bladdrandet i Silverstänk med bilder från försvunna byggnader, miljöer och färgstarka personer.

Äldre SA-läsare, som minns sitt 50-tal, har sett de flesta bilderna i Ortsbladet — Sven Norling var tidningens så gott som dagligen anlitade "plåtslagare" på den tiden.

Med vemod läses också några dagssvener av rimsmidaren Fjodor och tidsbelysande notiser och annonser hämtade ur SA:s arkiv.

Silverstänk gör bilderna god rättvisa både i skärpa och redigering.

Bildtexter och textavsnitten i övrigt kommer det dock att klia i fingrarna på en gammal manustvättare att få gripa in. Namnkontrollen kunde också ha varit bättre.

Kanske har Sundh haft lite för bråttom för att hinna ut med sin bok till julhandeln.

K N

Sällsynt utmärkelse till Sven Norling



Rotary-presidenten Bo Söderlund (t.v.) överräcker den sällsynta utmärkelsen till Sven Norling.

Sala Rotaryklubbs ordinarie veckomöte var speciellt högtidligt häromveckan. Men så var det också något mindre vanligt som utspelade sig där.

Klubbens president Bo Söderlund hade nämligen att till klubbmedlemmen Sven Norling överlämna bevisen på att han utsetts till Paul Harris Fellow (PHF) — en av de högsta utmärkelserna som utdelas inom Rotary.

Sven Norling är rotarian sedan 27 år och Bo Söderlund framförde vid överlämnandet av PHF-medaljen (bilden ovan, med Bo

Söderlund till vänster) klubbens tack till Sven Norling för hans oegennyttiga arbete för klubben, bland annat som samvetsgrann arkivare under många år.

Under Sala-klubbens snart 47-åriga historia är det totalt endast fyra medlemmar som utnämns till Paul Harris Fellow, vilket vittnar om att det verkligen handlar om en sällsynt Rotary-utmärkelse. Av dessa fyra är det två som tillhör klubben för närvarande — utom Sven Norling också Charles Söderström.

Rotary Norden.



På bilden ses klubbens president Bo Söderlund (till vänster) överlämna PHF-medaljen till Sven, som under sina 27 medlemsår bl.a. fungerat som en samvetsgrann vårdare av Sala-klubbens arkivalier.

Välförtjänt Paul Harris Fellow i Sala

Sven Norling är senaste tillskottet i den kvartett Paul Harris Fellow Sala RK haft tillfredsställelsen att få utnämna under sin 47-åriga historia.

Ännu en film från det gamla Sala på video

Ännu ett av fotografen Sven Norlings filmade tidsdokument från det svunna Sala har överförs till videofilm och därmed gjorts tillgängligt för fler. Kungävsängsskolans videostudio står för det jobbet i samarbete med fotografen själv.

I fredags var det premiärvisning på Kungävsängsskolan och filmens ämne var passande så här inför sportlovet, nämligen vintersporter i Sala åren 1934-37.

Tanken var att dagens unga slalom- och snowboard-åkare lagom till sportlovet skulle få se hur det gick till när farfar, eller kanske till och med farfarsfar, vintersportade. Tyvärr var vill inte intresset från gymnasiestudenterna på topp när filmen i går visades i skolan nya kafé. Men de som tog sig tid fick bland annat se en skidtävling i Brästa backe i februari år 1935.

Gott om snö

Det var långt innan skidlöparna iklädde sig årsnitande trikåer med fantasifulla mönster. 1935 var det äppelknyckarbyxor som gällde även i skidspåret. Och spåret var ingalunda skoterpreparerat, utan resultatet blev lätt "in slank han hit, och in slank han dit". Vad dagens unga skidåkare har anledning att avundas dessa föregångare är möjligen snötilgången på 30-talet.

Tävlingen lockade många åkare, både riktigt unga och äldre. Till och med borgmästare Hedman hade spånt på sig skidorna och banläggaren, gymnastikdirektör Gunnar Tallmark, såg nöjd ut.

En annan avsnitt av filmen visar Salas första backhoppningstävlingar, som hölls uppe vid gruvan. Där hade bröderna Fernström byggt en mindre boppbacke på en släggbög. Inga hjälmor och andra säkerhetsanordningar där inte! Det var bara att hoppa och se glad ut när man kom i kamerans blickfång.

Skridskotävling och uppvisning i konståkning på Silvervallen — i bitande snöstorm — finns också med i filmen, liksom en isbane-tävling på samma plats. I den sistnämnda segrade en Salaföre, Walle Bergström, i amatörklassen.

Lånas ut

Det är Henrik Ström och Kenneth Holgersson på Kungävsängsskolans videostudio, som svarar för överföringen av Sven Norlings gamla småfilm till nutida videofilm.

— För några år sedan lät kulturnämnden göra en liknande videoversion av min film "Sala i helg och söcken". Detta för att föreningar och andra ska kunna låna filmen, berättar Sven Norling och fäst sätter.

— På skolmässan här på Kungävsängsskolan fick jag sedan kontakt med Henrik och Kenneth på videostudion och vi kom fram till att de skulle kunna göra något liknande.

Kultur och fritidschefen Curt Hellman nappade på idén och beställde två kopior av den "nya" filmen med vintersportande. De kommer nu att lånas ut till intresserade.

— Jag har mer film i görmorna som skulle gå att överföra till video. Bland annat en del om Barnens dag-firandet 1941. Det vore roligt om det blev gjort, säger Sven Norling.

Han berättar också att TV4 lånat en del material om honom till en serie om brott i Sverige. I den passar Sven Norlings bilder från jakten på Salafigan in.

Längre fram i vår ska de kunna ses i TV.

INGALILL FORSS NORBERG



Fotografen Sven Norlinge gamla vintersportfilm från Salas 30-tal har överförts till video på Kungävsängsskolan, där Kenneth Holgersson (till vänster) och Henrik Ström svarat för arbetet.

FOTO: PER-ERIK HAGMAN

UNT 19 juni 1996



Förevisande dramatiken. Före fotografen Sven Norling, i dag 82 år, förevisade de dramatiska dagarna för 60 år sedan då Salaligan sprängdes. På det svartvita fotografiet föres Erik Hedström, som körde flyktbilen efter Salamordet, till polisstationen.

Foto: Pelle Johansson

60 år efter sista illdådet

Rånmord blev Salaligans fall

Strax efter klockan 10 på förmiddagen fredags 19 juni 1936, på dagen för 60 år sedan, sköts och dömdes bankbuden Elin Pettersson. Händelsen inträffade när hon med cykel kom med avlöningspengarna, 20 500 kronor, till de anställda vid Strå kalkbruk i Sala.

Den berömda Salaligan hade slagit till igen. 6-40-dagen därpå avled 40-åriga Elin Pettersson på Sala isarett.

Men detta skulle bli ligans sista illdåd. Året tidigare döps senare var de fem männen i ligans "hete cirkel" gripna och förda till polisstationen i Sala.

Ligandaren den 28-åriga Eirik Thurneman (född Nilsson), berättade villigt i polisförhöret att han redan 1935 i lag med olika ligamedlemmar vid fyra tillfällen besökt ett rånmord Elin Pettersson, men att planerna misslyckades i sina stadi därifrån att utöva förhöret svarar för härt träddare.

Obevaklig
Men den här sögna försommarsvepen hade ligandens bestämt sig. Nu skulle kuppen ske. Flyktbilen chaufför, den tre år yngre elektriker Erik Hedström, ville på nytt ära sig ut i sista stadi. Men Sigvard Thurneman var obehaglig.

Torsdagen 18 juni inträffades han, Erik Hedström och ligan 22-åriga arbetskaraktär Åke Lindberg på Centralstationen i Stockholm för att förbereda kuppen. Åke Lindberg skulle ära sig var med sig själva rånet, utan att bereda med en andra till ett stycke utanför Sala.

Salaligans ledare upplyste att han först av personligt för äran kommande natten och dagen, men eftersom kuppen fördröjdes två dagar måste ytterligare en stadi.

Sigvard Thurneman var noggrann av sig och gjorde alltid upp en lång lista över varje brott. I Sala skulle de genast bli uppsända i fall de inte var mas-



Moräpplatsen då. 19 juni 1936 föll skotten som dödade Elin Pettersson på det här stadsgårdet.

kerade. I en butik i huvudstaden hade han därför skaffat sig en överall, var harna och sadelstyggen, Erik Hedström, som skulle köra flyktbilen, fick även han harna och sadelstyggen.

Teknisk begävnig
Kvällen och natten till 19 juni tillbringades med ett planerat kringläsande på gatorna i Stockholms centrala delar. Vid tredan på morgonen stälde en Chevrolet, Erik Hedström, som var en teknisk begävnig, hade konstruerat en liten apparat som avstämde ljudningsrörelsen i alla slags fordon.

I de två bilarna åkte man Öpp-salavägen norrut via Roteben till före kyrka, där den stanna bilen förskrytades. Därpå kör ligandaren hem till sin bostad i Öpp-salavägen där han hämtade de två pistolerna, sammanstämde en förbereda med fyra hemmagörda bomben - varslerna innehållande ett kilo av sprängämnet nitro - som ett paket sändes norrut.

Via Roteben, Sjöskat, Övergryn och Öpp-salavägen nådde de strax efter klockan åtta på morgonen en liten plats som heter Präst-hall där den stanna bilen fylldes med 20 åter besatt, Sigvard

Thurneman, som körde flyktbilen, kom överens med kompanjonen om att de ska Heby skulle ta sig till Heby vid Sältrabrunn där han och Erik Hedström skulle möta sig och Åke Lindberg vänta med flyktbilen.

Strax före klockan tio, då Thurneman och Hedström markerade anlämning till Sala och passerade lämnandet, upptäckte de Elin Pettersson när denne var på väg till banken. I väntan på övriga åttor kom körde de till bussen vid Möns Öst och tillbaka till isarettet igen, där de parkerade utanför bussen.

Ville ställa in
Väntetiden gjorde Erik Hedström nervös. Han ville att överfallen skulle ställas in även denna gång. Sigvard Thurneman svarade dock:

— Nu skall det ske!
Efter en stunds väntan upptäckte de Elin Pettersson på väg tillbaka till kalkbrukets kontor. De körde saktis bilen landsvägen framåt, nästan parallellt med Petterssons som cyklande i Sockarvågen söder.

15 meter före avtagsvägen till kalkbuket stannade de. När denna förvarande efter befann sig således bakom bilen gjorde Erik Hedström flykt åt höger och, enligt förhörsprotokollet, ropade medbrottslingarna i korus.

— Nu!

Därpå hoppade Sigvard Thurneman ut bilen och sköt bodel i bakens då denne låg bakom i diket.

Medan ligandaren fortsatte skjutandet satt ligan kumpen med en löslig cigarett i munnen. Med den skulle stamtråden till bombarna utlösas i fall de blev befädda.

Den vittnen sig rånet på till, Sigvard Thurneman kostade sig in i bilen med den första tillräckligen i fannem. Då Erik Hedström i panik och i högsta fart körde från platsen var han nära att kollidera med en lastbil.

Klen och inbunden

Vem var Sigvard Thurnemans Salaligans ledare? Hur kunde han få sina medbrottslingar att medverka i de bestialiska brott som sattes skräck i Sala-Heby bygdens åren 1930-36? Och varför ingrep inte polisen tidigare mot ligan? Dips hade inte svarets.

Svaret på den senare frågan är nog att Salaligan inte brodde sig om den klena byggen, inbunden och rest av skygge manufaktur-handlarskonen Sigvard Nilsson kunde vara en förhållande betydelse. Men redan nämnts han tagit sig, Thurneman, har på en led. Omkastade står bokstegen också för "manhant", människoligan.

Sigvard Thurneman, som redan i tonåren intresserat sig för

spörens och ligans, gjorde vid senare uttryck på sina bästa medbrottslingar och introducerade dem snart i en hemlig förening. Den magiska cirkeln (EMC). Föreningens största stadgar ritades bland annat medlemmarna ut tillstånds upplägg som ålades dem.

Haas arbetsmetod gick ut på att i det stora hela medbrottslingarna övertalade om val som egotillfredsställelse. När några av dem utomstående kom sig så tillräckligt var de för sent.

En dramatisk scen följde, som sig själv märkte, som Thurnemans sälls befälhavare, som blev åsatt. ... det spelar ingen roll vilka medel man använder när det gäller att tillfredsställa sina materiska behov. Om man däremot förlorar någon är det inget oermt. Det innebär blott en förändring av det fysiska tillståndet.

Denna förändring ger en försvinnning av Thurnemans utomvärldskännet och inställning till de moraliska grundbegreppen.

Bekant röjde ligan

Det som till sist röjde Salaligan var Erik Hedströms tvett i höjden på juni 1936 till en bokant att delta i rånkuppen mot bankbuden från kalkbuket. När denne några dagar senare läste om rånstödet i tidningarna gick han till polisen.

När beställningarna fördes till polisstationen i Sala 23 juni hade mycket folk varit där. Många var upprödda. En i höjden, ligandaren Erik Thurneman, skrek att mördarna skulle hängas. Senare var dock årens han bakom lås och bom.

I dag är en vid kalkbuket rest på platsen där Elin Pettersson sköts ner.

Sigvard Thurneman tillbringade 12 år på den rymningssträta lösa-polisfängelset vid Sälens sjukhus.

Han sköptes till igen 80 år gammal, merlag efternamnet Nilsson, och levde i ytterligare sju år på bostad i en Stockholms-förort.

HANS LINDGREN

Källa: Artur Hjerppe bok Salaligan

Fler Salafilmer räddas



Långa pass i studion. Mikael Andersson, Sven Norling och Robert Kohlen har lagt ner många timmars arbete i videostudion på Kungsängsskolan för att sammanställa filmerna från gamla Sala.

FOTO: MADELENE ERIKSSON

SALA

Ännu en del av en kulturhistorisk Salaskatt har räddats åt eftervärlden. Två nya, halvtimmeslånga videoband med Salafotografen Sven Norlings filmmaterial är nu klara.

En av filmerna visar människor och händelser i Sala 1946, alltså för jämnt 50 år sedan.

Det är Sven Norling själv och två praktikanter i videostudion på Kungsängsskolan – Mikael Andersson och Robert Kohlen – som lagt ner ett omfattande arbete på att redigera och överföra de gamla filmerna till videoband. Sven Norling har dessutom tillbringat många timmar med att leta fram såväl gamla utmingsklipp som stillbilder, vilka nu kompletterar de rörliga filmerna.

Finns mer

Tidigare har filmen Sala i helg och söcken överförs till video, och mer kommer. Arbetet med en gammal film från Möklinta har påbörjats.

– Och jag har mer än så. 1937, 1939. Och 1941 med stort Barnens dagsförande, 1947. Finns det bara pengar och tid så återstår mycket material, säger Sven Norling.

Lånas ut

Till det arbete som nu gjorts har Sala sparbank bidragit ekonomiskt. Kultur- och fritidsförvaltningen finns också med på ett hörn.

– Vi köper in två exemplar av varje film, ett för arkivering och ett för utlåning. Det här är ju en verklig kulturskatt, säger kultur- och fritidschefen Curt Hellman.

Vem som helst kan alltså kostnadsfritt låna en film på biblioteket och kanske ordna visning i föreningen eller bland vänner

na. Helg och söcken-filmerna är redan flitigt utlånad.

Speakerrollen på filmerna tillhörde Sven Norling själv.

– Jag hade helst hört någon annan tala till bilderna. Men Curt Hellman ville absolut att jag skulle göra det, säger Sven Norling.

Det bekräftar kultur- och fritidschefen:

– Ja, det tycker jag är självklart. Ingen annan kunde göra det bättre. Det ger filmerna något av journalfilmaktig känsla, säger han.

Körscheman

Det är som sagt många, många timmars arbete som ligger bakom de två nu färdiga filmernas överföring till video. Först bandsades de gamla filmerna av. Därpå gjorde Sven Norling upp noggranna körscheman på vad som skulle med på videobandet och exakt hur många sekunder varje sekvens skulle göras.

– Redigeringen tar förstås lång tid, när det finns så mycket material som här. Men det har varit lärorikt tekniskt sett, och väldigt intressant. Nu vet både Robert och jag betydligt mer om det gamla Sala än vi gjorde tidigare, säger Mikael Andersson.

Kronikespel

Dagens Salabor har verkligen fått gyllene tillfällen att lära mer om en tid som flytt men ändå ligger bara 50 år bakåt. I filmen Salaminnet, som visar år 1946, berättas om isracning – eller isbane-tävling, som det kallades – och andra idrottsövningar på Sölvallen.

Där finns också ett fylligt avsnitt om kronikespelet Rikens clenodium, som gavs inför 9000 personer vid silvergruvan. I det filmreportaget, och i ett annat om Västerärnebo hätrafika glansdagar som bussbolag, finns gatubilder från Sala för ett halvsjundelet sedan.

I filmen om Sala socken – med undertiteln Färdmännen från 1949-50 – tas åskådaren med på en biltur tillsammans med bankdirektör Jakob Lundberg och droskförare Högberg. Resan startar vid Sala sockenkyrka, där det hålls kyrkbröllop. Färden går vidare mot Saladammen, ett på den tiden mycket levande sambälle med station, Carl Sundhs affär, såg och kvarn med mera. Armanbo kalkbruk var en stor arbetsplats.

I Osby får man vara med om häskörden, där både häst och traktor används. Fiskhandlare

Salander säljer fisk till humödrar i blomliga fiekåden. Stadsherrarna på besök har kostym och hatt i sommarvärmen och vid Åby skola spelar grabbarna fotboll och flickorna brännboll.

Säkert kan många gamla Salabor hitta bekanta ansikten och namn i filmerna. Och bortsett från det är det som sagt ovärderlig kulturhistoria som nu gjorts lättillgänglig.

INGALILL FORSS NORBERG
0224-56180



Nöjd filmare. Salafotografen Sven Norling är nöjd med resultatet när hans gamla filmer överförs till video. Och han har mer i lagret.

Norlings Foto går ur tiden

Sven startade butiken för 63 år sedan

SALA

Efter 63 år läggs Norlings foto ned. Lokalen har tagits över av Expert FONO.

– Det är tidens gång, konstaterar Sven Norling, som startade butiken 1933.

Han minns när lådkamerorna, som kostade 8,50 kronor, kom på trettioalet.

Den nuvarande ägaren till Norlings foto, Jan Gustavsson, har redan sålt lokalen. Butiken Norlings foto går i graven – Expert FONO har alltså inte tagit över rörelsen. Däremot ska de utöka sin verksamhet till att inkludera även foto; det vill säga framkallning av filmer och försäljning av fotoutrustning. I veckan har de flyttat in i den nya lokalen.

– Hela lokalen är på hundra kvadratmeter, och vi kommer att bygga om så småningom. Men nu kör vi över jul och nyår och ett par månader utan att göra någonting, säger Dick Söderqvist på Expert FONO.

Levt kvar länge

Sven Norling, som startade butiken 1933, är inte särskilt ledsen över att hans namn inte längre kommer att stå på butiken. Han är mest förvånad över att namnet Norlings foto har levt kvar så länge som det faktiskt har gjort.

– Jag sålde butiken 1978. Sedan dess har den varit i flera olika händer. Det är roligt att de har velat ha namnet kvar, så länge som det har gått bra, säger Sven Norling.

Från början hade han och brodern en färghandel tillsammans, men Sven Norling som redan då var väldigt foto- och filmintresserad började i mindre skala att framkalla filmer till "de få amatörer som fanns i stan". Han sålde dessutom enkla lådkameror för 8,50 kronor.

Så småningom kom fotoverksamheten att bli huvudsaken, och färghandeln såldes.

Instamatic

På fyrtioalet började Sven Norling med ateljéfotografering. Han sålde kartorna med fyrtio bilder för 2,50 kronor.

– Under kriget bodde det en massa danskar i Sättrabrunn som jag fotograferade flitigt. De stod



Expert FONO utökar sin verksamhet till att inkludera även foto, och flyttar till Norlings Fotos lokaler.

FOTO: JÖRGEN PETERSSON

i köer för att bli fotade. Sedan skickade de hem bilderna till släktingarna i Danmark, berättar han.

På fyrtioalet marknadsförde Kodak kameran Starlet som blev mycket populär, även om den inte kunde tävla med den modell som hårdlanserades på sextioalet – Instamatic.

– Jag sålde 300-400 kameror till julen, berättar Sven Norling.

Lucianatten 1978 hade han påhälsning av tjuvar i butiken. De stal hela julsortimentet, som var värt ungefär 75 000 kronor.

– Det är en konst att driva en fotobutik i dag, jag är glad över att jag inte håller på längre. Men det känns roligt att Norlings foto har levt så pass länge, säger Sven Norling.

ANNA WAHLGREN
0224-561 72

Roligt att de behöll namnet.

– Jag sålde butiken 1978. Sedan dess har den varit i flera olika händer. Det är roligt att de har velat ha namnet Norlings Foto kvar så länge, säger Sven Norling som startade butiken 1933.

FOTO:
MADELENE
ERIKSSON



Slit och fest vid Strå dokumenterat på film

SALA

Ännu en av fotografen Sven Norlings Salafilmer har nu överförs till videoband. Den visar bland annat det hårda slitet vid Strå kalkbruk för 60 år sedan.

Stora delar av filmmaterialet återsåg Sven Norling själv helt nyligen, då det ägts av dåvarande disponentens efterlevande.

De senaste åren har flera av Sven Norlings filmer med stöd från Sala sparbank och kultur- och fritidsnämnden överförts till videofilm. Till utlåning på biblioteket i Sala finns bland andra Salaminnen från 1946 och Färdminnen 1949-50 i Sala socken. De finns förstås också arkiverade på biblioteket.

Beställning från Strå

Arbetet har gjorts i Kungälvsskolans videostudio och Sven Norling har själv deltagit i arbetet, kompletterat materialet och talat in speakertext till filmerna.

Den film som nu är färdig, 40 minuter lång, kom från början till som en beställning från Strå kalkbruk. Det var i mitten av 1930-talet och disponenten vid kalkbruket hette Sixten Frunck.

– Frunck skulle fylla 50 år och ville ha en film om Strå och arbetet där att visa på en fest för al-

Räddar gamla filmer. Videoteknikern Kenneth Holgersson och Salafotografen Sven Norling har med gemensamma krafter ställt samman ännu en av den sistsnämndes filmer från gamla Sala och överfört den till videoband.

FOTO: JÖRGEN PETERSSON

la arbetarna. Jag filmade under flera månader sommaren 1936, men då ingick också filmning vid alla andra bruk i Mellansverige, där Frunck också var disponent, berättar Sven Norling.

Efterlyste filmen

När filmen var klar tog disponenten hand om den och först på senare år har Sven Norling börjat efterlysa den.

– Jag fick kontakt med disponentens efterlevande. Av hans dotterson Lars Björk fick jag i vintras originalet och kunde börja bearbeta och komplettera den med stillbilder, säger han.

Då i mitten av 1930-talet arbetade uppemot 270 personer vid Strå kalkbruk. Den "nygamla" filmen inleds med en kort historik. Den berättar om hur bruket grundades år 1898, sedan den förste disponenten Frunck (Sixten F:s far) funnit kalksten när grunden till ett hus skulle läggas. År 1903 byggdes den första brännugnen, den så kallade morteln, som står kvar än i dag.



Efter en del stillbilder inleds filmen med ett besök hos familjen Frunck, hos inspektorn Einar Järlemark – där lilla dottern Ulla kikar ut genom dörren – och hos kemisten Hjalmar Andersson i laboratoriet.

Låg kvar vid sprängning

Sedan följs arbetet vid kalkbruket, från brytningen över bränningen till lastningen på tågagnar och lastbilar. Att det var ett både tungt och riskabelt arbete står klart. Helt ofarligt var det inte att filma heller. När arbetarna lämnade kalkbrottet inför en sprängning låg fotograf Norling kvar – han skulle ju filma och några teleobjektiv fanns inte.

– Men jag låg bakom några timmerstockar och stack bara ut kameran, skrattar han.

Till Strå hörde lantbruket Strömsbacka och på filmen kan man se vårbruket med stadiga hästar framför harven.

Disponent Fruncks årliga sommarfest för arbetarna är

också filmad. Vid grinden står disponentparet och tar var och en i hand. I trädgården har Rytterqvists konditori dukat upp till kaffekalas. Elna Rytterqvist serverar själv kaffet ur de speciella kaffepumpor som gamla Salabor förknippar med just det konditoriet. Kamrer Carl-Erik Larsson bjuder runt rökverk och arbetarna låter sig väl smaka.

Film med stort värde

– Det finns inte ord för vad en sådan här film är värd, säger Kenneth Holgersson, tekniker vid Kungälvsskolans videostudio och ansvarig för redigeringen av filmen.

Det är bars att instämma. Både för gamla Salabor och för alla de yngre som vill veta hur det var förr är Sven Norlings filmer guldgruvor. Och han har fler i lager.

– Jodå, det kommer en om Josefsdals tegelbruk också, och kanske fler ändå, säger han.

INGALILL FORSS NORBERG
0224-561 69

Film om Josefsdals tegelbruk nu på video

SALA

Nu finns ännu en av Salafotografen Sven Norlings gamla filmer överförd till videoband och kan snart lånas på stadsbiblioteket. Det är arbetet vid Josefsdals tegelbruk i Sala år 1936 som kan följas på filmen.

Tidigare har några filmer från såväl 30-talets som 40-talets Sala överförts till video i ett samarbete mellan Sven Norling och Kenneth Holgersson, videotekniker på Kungsängsskolan. Arbetet görs med stöd från Sala sparbank och kultur- och fritidsnämnden.

Nyligen blev en film om Strå kalkbruk klar och i dagarna lägger Sven Norling och Kenneth Holgersson sista handen vid filmen om Josefsdals tegelbruk.

- Den beställde disponent Frunck i samband med att jag filmade på Strå. Han ville att alla arbetarna skulle få se sig själva på film, berättar Sven Norling.

Det var 1936 som Sven Nor-



Josefsdals tegelbruk. I den här byggnaden filmade Sven Norling 1936 och följde arbetet från lera till färdigt taktegel. Byggnaden brann 1947, men byggdes upp igen och produktionen fortsatte in på 60-talet.

ling följde arbetet på tegelbruket, från det att leran togs upp ur lergroparna intill fabriken tills att det färdiga teglet lastades på järnvägsvagnar.

Besvärligt filmjobb

- Jag höll på och filmade i ett par veckor. Det var besvärligt ibland, eftersom ljuset inte räckte till på många håll i den stora

byggnaden, minns Sven Norling.

Tegelbruket hade startat 1926 och hade vid tiden för filmningen ett 50-tal anställda. Tillverkningen omfattade såväl en- som tvåkupigt taktegel och dessutom dräneringsrör.

Jobbarna passerar revy

Filmerna från 1936, som nu fått speakertext läst av Sven Norling

själv, avslutas med att arbetarna går eller cyklar hem efter arbetsdagens slut.

- Ja, det var så jag löste det där med att alla skulle få vara med på filmen, säger han.

Syntes vida omkring

När nu filmen ställts samman har Sven Norling för historiskrivningens skull lagt till ett avsnitt ur en senare film, tagen på kvällen den 20 maj 1947. Det var nämligen då Josefsdals tegelbruk brann ner i en eldsvåda som syntes vida omkring.

- Jag var själv på tennisbanan den där kvällen, men hörde hur larmet tjöt över stan och såg rökpelaren. Gissa om jag fick bråttom, säger Sven Norling.

Den som filmledes vill ta del av livet i Sala för 50-60 år sedan har säkerligen mer att vänta. Sven Norling har nämligen inte på långa vägar slut på filmmaterial. Snart kommer en film med bland annat en skyttetävling på 1930-talet.

INGALILL FORSS NORBERG
0224-561 69

Fredag 28 maj 1999



Till arkivet. Sven Norling går igenom alla filmer som så småningom skall förvaras i Sala kommuns arkiv.

FOTO: JÖRGEN PETERSSON

Han kan sitt Sala

Den gamle fotografen har en bildskatt i gömmorna

Sven Norling, 85 år, är en välkänd Salaprofil. I nära 50 år stod han bakom disken i sin fotoaffär. Men ofta var han ute med sin kamera och fotograferade.

Sedan han köpte sin första kamera 1925 har han dokumenterat det mesta som hänt i Sala. Olyckor, bränder och naturligtvis Salaligan. Men han har också förevisat vardagliga händel-

ser i småstaden. Tusentals bilder som är en historisk skatt för Sala.

Dessutom har han sedan mitten av 30-talet spelat in många filmer från Sala med omnejd.

Sala Allehanda har träffat Sven Norling och presenterar i två avsnitt hans livsverk som fotograf och filmare.

Sidorna 12 och 13, del 1

Alltid på plats där det händer

SALA

Han köpte sin första kamera som 12-åring 1925. Det var en lådkamera av papp som kostade 8 kronor och 50 öre. Filmen kostade en krona.

Sedan dess har han, Sven Norling, 85 år, fotograf och filmare, tagit tusentals bilder och spelat in massor av filmer. Det har blivit till en unik samling – en historisk dokumentation av händelser i Sala framför allt från 30-, 40- och 50-talen.

Vi träffar Sven Norling i hans lägenhet på Bergstjärnas väg. Här har han samlat bilder från små och stora händelser i en småstad framför allt under decennierna närmast före, under och efter andra världskriget.

När man går igenom hans album förstår man att han ganska ofta levde med kameran i händerna nästan dygnet runt. Ett litet axplock av hans bildproduktion skall vi visa i två avsnitt.

Fadern, August Norling, hade en pianofabrik och här fick Sven Norling lära sig att stämma både pianon och orglar. Men han blev tidigt intresserad av fotografiska prylar. Efter slutad skolgång fick Sven Norling hjälpa till i färghandeln och här fanns både vätskor och kemiska preparat som behövdes för att göra framkallning.

– Det fanns inte så många som framkallade film åt amatörer på den tiden. Det var nog bara Ahlins, tror jag, säger Sven Norling.

Foto i färghandeln

Efter Hermods-kurser 1930 och praktik hos Hasselblads i Stockholm 1933 öppnades en fotoavdelning i färghandeln, och den fick Sven Norling ta hand om. Mörkrummet fanns på gården. När fadern blev sjuklig 1938 övertogs färghandeln av Svens äldre bror Sten. Och han själv fortsatte med fotoavdelningen.

Det var så Norlings Foto startade, en affär som sedermera funnits ända in på 1980-talet i sparbankshuset på Bergsmansgatan. Sven Norling sålde affären 1979.

– Jag blev mer och mer intresserad av att plåta olika händelser, ofta fotbollsmatcher och andra idrottsvenemang. På söndagarna framkallade vi filmerna och gjorde bilder som vi satte ut i skyltfönstret. Det drog massor av folk och många kunde inte förstå hur vi kunde få fram bilderna så snabbt. När man skick-

I NÄRBILD

Sven Norling
Ålder: 85 år.

Yrke: Pensionär, före detta fotograf och filmare.

Familj: Hustrun Eva samt två barn med familjer.

Favoritmat: Husmanskost.

Dricker: Ett glas vin ibland.

Röker: Silutade 1958.

Favoritprogram på TV: Nyhetsprogram och sport.

Radiofavorit: Ingen speciell.

Senast sedda film: Titanic.

Senast lästa bok: Om familjen Bonnier.

Älskar mest: Min familj.

Avskyr mest: Krig.



ade in filmer för framkallning tog det ju ofta ett par veckor innan man fick bilderna, säger Sven Norling.

Första tidningsbilden 1933

Han blev tidigt engagerad som pressfotograf. 1933 hade han första bilden i Sala-Posten. Men ganska snart hörde Charles Söderström och Alfred Lindén på Sala Allehanda av sig. De ville anlita Sven Norling som pressfotograf. Då köpte han en ny kamera, en Vara Sport.

– På den tiden var det glasplåtar i stället för film i kameran. Man kunde bara ta en bild i taget, så det gällde att passa tillfället. Med dagens kameror är det alldeles för lätt att ta bilder, säger Sven Norling.

Han ville hela tiden utveckla sin fotografiska verksamhet. 1944 startade han seriefotografering (porträttkartor) och så gick han en kurs i porträttfotografering hos Hasselblads. Han blev bekant med Victor Hasselblad, konstruktör av den berömda kameran med samma namn, och den bekantskapen kom senare att betyda mycket för Sven Norling.

Hasselblad gick i borgen

När brodern Sten sålde färghandeln 1950 kom han till Sven Norling som anställd i fotoaffären. På den tiden var fotohandlarna indelade i tre klasser, A, B och C. Sven Norling ville utveckla sin affär till en A-butik.

Men för detta krävdes investeringar och finansiering med

borgenär. Sven Norling tog kontakt med Hasselblad och frågade om företaget kunde gå i borgen. När ärendet blev klart visade det sig att Victor Hasselblad personligen tagit på sig borgenärsskapet.

Äldsta bilden från 1860-talet

Sven Norling började tidigt samla gamla bilder som han kom över. Flera från slutet av 1800-talet, de äldsta från gruvan på 1860-talet. Men de allra flesta, och det handlar om flera tusen bilder, har han tagit själv. I hans album finns bilder från både små och stora händelser. Sallaligan, naturligtvis, bränder, olyckor och ett särskilt album med bilder från gruvan.

Men det finns framför allt många bilder från vardagliga händelser i småstaden Sala på 40- och 50-talen. Som kön till Ullvéns tobakshandel då penninglotterna började säljas. Kön gick i flera led från Ullvéns på Norrbygatan utmed Stora torget och en bra bit in på Bergsmansgatan. Och strömmingskön utanför Ahlinders fiskaffär på Hyttgatan 1943, inspelningen av filmen Mästardetektiven Blomkvist med Sigge Furst som polis-konstapel. En scen spelades in utanför Jonssons järnhandel på Bergsmansgatan.

Gamla hantverksmiljöer

I ett särskilt album finns ett porträtt med gamla Salabor och gamla hantverksmiljöer. Här finns bilder från bland andra tunnbindarens, sadelmakarens, bokbindarens, korgmakarens, tapetsarens och repslagarens arbetslokaler. Och så en bild på gamle taxiägaren Valle Gustafsson med sin Dodge som just passerat 100 000 mil.

I ett annat album finns alla sportbilder: motortävlingar på Silvervallen, fotboll och friidrott. Av bilderna framgår att det genomgående var mycket folk på Silvervallen. Det fanns ju ingen tv och video på den tiden.

Sven Norlings bildsamling är unik. En historisk skatt för Sala.

KENT KARLSSON

Nästa avsnitt
handlar bland
annat om Sven
Norling som
filmare.

Köpte första filmkameran redan 1934

Sven Norling fortsätter berätta

SALA

1934 köpte Sven Norling en filmkamera. Det var den enda filmkameran i stan på den tiden. En kamera för 16 millimetersfilm som han använde ända in på 1960-talet. Han har den kvar än idag.

Första filmen han gjorde var Sala i helg och söcken 1934. Året efter kom en film om vintersport och om en motorävling. Barnens dag filmade han

flera gånger under 1930-talet. 1943 kom Mökintafilmerna och 1946 Rikens Clenodium med Rune Hedlund och Inga Gill i två av rollerna.

1947 fick Sven Norling i uppdrag att spela in en film om brandkårens arbete. Den filmen fick ett autentiskt slut. När han höll på med de avslutande avsnitten gick brandlarmet. Josefsdals tegelbruk stod i brand. Hela bruket brann ned på några timmar. Och Sven Norling filmade. 1949 gjorde Sven Norling en

film om Västerfärnebo Biltrafikförenings 25-årsjubileum. Åren 1949-1950 kom han med filmer om Sala socken, Vittinge och Kumla.

Detta är bara en del av de filmer Sven Norling spelat in. Just nu håller han på att sortera filmerna för att så småningom lämna över dem till Sala kommuns arkiv.

Det är möjligt att några av Sven Norlings filmer visas under Salas 375-årsjubileum i sommar.

Norling nära ramla ner i gruvschakt vid filmning

Sven Norling har både filmat och tagit massor av bilder från Sala silvergruvans inre. På 1970-talet gjorde han en serie diablader som Turisttrafikföreningen visade för turister som inte kunde gå ner i gruvan.

Han minns speciellt en filminspelning från gruvans djup och som kunnat sluta riktigt illa.

- Jag var nere i gruvan tillsammans med Karl-Erik Sundberg, kamerat vid Sala silvergruva. Jag gick baklänges i en ort för att se hur jag skulle filma. Plötsligt sade Karl-Erik Sundberg: Gå inte för långt. Det är ett gruvhål där någonstans och det finns ingen avspärrning!

- Jag hörde hur hans mening ökade och när jag tittade bakom mig stod jag endast en halv meter från gruvhålet. Ett steg till och jag hade fallit 50 meter ner, berättar Sven Norling.



Veteran. Sven Norling har genom åren gjort en rad 16 millimetersfilmer med sin filmkamera från 1934. FOTO: JÖRGEN PETTERSSON

Räddade gamla ljudinspelningar från att förstöras

Det är inte bara bilder och filmer som Sven Norling räddat för eftervärlden. Han ser också till att gamla röster som sedan länge tystnat vaknar till liv på nytt. Det låter kanske underligt, men det är sant. Sven Norling har lyckats hitta gamla gramfoninspelningar, där gamla Salabor berättar om sina liv.

Röster som finns på gramfoninspelningarna tillhör bland andra prosten Martin Magnéli, bankdirektör Jakob Lundberg, borgmästare Ivar Hedman och redaktör Alfred Lindén.

- Rådman Ernst Schöring gjorde inspelningarna 1950 och han tillverkade också skivorna själv. Det är kanske inte så många som vet om det här, men jag visste att skivorna skulle finnas någonstans, berättar Sven Norling.

Han sökte och sökte och till slut fann han de gamla stenakorna i gamla biblioteket. Vid Ernst Schörings död fick Rotaryklubben gramfoninspelningarna. Klubben ansåg emellertid att de skulle förvaras bättre hos kulturmännen. Och på så sätt hamnade de på gamla biblioteket.

Låg helt oskyddade

- Skivorna låg, helt oskyddade i ett kassaskåp på gamla biblioteket när jag hittade dem 1980. De hade helt enkelt blivit bortglömda och ny personal som kommit undan för undan kunde ju inte veta vad det var för gramfoninspelningar som låg där, berättar Sven Norling.

Men Sven Norling visste. Nu finns skivorna i kommunens arkivavdelning och Sven Norling har även gjort bandkopior.

KENT KARLSSON

DÖDSFALL

■ Eva Norling född Herrlin, Sala har avlidit nära 82 år gammal.

Hon var född i Väsby i Kumla socken och var yngsta dotter till makarna Elna och Gustav Herrlin.

1919 flyttade hon med sina föräldrar till Salbohed, där de förestod telefonstationen.

Efter skolgång tog Eva Norling plats som hembiträde på Östermalm i Stockholm. Hon återvände sedan till Sala och anställdes på Ekholms Damkonfektion. Hennes intresse för klädskapande hade funnits sedan hon var barn och nu sökte hon till Stockholms tillskärarakademi för att få mer kunskaper. Efter utbildningen blev hon erbjuden en plats i Jönköping.

Av familjeskäl, mammans tidiga bortgång och det faktum att hon var förlovad med en Salabo, återvände hon till Sala.

1944 gifte hon sig med fotograf Sven Norling och de fick så småningom två söner.

Eva Norlings intresse efter giftermålet har främst varit hemmet, barnen, barnbarnen och resor.

En smygande sjukdom under de senaste tio åren har sakta brutit ner hennes hälsa.

Eva Norling hade humor, något hon ärvt från sin far. Trots sin svåra sjukdom som handikappade henne svårt hade hon sin humor kvar ända in i det sista.

Närmast anhöriga är maken Sven, sönerna Lars Olof och Richard, sonhustru Eva, barnbarnen samt svågern Birger Norling i USA.



Eva Norling, Sala, har avlidit



Vår kära
Maka, Mamma
Svärmor och Farmor

Eva Norling

* 27 januari 1918

har lämnat oss.

Innerligt saknad och varmt
bevarad i våra sinnen.

Sala den 17 januari 2000

SVEN

Lars-Olof och Eva
Sophie, Erica, Johanna
Rickard

Mattias, Charlotta
Släkt och vänner

*Det är vackrast när det
skymmer
All den kärlek himlen rymmer
ligger samlad i ett dunkelt ljus
över jorden, över markens
hus.
Allt är ömhet, allt är smekt av
händer.
Herren själv utplånar fjärran
stränder.
Allt är nära, allt är långt ifrån
Allt är givet människan som
lån.*

P. Lagerkvist

Begravningen sker i kretsen av
de närmaste. Tänk på Parkin-
son pg. 52 90 49-9.



Filmskapare. Bengt Kebbon, son till framlidne prosten Nils Kebbon, och Sven Norling har samarbetat med att sammanställa filmmaterialet. Sven Norling har gjort allt jobb med filmerna, medan Bengt Kebbon läst in text till sin fars filmer.
FOTO: KENT KARLSSON

Nygamla Salafilmer färdiga för visning

Sala. Nu kan ytterligare tre gamla Salafilmer läggas till dokumentationen över Salas historia. Dels en film av gamle Salafotografen **Sven Norling**, 87 år, men också två filmer av framlidne prosten **Nils Kebbon**. Filmerna har överförs på video och kan hyras på stadsbiblioteket.

Sala Allehanda fick en förhandsvisning av filmerna hemma hos Sven Norling tillsammans med Bengt Kebbon, som är son till prosten Nils Kebbon och som ställt sin fars filmer till förfogande.

Sven Norling har tidigare redigerat ett tiotal filmer från 30-talet och överfört på video. Dessa finns på stadsbiblioteket, där allmänheten kan hyra dem. Nu har Sven Norling gjort ytterligare en film. Den är från 1939 och visar en lång rad vardagliga och festliga händer i Sala, med mängder av kända ansikten.

Sven Norling läser själv texten till filmen och han har också lagt på musik för att höja underhållningsvärdet. Han har utgått från rubriker och artiklar i Sala Allehanda och sedan redigerat in sina filmer. Här finns en bussresa till Högby, där utförsäkring föreskum redan i slutet av 30-talet.

Fast bussen stannade vid landsvägen och sedan fick man åka stidor upp till backen, berättar Sven Norling.

På filmen kan man också se Fox-kända orkester med bland andra Olle Sahlgren, Åke Hedberg och Fritz Lindström, nya teknikerskolan, Sagabio med mera. Och så ett gariska långt avsnitt från *Barnens dag*, som det här året lockade 16 000 besökare.

Hejma hos Bengt Kebbon finns närmare 100 filmer som hans far Nils Kebbon tagit. Kommunister som sedermera blev prost i Sala var mycket intresserad av att filma.

– Han filmade med åtta millimeters

Fakta/Nils Kebbon

Nils Kebbon kom som komminister till Sala från Säby församling år 1930. Han blev kontraktsprost år 1949. Vid installationen i Kristina kyrka deltog präster från den nordiska vänorterna. Nils Kebbon gick i pensum år 1963 och avled år 1972.

kamera. Han hade visningar regelbundet i Vällaskolans samlingssal men även i Möklinta och Noreby. Och mellan rullbytena sjöngs det psalmer, berättar Bengt Kebbon.

Filmerna har med åren blivit torra och är delvis skadade. Men Sven Norling har lyckats reparera och fått dem i visningsbart skick.

"Sabbat och söcken i Sala" heter Nils Kebbons film från 1939. Den visar i huvudsak kyrkligt arbete och Bengt Kebbon läser texten till filmen. Även på de kebbonska filmerna har Sven Norling lagt på musik. I filmen från 1939 kan man se gamle prosten Martin Magnéli i predikstolen i Kristina kyrka. Och man hör också hans röst, fast där han Sven Norling gjort ett litet trick.

– Jag har lånat hans röst från bandet med intervjuer som Ernst Schörting gjorde en gång i tiden med flera gamla, kända Salabor, säger Sven Norling.

På den här filmen finns både vigstar, konfirmationer och inslag från scouterna, som på den tiden var en mycket livaktig organisation. Församlingshemskretsen uppmärksammas också, där Nils Kebbon initierade insamlingen till ett församlingshem.

– De första nio åren lyckades man samla in 30 000 kronor. Sedan kom kriget och det blev ett avbrott, säger Bengt Kebbon.

Men Nils Kebbon och församlingshemskretsen fortsatte efter kriget med insamlingen och 1959 kunde församlingshemmet, Mikaelgården, invigas. Bygget hade då kostat 755 000 kronor.

Kyrkobrodererna finns också med på filmen. Sällskapet bildades i Sala 1924 och var en av landets första. Visuellt i filmen är i färg.

Den andra av Nils Kebbons filmer är från 1941 och inleds med skolungdomens skidtävlings vid Skyttegillet.

Här finns också många andra vanliga sammankomster och festligheter på den tiden, som St. Geurgfest i kyrkan med scouterna, fastlagsfest med mera.

En bussresa till Västerås och båtferd till Elba och Östra holmen finns också med. Bussen rattades av Helge Rosén. Och så en midsommarfest i stadsparken – i färg – där man bland annat ser Bertil Norström dansa folkdans i folkdräkt.

Kristina kyrkas 300-årsjubileum finns naturligtvis också med. Och här passerar en rad kända ansikten: biskop John Cullberg, borgmästare Ivar Hedman, Alfred Lindén, redaktör och utgivare på Sala Allehanda, Charles Söderström vd på samma tidning, och hans båda systor Betty, gift med Alfred Lindén, och Linnéa, gift med före gymnastikdirektören Gunnar Tallmark. Vidare järnhandlare August Ramström, konditor Hallman och bankdirektör Jakob Lundberg.

Filmerna avslutas med en sekvens där man ser prosten Martin Magnéli tillsammans med komminister Nils Kebbon vid altaret i Kristina kyrka.

KENT KARLSSON

Vad händer nu?

Filmerna finns att hyra på stadsbiblioteket i Sala.



Nils Kebbon, komminister och sedermera prost i Sala.

Årets Salaambassadör presenteras imorgon

Sala. Årets Salaambassadör är en ny utmärkelse i spåren av att Sala utsetts till pilotkommun i ett stort utvecklingsprojekt inom turismen. Imorgon vid lunchtid presenteras årets Salaambassadör utanför turistbyrån.

Utmärkelsen ska årligen delas ut till en Salabo som genom sina insatser och sitt engagemang verkat för att utveckla, öka och sprida kunskap om, eller på annat positivt sätt, göra Sala intressant för kommuninnevånare och besökare.

Sala turistbyrå har fått in åtta förslag från allmänheten. Det är Bob Engelbertson, Bo Lund, Richard Meurman, Nils Börje Silversmed, Ronald Nilson, Sven Norling, Åsa Stanaway och Per Sörbom.

Årets Salaambassadör får motta ett hederspris i form av en silvertacka i samband med Fyrverkerimusiken i Stadsparken den 1 september.

SA 24/8-01

Sven Norling första Salaambassadören

Sala. 87-åriga fotografen **Sven Norling** blev på torsdagen utsedd till Årets Salaambassadör.

– Det var roligt, jag är förvånad över att det blev jag, säger Sven Norling.

Årets Salaambassadör är en ny utmärkelse som i år utdelas för första gången. På torsdagen avslöjades det vid en enkel ceremoni utanför turistbyrån vem som blivit utsedd. Sven Norling själv var dock inte med.

Han siktar istället på första september då han kommer att få sin utmärkelse i samband med Fyrverkerimusiken i Stadsparken. Han får då motta ett hederspris i form av en silvertacka tillverkad av Nils Börje Silvermed, även han nominerad till årets Salaambassadör.

Sven Norling drev fotoaffär i Sala i nära 50 år. Sedan han köpte sin första kamera 1925 har han dokumenterat det mesta som hänt i Sala – olyckor, bränder och så förstås Salaligans framfart. Men han har förstås också förevigat vardagshändelser. Dessutom har han sedan mitten av 30-talet spelat in många filmer från Sala med omnejd, det gäller då främst händelser från 30-, 40- och 50-talen.

Utmärkelsen Årets Salaambassadör ska årligen utdelas till en förtjänt Salabo som "genom sina insatser och sitt engagemang verkat för att utveckla, öka och sprida kunskap om, eller på annat sätt göra Sala intressant för kommuninnevånare och besökare".

– ~~Sig~~ Norling är en värdig mottagare. Hans arbete har betydtt mycket för Sala under lång tid, säger kommunalrådet Tom-



Massor av filmer. Sven Norling har spelat in massor av filmer genom åren.

FOTO: KENT KARLSSON/ARKIV

my Johansson, s, som satt i jury tillsammans med representanter från handeln, turismen, stadsutvecklingsföreningen och allmänheten.

Här är motiveringen till att just Sven Norling blir Årets Salaambassadör:

Hans dokumentation av Sala, genom såväl fotografier som filmer, är något som med åren blivit oerhört värdefullt. Det finns mycket kunskap och information att hämta ur hans material. Sven Norlings bilder kommer att användas i många sammanhang under lång tid framöver.

I början av den här veckan lämnade Sven Norling ner tu-

sentals av sina negativ till kommunarkivet i rådhuset.

– Annars håller jag just nu på och sorterar diabilder och skriver historik till varje, berättar han.

Han hjälper också Leif Lindstedt att dokumentera sina egna bilder från Sala socken.

HANS GODÉN

Salaambassadören

Så har då vår första Salaambassadör, Sven Norling fått sin utmärkelse.

Arbetet med att utse Salaambassadören har pågått sedan i våras. Då erbjöds alla att nominera till denna utmärkelse och det var många som tog tillfället i akt att utnyttja denna möjlighet.

Att namnen på de nominerade var flera tyder på att det är många som arbetar för att sprida glädje och kunskap i och om vår kommun. Det är något som naturligtvis inte är nytt för oss, men det är trevligt att det gång på gång och i olika sammanhang blir bekräftat.

Juryn var sammansatt så att den skulle representera skilda delar av Sala. Där fanns Tommy Johansson och Rolf Ragnarsson. Från Handelsföreningen satt Jan Wallin. Linda Wallin representerade Stadsutvecklingsföreningen. För att få en åldersmässig spridning fanns där en ungdomsre-

presentant, Jakob Nylund samt en pensionär Stina Göransson, dessutom satt jag där för att representera turismen.

Det var vår delikata uppgift att utse en kandidat och valet föll således på Sven Norling, med motiveringen: *Sven Norlings dokumentation av Sala, genom såväl fotografier som filmer är något som med åren har blivit oerhört värdefullt. Det finns mycket kunskap och information att hämta ur hans material. Sven Norlings bilder kommer att användas i många sammanhang under lång tid framöver.*

Juryn hyser respekt för hans arbete och ödmjuka framtoning och hoppas att hans livsverk på bästa sätt kommer att bevaras inför framtiden.

Vitillkännagav juryns beslut vid en enkel ceremoni utanför turistbyrån den 23 augusti.

Själva utmärkelsen i form av en silverTACKA, designad Nils-Börje silversmed, erhöll Sven Norling i samband med Händels fyrverkerikoncert i Stadsparken lördagen den 1 september.

Förutom mig representerades kommunen av Tommy Johansson och Sven Norling erhöll även en tavla av Stadsutvecklingsföreningen genom Åke Kjellberg.

Sven Norling höll ett fint tal där han poängterade att det här med att sätta Sala i rörelse – det gjorde han genom sina filmer redan 1934!

Det blev verkligen en pampig inrättning till en värdig Salaambassadör.

Text: Katarina Almquist. Foto: Carina Eriksson/Nina Nilsson



Katarina Almquist, Tommy Johansson och så Salas första riktiga ambassadör, Sven Norling.

Fyrverkerimusiken ljöd i parken för nionde året

Sala. Den nionde upplagan av Händels Fyrverkerimusik fick denna gång konkurrens av stort idrottsutbud på tv:n. Kvalkamper i fotboll och Finnkampen i friidrott fick säkert många som både är musik- och idrottsintresserade att avstå från besöket i Stadsparken. Det gråmulna vädret med hot om regn reducerade säkert också skaran, som ändå inte var så liten.

Nytt för denna gång var att tillställningen gick lite på reducerad budget utan att musiken och pyrotekniken blev lidande. Antalet musiker var i år betydligt färre och utgjordes av Sala Blåsorkester med vissa förstärkningar. 50 musiker inalles på det nybyggda podiet fick svara för den musikaliska delen av evenemanget.

Det motsvarar faktiskt antalet musiker i originaluppsättningen år 1749, då Londonborna firade freden i Aachen med toner och färgspel.

Nu var det nutida framföran-

det under Gunnar Julins ledning förstärkt och via högtalare fick man en snygg spridning av den vackra och imposanta musiken.

Fyrverkeriet var som vanligt mästerligt riggat av Peter Nordin, som till skillnad från 1749, då pjäserna läste sig och bara åstadkom en brand i ett förråds-hus, fick det pyrotekniska att föra över melodier och rytmer till färger och former på himlavalvet.

Den inledande Ouvertyren inleddes med enkla bengaleldar i vitt, rött och blått. Vid Allegrot ökades intensiteten. Nu sköts större pjäser upp, bollar och knippen av gult, vitt och rött föddes och försvann. Den korta Bouréen illustrerades med lugna stilla färgregn och Sicilianot fick visualiseras med bland annat vita högt flygande virrande "eldflugor". Vackra var de röda kulorna som delade sig i fyra, som sakta sjönk.

Allegrot ackompanjerades

med eldbollar – stora höstastrar – i alla färger och de avslutande menuetterna, som togs i repris, överröstades av häxtjuten och bomberna. Då försvann vår uppmärksamhet helt från det musikaliska till det visuella och explosiva. Ett tapto på näverlur avslutade kvällen.

Mellan förspelet och Händelmusiken fick Sven Norling ta emot en silvertacka. Denna utmärkelse gavs honom för hans insatser som Salafotograf och mångsidig registrerare av livet i staden på film. Han är den förste att utses till Salaambassadör, en utmärkelse som kommer att utdelas årligen framöver.

Nästa år firar Fyrverkerimusiken i Stadsparken 10 år. Det kommer att bli något alldeles extra, var så säker.

JURIS MARTINSONS

Kebbon och Norling visade filmer hos SPF

S.A. 31/10-01

Sala. Vid en träff på Vuxenskolan för SPF-medlemmar över 80 år har **Bengt Kebbon** och **Sven Norling** visat några filmer, som med teknikens hjälp förts över till videoformat.

Bengt Kebbon inledde med att berätta om den film - I sabbat och söcken -, som hans far, kontraktsprosten Nils Kebbon, spelade in om den kyrkliga verksamheten i Sala 1940.

Av filmen framgick bland annat att man mycket tidigt börjat med insamling av pengar för att bygga det församlingshem, som långt senare blev Mikaelsgården.

Efter en paus, då besökarna bjöds på frukt och dryck, följde tre av Sven Norlings filmer från SPF:s reseaktiviteter på 1990-talet. I den första av dem besöktes bland annat Gysinge och Söderfors bruk och i den andra - Målarresan - beskådades Albert Målares konstverk i Härkeberga, varpå fartyget Ena förde deltagarna till Strängnäs med besök i domkyrkan och Gamla stan.

I de här båda filmerna var det många bland publiken som kände igen sig själva och sina föreningskamrater. Den tredje filmen visade ett tiotal SPF-are på en vårlig långpromenad i Hårsbäcksdalen.

Träffen avslutades med att ordföranden i SPF Sala, Anders Larsson, tackade Bengt Kebbon och Sven Norling för det omfattande arbete de lagt ned på filmerna och för deras medverkan vid den aktuella visningen.



Programmakare. Sven Norling och Bengt Kebbon stod för programmet när SPF Sala hade möte för medlemmar över 80 år.

FOTO: S-O THUVANDEI

S.-O. Thuvander

Sala del i TV-serien K-märkta ortsnamn

Sala. 22 juli inleds en filminspelning i Sala men redan i onsdags och igår surrade en filmkamera i stan. Det ska resultera i ett avsnitt om Sala i SVT-serien **K-märkta ortsnamn**.

Fredag 10 maj 2002

Programmet K-märkt har sänts i SVT i 100 avsnitt de senaste åren. Nu kommer uppföljaren.

- Att orterna har ett intressant namn är en bonus, säger producenten Göran Willis.

Tio avsnitt kommer att spelas in i den här serien som börjar sändas i oktober. Njutånger är redan klart och att Sala blir med är bestämt men sedan är det mer öppet.

- Vi har orter som Jävre, Sexdrege, Handög och Gamleby på gång, berättar Göran Willis som tillsammans med producentkollegan Staffan Bengtsson arbetar åt bolaget Topfilm som gör en del jobb åt SVT.

Programmen blir fyra minuter långa.

- Man hinner med mycket på den tiden, säger Göran Willis.

Att det blev just Sala har förstås sin förklaring.

Göran Willis igen:

- Vi visste att det finns många intressanta platser här.

- Och vi blev intresserade av Sala sedan vi åkt här igenom på väg hem från ett annat jobb, tillägger fotografen Hans-Åke Lerin som för övrigt även kommer att vara med och filma i Sala i sommar då en långfilm spelas in här.

Onsdag-torsdag filmade teamet vid Måns Ols, på Ångbageriet och Folkets Park.

- Vi letar mötesplatser från 50-talet och framåt, förklarar Göran Willis.

Serien bygger mycket på en gedigen research och speakertext till bilderna. Men några intervjuer finns också med i programmet. Fotograf Sven Norling in-

tervjuares igår. Likaså Erik Magnusson som har en samling etiketter från gamla ångbryggeriet.

Teamet var här och rekade för tre veckor sedan. Sedan åkte det hem och gjorde en inspelningsplan och förhoppningsvis skulle de hinna bli klara med filminspelningarna under gårdagen.

- Vi är nöjda med Sala. Arbetet har gått som smort här, säger Göran Willis belåtet.

HANS GODÉN

Fakta/Sala

Sala betyder sal, stort rum eller prestigefyllda stora byggnader. Det senare kan vittna om storhetstiden i Sala Silvergruva.



Gamla tider. Gunnar Paulsson och Sven Norling hjälptes åt vid filmvisningen på SPF:s trivselträff.

FOTO: S-O TUVANDER

SPF Sala såg Norlingfilmer

Sala. Vid den senaste trivselträffen hos SPF Sala visade Sven Norling ett antal filmer, som han spelat in dels under 1930-till 1950-talen och dels några från de senaste åren.

Bland de gamla filmerna, som då och då avlöstes av intressanta stillbilder, skildrades bland annat en motorbåtstävling på Långforsen och storsatsningen på skådespelet Riksens Clenodium. På en slagghög vid Sala Silvergruva hade scenen byggts och i en av huvudrollerna sågs en mycket ung Inga Gill. Kom-

munsammanslagningen 1951 firades med en bankett på gamla Stadshotellet och här kunde dagens pensionärer urskilja åtskilliga av stadens dåtida honoratiöres.

En annan film visade ett tiotal SPF-are på en vällig långpromenad i Hårsbäcksdalen.

I den sistnämnda filmen var det många bland publiken som kände igen sig själva och sina föreningskamrater.

S.-O. THUVANDER

18/11-02

Onsdag 10 september 2003

Med ögon som är känsliga för bilder

Sala. När Sven Norling föddes som fjärde sonen till orgelbyggaren August Norling, grät mamman. Hon ville helst ha en dotter. Sven Norling var sjuklig som barn och en kväll hörde han föräldrarna prata med varandra. – Den pojken får vi nog inte behålla länge, viskade mamman sorgset.

Födelsedag

Men mammans farhågor kom på skam. Istället fick Sven Norling ett långt och intressant liv i hemstaden Sala.

I morgon den 11 september fyller han 90 år och kan se tillbaka på ett halvt sekels fotograferande och filmande.

Redan i de tidiga tonåren skaffade han sig en laddkamera och började sin dokumentation av Sala i stort och smått.

– Fast jag är krävlig, säger han när jag kliver in i lägenheten han bott i hela sitt vuxna liv, och berättar om höften som kirurgerna inte kan operera.

– Vore det inte för höften skulle jag må bättre.

Men när han kommer in på minna, bilderna och filmerna tänds ljuset i de mycket blå ögonen. Ansiktet får liv och han ser yngre ut.

– När man blir så här gammal så får allt det gamla mer och mer skärpa, det är värre att minnas vad man gjorde igår, säger han och skrattar.

Detta är nu inte alldeles sant, upp- täcker jag.

Och han jobbar på sitt vis fortfarande. Telefonen ringer ofta. Det är människor som har hört talas om hans fotograferande och filmande och vill ha hjälp med det ena och det andra. Mycket får han säga nej till: "Jag är gammal", säger han till den som ringer upp.

– Det hörs inte på din röst, svarar den i luren. Men han hjälper ofta till med att ta fram jubileumsbilder ur sina digra arkiv som innehåller många decennier Salahistoria. Härområdet blev han utnämnd till Salas ambassadör för sitt mångåriga bildarbete.

– Jag har hjälpt till med att ta fram bilder inför Sparbankens 175-årsjubileum och Missionskyrkans 100-årsjubileum.

Någon från Riksidrottsförbundet hörde också av sig och undrade om Sven Norling hade bilder av idrottsaren som låg intill dammarna innan området blev stadspark. Visst hade han det.

– Jag minns ju hur de spelade fotboll där på söndagarna och bollen hamnade i dammen.

Till fotbollsmatcherna ville han gärna gå, men ofta blev det inget då de strängt religiösa föräldrarna ville att han skulle gå både i söndagsskolan och på högmässan och dessutom äta middag. Fotboll var näst intill synd.

Men inte att vara med i KFUM, Kristliga föreningen av unga män. Där hade han mycket kul, fick till och med åka till

– Det är borden, säger han. Lättare. Men jag skulle behöva leva i 200 år för att hinna berätta allt jag vill.

Sven Norling föddes på Trädgårdsgatan. När han var fem år råkade han ut för en allvarlig njurbildning.

– Jag hade en massa fel, så mamma trodde nog inte att jag skulle leva till vuxen ålder.

Pappa August ville förstås att Sven Norling skulle bli orgelbyggare.

– Och pianist. Jag gick hos en spelfröken, men där fick jag bara spela skalor

och styder. Det var inget för mig.

Skolan gillade han inte. När sista skoldagen var till ända efter sex år kände han en stor lättnad. Nu fick han äntligen börja arbeta praktiskt hos pappa August.

– Men jag blev klokare sedan och insåg att det var bra med kunskaper.

Efter Hermodskurser 1930 och praktik hos Hasselblads i Stockholm öppnades en fotohandel i den färghandel hans far drev.

– Det var egentligen meningen att affären skulle sälja sjukvårdsartiklar, min mamma var sjuksköterska, men hon fick astma så det blev inget av.

1938 blev fadern sjuklig och färghandeln övertogs av Svens bror. Själv fortsatte Sven med fotoaffären i 40 år. 1979 sålde han den.

Han blev tidigt engagerad som pressfotograf.

1933 hade han första bilden i Sala-Posten. Ganska snart hörde Charles Söderström och Alfred Lindén på Sala Allehanda av sig.

– Telefonen kunde ringa mitt i natten och jag måste ut på uppdrag.

Han har tagit massor av bilder dels av vardagliga händelser i Sala dels dramatiska som de på Salaligan.

1934 köpte han sin första filmkamera, en 16-millimeterskamera som han använde ända in på 1960-talet.

– Den var den första filmkameran i stan.

Han har gjort åtskilliga dokumentärfilmer. Ett axplock finns i faktarutan här intill.

1940 träffade han Eva Herlin och 1944 vigdes de av kyrkoherde Kebbön i Kristina kyrka.

– Det var dåliga tider, man fick själv

betasta ljusen till ljuskronan i kyrkan. Jag minns att både jag och prästen tittade på hur ljusen brann ner med rekordfart. Kristidsljus var sådana.

– Efter vigseln åkte vi hela 200 meter i en gengasbil till Lindströms festvåning där vi hade middagen, säger han och skrattar och fortsätter.

– Fast på den tiden hette Lindströms Vendelas. Allra först bar stället namnet Axelinas, det var Evas moster som startade festvåningen.

Han kan sin stads historia. År 2000 blev han änkling.

– En stor sorg var det när Eva gick bort, men en lättnad för henne. Hon hade Parkinsons i tio år, säger han.

Innan jag går ropar han: Glöm inte att skriva att jag inte vill bli uppvaktad, jag är bortrest!

BIRGITTA ALENIUS



Fakta/Sven Norlings filmer

1934: Sala i helg och söcken.

1935: Filmer om motortävling och vintersport.

1943: Filmen om Möklinta.

1946: Filmen Rikssens Clenodium med Rone Hedlund och Inga Gill i huvudrollerna.

1947: En film om brandkårens arbete. En autentisk film blev det. När filmen skulle avslutas gick larmet. Josefäls tegelbruk stod i brand och Sven Norling filmade.

1949: Filmen om Västerfärnebo Biltrafiks 50-årsjubileum.

1949-1950: Filmer om Salns socken, Vittinge och Kumla.

Flera filmer om Barnens-dagsfrån- de från 1930-talet.

Sven Norling visar ljudlagda filmer

Sala. 91-årige **Sven Norling** ska berätta om och visa tre av sina filmer från 1930- och 1940-talet. De tidigare stumma filmerna har fått nytt ljud och ska nu visas på stor bioduk för första gången.

05-6/4

De tre filmerna som Sven Norling visar på Centrumbion i Sala i kväll har nyligen blivit ljudlagda – av honom själv.

– Det är väldigt roligt att Sven orkar vara med själv och berätta om filmerna. Han har jobbat mycket med filmernas ljudläggning och varit ihärdig med att åka ut och ta upp miljöljud, berättar Anette Rattfelt på länsmuseet.

Förutom filmvisningen kommer utställningen med Sven Norlings stillbilder, som den senaste veckan visats på stadsbiblioteket, att flyttas till foajén så att filmpubliken kan få se den också.

Sven Norling har själv valt ut vilka filmer som ska visas i kväll. "Västerfärnebo busstrafikförening 25 år" är en jubileumsfilm som han filmade på uppdrag av föreningen 1949. "Sala i helg och söcken" från 1930-talet har inslag av bland annat hembygd, idrott, motorsport och föreningsliv. "Josefsdals Tegelbruk" filmades 1936.

– Filmerna har knappt visats förut och det är verkligen kul att vi kan visa dem på stor bioduk, säger Anette Rattfelt.

Sven Norling har lämnat in många filmer till Filmarkivet i Grängesberg, där de prioriteras i arbetet med att kopieras till mer förvaringsvänligt format, som dvd.

– Hans filmer är unika dokumentationer av västmanländsk historia. Sven står

för den största enskilda samlingen av filmer som Filminstitutet har fått in till arkivet, säger Anette Rattfelt.

Filmvisningen sker på initiativ av länsmuseet, i samarbete med Sven Norling, Sala kommun och Film i Västmanland.

– Filmerna har en gång filmats för att visas, för att filmaren har velat berätta något. Därför är det så viktigt att visa dem igen, säger Anette Rattfelt.

NINA ZARJESDÖTTER
0224-561 45

Bio

Sven Norlingkväll 6 april

Se filmer av
Sala-fotografen
Sven Norling



Vi visar landsbygdsvyer från 40-talet Västerfärnebo busstrafikförening 25 år från 1949, nu ljudlagd av 91-årige Sven.

Sala i helg och söcken
från 1930-talet

Josefsdals Tegelbruk
från 1936

Filmerna visas vid två tillfällen: kl 15.30 och 18.30
Centrumbiografen i Sala

Fritt inträde!
Medarrangörer:
Film i Västmanland
Sala kommun

5-6/4-05

Sala Allehanda dec. 2010

Julsalong med både svartvitt och färg



GAMLA SALA-FOTON. Sven Norling är fotografen som tagit bilderna av ett numera svunnet Sala. Tavlorna i bakgrunden är målade av Petra Sahlin, Avesta.

FOTO: INGALILL FORSS NORBERG

SALA. Tiotalet välkända Salakonstnärer deltar i den julsalong som Gallerijan arrangerar i kulturkvarteret Täljstenen. Med är även några Avestabor.

Här finns måleri, fotografi och glas. Det är starka färger, det är svartvitt. Kort sagt: Stor variationsrikedom.

Bo Svärd, Kerstin Svärd, Karl-Otto Modin, Joakim Eriksson, ÅC Danell (Hebybo, men välkänd för Salaborna), Lena Ekman, Birgitta

Lindfors, Birgitta Lindström, Ja Storm och Sven Norling – se de Sala-bidragen i julsalongen.

Lägg därtill från Avesta Petr Sahlin, Malin Ingvar Nilsson och Anita Arvidsson Åkerblom. Och som pricken över i-et fågelmåla ren Jonas Nilsson från Uppsala.

TILLSAMMANS STÅR DE för en mycket sevärd julsalong, som öppnar lördag och pågår till den 11 december.

Precis som resten av Täljstenen är det extraöppet på söndag.

INGALILL FORSS NORBERG

Salas meste fotograf i fokus

Framöver ska varje år 100 000 kommunala kronor läggas på multimediautställningar. Det har kultur- och fritidsnämnden beslutat. Teman för de tre första är klara: Sala retro 1955-65, Sven Norling 100 år samt Salberga.

Förslaget om lokala multimediautställningar kommer från Eric Fylkeson, kultur- och fritidsnämndens (S)-märkte ordförande.

Avsikten är att det ska vara utställningar av brett allmänintresse med folkbildningsprofil. De ska vara "initierade av kultur- och fritidsförvaltningen, studieförbunden eller annan arrangör", står det i kultur- och fritidsnämndens beslut från förra veckan.

Från och med nästa år ska 100 000 kronor tas ur nämndens befintliga budgetram och läggas i en pott för att bekosta utställningarna.

Oppositionen i kultur- och fritidsnämnden, representerad av Michael PB Johansson (M) och Tage Johansson (C) deltog inte i besluten om utställningarna. De motiverade

sin ståndpunkt med att pengarna saknas.

Först ut, redan under nästa år, är en utställning kallad Sala retro 1955-65.

Tanken är att hyra en lämplig bostadslagenhet där man bygger upp en autentisk hemmiljö, så som det såg ut de där åren. Föremål lånas in från Salabor och varje sak har sin speciella historia som spelas in och överförs till mp3 så att besökare kan lyssna, förklarar Eric Fylkeson.

Salafotografen och dokumentärfilmaren Sven Norling, hans liv och verk ska vara i centrum för den andra tänkta utställningen.

I september 2013 fyller Sven Norling 100 år.

– Det vore ju oförläpigt om Sala inte hade en utställning med film, fotografier, föredrag, diskussioner och annat som speglar Sven Norlings liv och verk, säger Eric Fylkeson och tillägger:

– Dessutom bör kultur- och fritidsförvaltningen se till att Sven Norling själv blir filmad.

Den tredje utställningen, tänkt att visas 2014, ska handla om Salberga, som var en av Salas viktigaste arbetsplatser under 1900-talet.



Jobbar vid datorn. Sven är långtifrån som förr, men Sven Norling arbetar åtskilliga timmar i veckan med hjälp vid datorn för att föra över de gamla filmerna till dvd.

FOTO: INGALILL FORSS NORBERG

Några infallsvinklar kan, enligt kultur- och fritidsnämndens beslut, vara hur mentalvården påverkade vardagslivet i kommunen samt mentalsjukas konstnärliga produktion.

INGALILL FORSS NORBERG
ingalill.forssnorberg@post.sala.se

Han fotograferade när Salaligan greps

Sven Norling är född 1913 och inledde i unga år sin bana som fotograf och filmare.

Han filmade vardagsliv och bögtider i Sala med omnejd. Hans stillbilder är i många fall vad som i dag finns kvar av gamla Salamil-

jör. Hans bilder från jakten på och gripandet av Salaligan har genom åren varit eftertraktade av författare och redaktioner.

Som 97-åring är han fortfarande aktiv i arbetet med sina filmer och bilder.

I dag arbetar han tillsammans med Anders Bjurenvall med att överföra sina gamla filmer till dvd.

För tio år sedan utsågs Sven Norling till Sala-ambassadör.

Onsdag 29 juni 2011

Salas meste fotograf i fokus på utställning

Sven Norlings livsverk ska lyftas fram till 100-årsdagen. Salberga och Sala retro blir andra utställningar.

SALA KOMMUN. Framöver ska varje år 100 000 kommunala kronor läggas på multimediautställningar. Det har kultur- och fritidsnämnden beslutat. Teman för de tre första är klara: Sala retro 1955-65, Sven Norling 100 år samt Salberga.

Förslaget om lokala multimediautställningar kommer från Eric Fylkeson, kultur- och fritidsnämndens (S)-märkte ordförande.

Avsikten är att det ska vara utställningar av brett allmänintresse med folkbildningsprofil. De ska vara "initierade av kultur- och fritidsförvaltningen, studieförbunden eller annan arrangör", står det i kultur- och fritidsnämndens beslut från förra veckan.

FRÅN OCH MED nästa år ska 100 000 kronor tas ur nämndens befintliga budgetram och läggas i en pott för att bekosta utställningarna.

Oppositionen i kultur- och fritidsnämnden, representerad av Michael PB Johansson (M) och Tage Johansson (C) deltog inte i besluten om utställningarna. De motiverade sin ståndpunkt med att pengar saknas.

FÖRST UT, REDAN under nästa år, är en utställning kallad Sala retro 1955-65.

- Tanken är att hyra en lämplig bostadslägenhet där man bygger upp en autentisk hemmiljö, så som det såg ut de där åren. Föremål lånas in från Salabor och varje sak har sin speciella historia som spelas in och överförs till mp3 så att besökare kan lyssna, förklarar Eric Fylkeson.

SALAFOTOGRAFEN OCH DOKUMENTÄRFILMAREN Sven Norling, hans liv och verk ska vara i centrum för den andra tänkta utställningen.

I september 2013 fyller Sven Norling 100 år.

- Det vore ju oförlåtligt om Sala



JOBBAR VID DATORN. Synen är långtifrån som förr, men Sven Norling arbetar åtskilliga timmar i veckan med hjälp vid datorn för att föra över de gamla filmerna till dvd.
FOTO: INGALILL FORSS NORBERG

SVEN NORLING AKTIV 97-ÅRING

Sven Norling är född 1913 och inledde i unga år sin bana som fotograf och filmare.

Han filmade vardagsliv och högtider i Sala med omnejd. Hans stillbilder är i många fall vad som i dag

finns kvar av gamla Salamiljöer. Hans bilder från jakten på och gripandet av Salaligan har genom åren varit eftertraktade av författare och redaktioner.

Som 97-åring är han fortfarande aktiv i

arbetet med sina filmer och bilder.

I dag arbetar han tillsammans med Anders Bjurenvall med att överföra sina gamla filmer till dvd. För tio år sedan utsågs Sven Norling till Salaambassadör.

Den tredje utställningen, tänkt att visas 2014, ska handla om Salberga, som var en av Salas viktigaste arbetsplatser under 1900-talet.

Några infallsvinklar kan, enligt kultur- och fritidsnämndens beslut, vara hur mentalvården påverkade vardagslivet i kommunen samt mentalsjukas konstnärliga produktion.

inte hade en utställning med film, fotografier, föredrag, diskussioner och annat som speglar Sven Norlings liv och verk, säger Eric Fyl-

keson och tillägger:

- Dessutom bör kultur- och fritidsförvaltningen se till att Sven Norling själv blir filmad.


INGALILL FORSS NORBERG
ingalill.forss-norberg@ingress.se
0224-56138

Nytt årligt KULTUREVENEMANG

TEXT: JAN-ERIK BOLLE ERIKSSON
FOTO: PRIVAT

Nästa år fyller kulturpersonligheten och pressfotografen Sven Norling 100 år.

Det ska firas ordentligt av Sala kommun.

Sala Filmstudio i samarbete med Sala kommun kommer att arrangera en dokumentärfilmfestival under september 2013 då Sven Norling fyller 100 år. Flera av hans dokumentärer från 1930-talet och framåt kommer att visas.

Filmfestivalen kommer under några dagar att visa svenska arkivfilmer ur retroperspektiv samt dokumentärfilmer med kända filmskapare som väljer ut och presenterar filmerna.

Syftet är att lyfta fram en legendarisk pressfotograf, Sven Norling, och skapa ett nytt årligt kulturevenemang.

I samband med festivalen produceras en jubileumsdvd och det kommer även att visas en fotoutställning.



4

2012 Sala Tidning?

100 000 kronor i bidrag till Sala Filmstudio

SALA. Sala Filmstudio får 100 000 kronor i bidrag av landstinget i Västmanland och länsstyrelsen i Västmanlands län, för projektet "Sven Norling 100 år - Liv och verk".

För att fira Salafotografen och dokumentärfilmaren Sven Norlings hundraårsdag planeras en rad kulturevenemang i Sala, hösten 2013.

Nu har Sala Filmstudio, fått 100 000 kronor i bidrag av landstinget och länsstyrelsen i Västmanland.

-Det är naturligtvis jätteroligt, även om det bara är en början. Vi söker andra bidrag också, säger



Eric Fylkeson.

Eric Fylkeson, som kommer att arbeta med projektet å Sala Filmstudios vägnar.

Kulturprojektet har två delar, dels sådant som är direkt kopplat till Sven Norling själv. Exempelvis visning av hans filmer och fotografier, en samlingsdvd med mera. Den andra delen är en retrospektiv dokumentärfilmfestival som fokuserar på historiskt viktiga nedslag i dokumentärfilmshistoria.

"SVEN NORLING 100 ÅR - LIV OCH VERK"

Projektet "Sven Norling 100 år - Liv och verk" drivs gemensamt av Sala kommun och Sala Filmstudio. Firandet sker i samband med Sven Norlings hundraårsdag, den 11 september 2013.



Sven Norling.

- Festivalen kommer att bli den första i sitt slag i Sverige, säger Eric Fylkeson. Han fortsätter:

- Målet är att få hit tjugofemtusen besökare.

Eric Fylkeson berättar att arbetet just nu mest går ut på att söka bidrag till Sala Filmstudio för att man ska kunna ro arrangemanget i land.

MONICA LUNDBOM

Sala Allehanda 20 juni 2012

Norlings bilder även i gruvans sommarutställning

SALA. Sala silvergruvans sommarutställning, som öppnas på lördag, går i bild- och fotokonstens tecken.

"Ögonblick" heter den och omfattar fotografen Sven Norlings bilder från gruvan och konstnären Bo Svärds målningar med gruvmotiv.

Silvergruvan står alltså för en smygstart på hyllningen av 100-årsjubilarer Sven Norling.

I sommarutställningen, som visas en trappa upp i receptionsbyggnaden, finns foton tagna såväl över som under jord. Där ses gru-

"Ögonblick"

Sala silvergruva

1 juni - 15 september

vans byggnader och de mörka, fuktiga miljöerna under jord. Bland annat finns fem foton från 90-metersnivån, som inte visats tidigare.

Samma miljöer återfinns i Bo Svärds målningar, en omfattande svit som börjar med arbetarnas morgonbön. Andra ögonblick konstnären fångat är eldandet på berget, hästarnas vandringar under jord och Gruvfruns besök.

INGALILL FORSS NORBERG



FOTO OCH MÅLERI. Sala silvergruvans sommarutställning visar måleri av Bo Svärd och foto av Sven Norling. Närmast kameran Norlings detaljbild av en bergvägg.

Foto: Ingalill Forss Norberg

SALA ALLEHANDA
FREDAG 31 MAJ 2013

Jubileumsfilm med premiär på höstkanten

De skapar nytt av Sven Norlings gamla filmer

Gamla Salafilmer med minst 60 år på nacken stöps denna sommar om till en ny film, som får titeln "Kärleken till en plats". I september blir det premiär.

SALA. Det är delar av Sala-fotografen Sven Norlings dokumentära filmer från 1930- till 50-talet som får ny form.

På **You Tube** kan man redan nu se en några få minuter lång trailer för filmen, som får undertiteln "Ett försök att återskapa ett svunnet Sala".

Författaren och Salabon Eric Fylkeson väckte när han verkade som kommunpolitiker frågan om att uppmärksamma Sven Norlings 100-årsdag. Nu har han lämnat politiken, men tillsammans med Anders Bjurenvall är han i full färd med att skapa film av film.

Det går till så att de tittat på många, många timmar Norling-filmer och valt ut scener som Anders Bjurenvall nu klipper ihop till en 40-45-minuter lång film. Eric Fylkeson skriver och läser en speakertext med såväl fakta som poetiskt tonfall.

- Man kan väl säga att Anders och jag genom att låta filmerna passera våra temperament gör en ny film, säger Eric Fylkeson.

- Ja, det officiella livet är i stort sett borta. Vi har varit



I STUDIOMÖRKRET. Anders Bjurenvall och Eric Fylkeson tillbringar många timmar i studion, där de sammanställer Sven Norlings filmmaterial till den helt nya filmen "Kärleken till en plats".

Foto: Ingallil Forsss Norberg

ute efter livet i stan, säger Anders Bjurenvall.

Bilderna och speakertexten ska ackompanjeras av lokalt framtagen originalmusik.

Den 11 september, på Sven Norlings 100-årsdag, ska filmen få premiär. Förhoppningsvis kan jubilarer själv medverka då.

Tanken är att den svartvita filmen ges ut som dvd i ett samarbete mellan Sala filmstudio och Sala kommun.

Men det är mer än en nyskapad film som ska hylla hundraåringen Sven Norling.

- Det blir en arkivfilmfestival, den första i Sverige, och en fotoutställning också. Alltsammans på Täljstenen, säger Eric Fylkeson och tillägger:

- Även fotoutställningen ska ljudsättas och det med populärmusik från tiden, sådant som Ulla Billquist och Jules Sylvain.

För att få så bra bildkvalitet som möjligt när bilderna ska förstöras scannar Anders Bjurenvall nu om mängder av negativ.

- I datorn går det att retuschera repor i negativet, så bildkvaliteten blir så bra som möjligt, säger han.

Bilderna till utställningen har valts ut av Anders Bjurenvall och Eric Fylkeson tillsammans med flera andra lokalhistoriskt kunniga Salabor.

- Sven Norling själv har också fått säga sitt. Han har valt ut sina absoluta favoritbilder ur samlingarna, berättar Eric Fylkeson.

"100 år - 100 bilder" ska utställningen heta. Den ska visas nio dagar i september. Ungefär hälften av bilderna visas i förstoring, resten i ett bildspel.

INGALLIL FORSS NORBERG
0224-94130
ingallil.forsss-norberg@salaalltidsnarr.se



Hans bilder av jakten på Salaligan blev eftertraktade

Salafotografen **Sven Norling** är född den 11 september 1913. Han inledde i unga år sin bana som fotograf och filmare. År 2002 utsågs han till Årets Salaambassadör. **Han filmade vardagsliv** och högtider i Sala med omnejd. I många fall är hans stillbil-

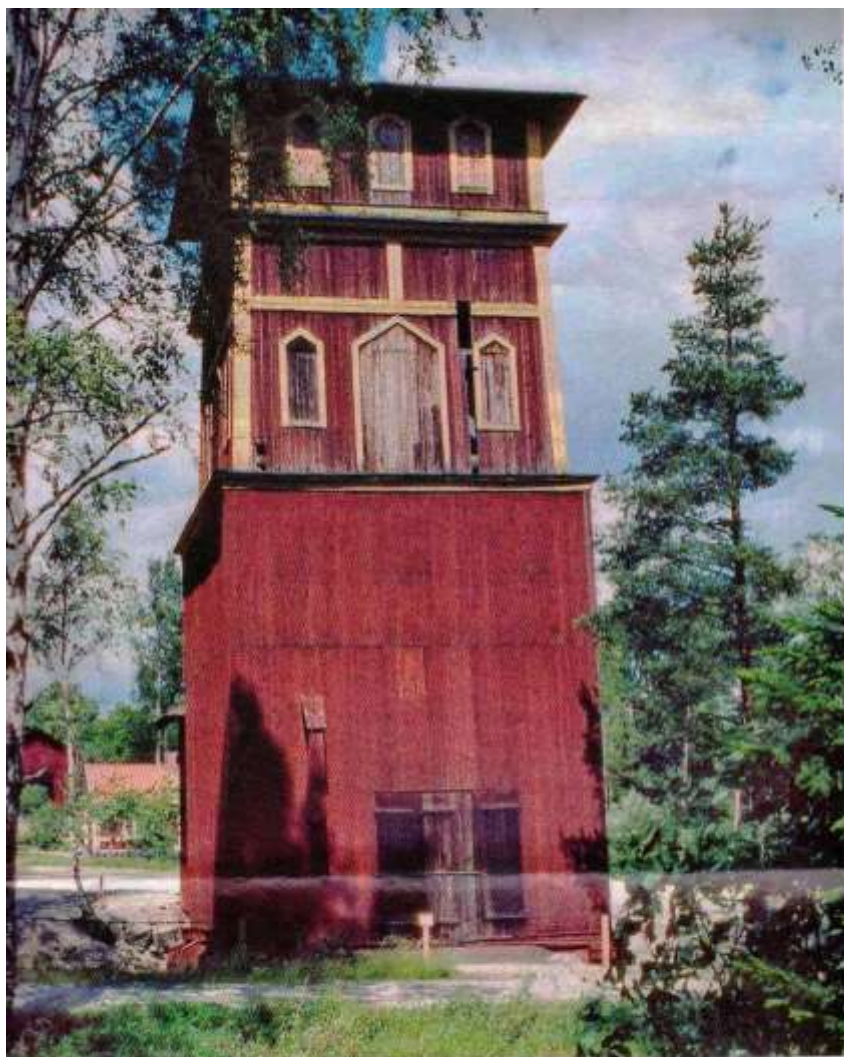
der och filmer vad som i dag finns kvar av gamla Salamiljöer.

Genom åren har hans bilder från jakten på och gripandet av Salaligan, som härjade på 1930-talet, varit eftertraktade av författare och redaktioner.

Sven Norling arbetade så sent som häromåret tillsammans med Anders Bjurenvall (se ovan) med att digitalisera de gamla filmerna.

Kommunstyrelsen har beviljat 150 000 kronor för produktionen av jubileumsdvd:n "Kärleken till en

plats" och 80 000 kronor till arkivfilmfestivalen. Nyttigen anslogs även 15 000 kronor till fotoutställningen med Sven Norlings stillbilder, som ska visas på Täljstenen den 7-15 september.



"Ögonblick"

– bilder från Sala Silvergruva

SALABUDET 123, 2013

Sommarutställning 1 juni-15 september i Gruvmuseet.

Årets sommarutställning på Gruvmuseet har temat bilder av Sala silvergruva. Utställningen är uppdelad i två delar: Bo Svärds livfulla oljemålningar av gruvarbetet under jord och Sven Norlings stämningsskapande foton av underjorden. Två olika temperament möts, två par ögon betraktar den dunkla gruvmiljön och den undflyende historien.

Konstnären Bo Svärd har skapat en världsunik serie gruvbilder, som beskriver hela gruvidriften, från morgonbönen till det att matmen kommer upp ur gruvan. Svärd kombinerar djupa kunskaper kring gruvidrift och gruvteknik med en ovanlig konstnärlig ådra.

Den legendariske Salafotografen och filmaren Sven Norling som fyller 100 år den 11 september 2013, har tagit tusentals fina foton av Sala sedan 1930-talet och framåt. Han dokumenterade bland annat avstämningen av Salaligan 1936. Norlings bästa bilder av Sala silvergruva presenteras i årets sommarutställning.

Två olika personligheter beskriver gruvan och dess miljöer på helt olika sätt och med olika metoder. Bo Svärd använder sin penna som verktyg medan Sven Norling har sin kamera för att fånga ögonblicken vid gruvan. Bo visar genom detaljerade målningar hur arbetet utfördes ovan och under jord. Sven har fångat de

fina miljöerna, bevarade miljöer som är unika i Europa.

"Vi har äran att presentera två av Salas bästa och mest kända konstnärer i modern tid på ett och samma ställe, vid Sala Silvergruva. Du måste besöka Gruvmuseet och vår sommarutställning om du vill se Svends suggestiva gruvfotografier och få en djup insikt om gruvidriften genom Bosses unika målningar" lockar Sala Silvergruvans VD Johan Björkman.

Silvergruvan "tjuvstartar" firandet av "Sven Norling – 100 år" med denna sommarutställning. Den 7-15 september anordnas en fotoutställning

och en arkivfilmfestival med en jubileums-DVD som hyllar 100-åringen i kulturkvarteret Täljstenen. Bo Svärds målningar visades ställdes redan under maj månad, med stor publiktillströmning. Nu får alla gruvans sommarvärdar chansen att beskåda denna unika serie konstverk.

I samband med invigningen av årets sommarutställning inviger Silvergruvan även den nya delen av den permanenta utställningen. Den så uppskattade tidslinjen från förra årets sommarutställning "Silverspår" har nu blivit en permanent utställning som visar gruvans historia i perspektiv till händelser i världen.

NOTISER | AKTUELLT

SALA TIDNING
nr 8 v 23 5/6 2013



Spännande konstnötén i Silvergruvan

ÅRETS SOMMARUTSTÄLLNING på Grummuseet har temat bilder av Sala silvergruva. Utställningen är uppdelad i två delar: Bo Svärds livfulla oljemålningar av grubarbetet under jord och Sven Norlings stämningsskapande foton av underjorden. Konstnären Bo Svärd har skapat en världsunik serie grubbilder, som beskriver hela gruvdriften, från morgonbönen till det att malmen kommer upp ur gruvan. Svärd kombinerar djupa kunskaper kring gruvdrift och gruvteknik med en ovanlig konstnärlig ådra.

Sala fotografen och filmaren Sven Norling som fyller 100 år den 11 september 2013, har tagit tusentals fina foton av Sala sedan 1930-talet och framåt. Han dokumenterade bland annat avslöjandet av Salaligan 1936. Norlings bästa bilder av Sala silvergruva presenteras i årets sommarutställning.

Två olika personligheter beskriver gruvan och dess miljöer på helt olika sätt och med olika metoder. Bo Svärd använder sin pensel som verktyg medan Sven Norling har sin kamera för att fånga ögonblicken vid gruvan. Bo visar genom detaljerade målningar hur arbetet

utfördes ovan och under jord. Sven har fångat de fina miljöerna, bevarade miljöer som är unika i Europa.

”Vi har äran att presentera två av Salas bästa och mest kända konstnärer i modern tid på ett och samma ställe, vid Sala Silvergruva. Du måste besöka Grummuseet och vår sommarutställning om du vill se Svens suggestiva gruvfotografier och få en djup insikt om gruvdriften genom Bosses unika målningar” lockar Sala Silvergruvans vd Johan Björkman.

SILVERGRUVAN ”tjuvstartar” firandet av ”Sven Norling – 100 år” med denna sommarutställning. Den 7-15 september anordnas en fotoutställning och en arkivfilmsfestival med en jubileums-dvd som hyllar 100-åringen i kulturkvarteret Täljstenen. Bo Svärds målningar visades redan under maj månad, med stor publiktillströmning. Nu får alla gruvans sommargäster chansen att beskåda denna unika serie konstverk.

Utställningen pågår tom 15 sept. Fri entré, öppen alla dagar kl. 10–17. Mer info: Joachim Nordlund, museiansvarig tele 0224-677 259.

Norlingfestivalen arrangeras vid Täljstenen den 7-15 september

Lokal legend ska hyllas med festival

Sven Norling fyller 100 år om en vecka

Salafotografen Sven Norling fyller 100 år den 11 september och hyllas med en festival.
- Jag tyckte man behövde göra något på en lokal legend, säger Eric Fylkeson.

SALA. På lördag inleds den nio dagar långa Norlingfestivalen. Det är en fotoutställning och filmfestival vid Täljstenen.

Eric Fylkeson, ordförande i Sala Filmstudio, är initiativtagare till festivalen.

- Jag är film- och fotointresserad och kände till att Sven Norling skulle fylla 100 år, så jag har haft koll på det. Jag tyckte man behövde göra något på en lokal legend, säger Eric Fylkeson.

Det var dock ingen som tog tag i det när 100-årsdagen började närma sig.

- Men jag fick styrelsen i Sala Filmstudio att hämta på

Norlingfestivalen blev större än vad som var tänkt från början. Festivalen inleds på lördag och avslutas den 15 september.

På festivalen blir det premiärvisning på filmen "Kärleken till en plats" - gamla Salafilmer av Sven Norling har av Anders Bjurenvall och Eric Fylkeson gjorts om till en 50 minuter lång film.

- Även om man har sett några av klippen tidigare blir filmen en helt ny upplevelse.

Mycket jobb har gjorts med ljudet - delar som varit stumma har ljudsatts och lokala musiker har komponerat musiken. Erik Fylkeson står för speakerrollen.

Filmen visas tio gånger under festivalen och intresset för den verkar stort - en trailer på internet har haft 1200 unika tittare.

Efter festivalen kommer filmen att finnas till försäljning och överskottet kommer gå till en Norlingfond. Från den kommer stipendier årligen att delas ut.

- Vi kommer i fortsättningen ha årliga Norlingdagar, fredag-söndag, med bland annat stipendieutdelning.

Sven Norling kommer att vara på plats tillsammans med släkt när det blir en förhandsvisning i ställverket.

Totalt ska 80 filmer visas på en 2,30 x 4 meter stor bioduk i Ställverket.

En annan offentlig premiärvisning blir det för den 22 minuter långa filmen till Salas 350-årsjubileum 1974. Filmen klipptes ihop av Olle Nessle och Per Sörbom. Nessle kommer att vara på plats för att presentera filmen.

Västerförneborådiga Frida Kempff kommer också att



SALAFOTOGRAF. Sven Norling fyller 100 år om en vecka och ska hyllas.
Arkivfoto: Ingall Fors-Norberg

vara på plats när tre av hennes kortfilmer visas. En av filmerna är "Micky badar", som fick pris på filmfestivalen i Cannes 2010.

På plats är även Ika Nord när tre avsnitt från "Ika i rutan" (från sent 80-tal) visas.

- Förmodligen kommer även Lasse Åberg när hans

tre filmer visas i slutet av festivalen, säger Eric Fylkeson.

Festivalen består även av fotoutställningen "100 år - 100 bilder". Den innehåller 100 hundra av Sven Norlings fotografier - 42 förstoringar och 58 bilder i ett bildspel.

MIKAEL STENQVIST
mikael.stenqvist@salaallehanda.com
0224-561 49



Hundraåringen som vill kliva ut genom fönstret



ETT SEKEL. Tre kungar har Sven Norling hunnit vara med och dokumentera under årens lopp, liksom vardagen i framför allt Sala. "Jag ville bevara det gamla, och låta folk se hur skonakaren satt och jobbade med klappade tvätten för hand vid Långforsen". Från Megasinsgatan till Kålgårdsgränd i Sala förevigade han människor och hus på över 20 000 bilder. "Jag har ofta hjälpt folk att hitta bilder på sina släktingar", säger...

"Min blyxt tände nästan eld"

Sala. Sven Norling köpte sin första laddkamera för 8,50 som 15-åring. Sedan dess har han förevisat främst Sala och dess omgivning för eftervärlden. Idag fyller han 100 år.

Sven Norling sitter ute och njuter av sol och trevligt sällskap på Kaplänens gård. Reppen är neddragna för att skydda ögonen, som numera inte ser lika bra som förr. Med den nya elektriska rullstolen styr han till sitt rum några väntingar upp. Här har han bott i knappt två år, sedan den dubbelsidiga lunginflammationen satte kläppar i ett annars ganska hälsosamt liv.

-Jag trodde inte att jag skulle överleva det, säger han allvarligt.

Men att Sven är av den tåliga sorten har han bevisat förr. Som liten var han sjuklig, och en kväll börde han sin mor sorgset visa "den pojken får vi nog inte behålla längre".

På pappa Augusts piano- och orgelfabrik samt färgaffär hoppade han in som springpojke, och för det fick

han fem kronor i veckan.

-Det gjorde att jag kunde gå på bio varje vecka, det kostade en krona. Film var ett stort intresse och jag ville gärna bli filmfotograf.

Nyfiket betraktade Sven de olika dramatiska greppen, och lärde sig vinklar och uttryck. Men innan han själv började filma var det stillbilder som gällde.

Efter Hermodskouset och praktik på Hasselblads opp-

Födelsedag Sven Norling 100 år

nade Sven en fotohandel i färgaffären hans pappas drev. Han blev tidigt engagerad som pressfotograf, både i Sala Allehanda och Sala-Posten, men även i andra svenska tidningar.

-Att gå och se fotboll kostade ju pengar, men jag visade upp kameran och fick komma in gratis, säger han med ett stort leende.

Sedan framkallade han bilderna och satte ut dem i skyltfönstret bara ett par timmar efter matchslut.

-Det blev bra reklam.

Någon idrottare av rang var Sven inte själv, även om han spelat lite tennis och provat på tresteg.

-Men jag slutade när det började vara beaktligt om mig, säger han med ett skritt.

Förutom sport dokumenterade Sven vardagliga händelser och evenemang, likväl som dramatiska som olyckor, bränder och mord. Många är de tidningar som köpt hans bilder efter Salaligans framfart.

-Det gällde att vara med där det hände, säger han med glänsande blå blick.

1934 köpte han sin första filmkamera, en 16-millimeters som han använde en bit

in på 1960-talet. Det var den första i Sala, och med den skapade Sven ett tjugotal dokumentärer genom åren. Den allra första var från Gotlandslägget med KFUM 1934.

-Det var roligt att få folk att rita sig på bilderna. Och de tyckte att det var skoj att få se sig själva, säger han och berättar om en filmvisning runt julsjuktningen på torget där han hade projektorn i en bus.

Tack vare datoriseringen har hans bilder och filmer bevarats, och finns nu på Statens filminstitut. Dessutom går de att hitta på biblioteket.

Fram till 1976 drev Sven sin fotoaffär på Bergmans-



ndernas skor, och hur kvinnorna
Foto: Carola Blank

Mer om Sven Norling

Familj: Sonen Lars-Olof Norling, fem barnbarn och nio barnbarnsbarn. Makan Eva avled år 2000, och sonen Rickard 2009, den senare bara 60 år gammal.

Ser på tv: Nyheterna och Minnenas television. "Och det är alltid lika spännande med Trissdragningen på morgonen, trots att jag inte har någon lott."

Favoritmat: Inkokt lax, och kalvstek.

Intressen: Att fotografera och filma Sala och dess omgivningar. På senare år har han uppskattat att lösa korsord och spela bridge.

Motto: "Att dokumentera dåtid i nutid för framtid".

Drömresa: Har redan gjort den, då han 1973 besökte sin bror Birger som emigrerade till Amerika.

Firar: "Om jag inte bodde på tredje våningen skulle jag gärna kliva ut genom fönstret och försvinna ett tag, hehe".



DÅTID. Olympiafacklan passerar Sala 1952. Bilden är beskuren.
Foto: Sven Norling



BILDSINNE. Stämningsfyllda motiv var hans favoriter, som den här solnedgången i Härjedalen.
Foto: Sven Norling

d på inredningen"

gatan, i Sparbankshuset.

- Natten före lucia hade jag inbrott och de stal kameror för 75 000 kronor. Då kändes det lika bra att sluta.

Därefter ägnade han sig bland annat åt att arbeta med sina filmer, och åka runt och undervisa skolbarn. Nu är det slutfotograferat, de sista bilderna tog han i samband med barnbarnens examen för snart 20 år sedan.

Han har många dråpliga historier från förr - om magnesiumblixtrar som nästan tände eld på inredningen, och kyrkoherden som blev fylterist, fast det egentligen handlade om att fylla i bok-



Jag skulle bli en sådan som kommer och kör bort tunnorna i utedassen.

Sven Norling

stäverna på en gravsten så de skulle synas på fotot.

Humorn har Sven i behåll, annat är det med synen och hörseln. Det gör det här med stigande ålder lite bekymmersamt.

- Visst är det tråkigt, säger han på Salamål. Det känns som att jag mistat en del av livet.

Även inom andra områden kan det kännas tungt.

- Ibland blir jag behandlad som om jag vore en imbecill, hos läkare till exempel. De pratar med min son istället för med mig. Men de är väl inte vana vid att man är så pigg i den här åldern, säger han med ett snett leende.

Vad hade du jobbat med

om du inte blivit fotograf?

Något svar kommer han inte på direkt, men lyser sedan upp.

- Mina föräldrar hade kalas när jag var i femårsåldern, och då frågade tanterna och farbröderna mig vad jag skulle bli när jag blev stor. Då sa jag att jag skulle bli en sådan som kommer och kör bort tunnorna i utedassen, säger Sven och skrattar.

Turligt nog för honom, och för alla andra som är intresserade av hur Sala såg ut förr, väntade en helt annan karriär på honom.

CAROLA BLANK
carola.blank@promedia.se
0724-58157



"För deras initiativ och genomförande..."



FILM- OCH FESTIVALSKAPARE. Eric Fylkeson och Anders Bjurenvall är männen bakom den Norlingfestival, som hölls i kvarteret Täljstenen i september. Men inrta bara det, utan de skapade också filmen "Kärleken till en plats" utifrån Sven Norlings egna Salafilmer.

Foto: Ingell/Poria Norling

De delar kulturstipendiet

Anders Bjurenvall och Eric Fylkeson prisas för Norlingfestivalen

Två män får dela på årets kulturstipendium på 25 000 kronor. Eric Fylkeson och Anders Bjurenvall skapade Norlingfestivalen och filmen "Kärleken till en plats".

SALA KOMMUN. Det började som ett förslag från Eric Fylkeson redan när han var (S)-ordförande i dåvarande kultur- och fritidsnämnden. Han tyckte att Salas mest fotograf genom tiderna, Sven Norling, skulle uppmärksammas rejält i samband med sin 100-årsdag.

Men tiden gick och inget hände med förslaget. När Eric Fylkeson inte längre var kul-

turordförande (och nämnden hade blivit ett utskott under kommunstyrelsens) tog han i egenskap av ordförande i Sala Filmstudio tag i sitt eget förslag.

Det var så det kom sig att han och Anders Bjurenvall satt i en mörk studio hela den glömda sommaren och valde ur Sven Norlings ädla foto- och filmmaterial.

-Ingen av oss hade ju egentligen pysslat med film tidigare. Själv har jag mest jobbat med ljud. Men vi lärde oss varterfer och det var ett riktigt roligt arbete. Fast visst var det svårt att välja ur Svens stora material, säger Anders Bjurenvall.

Filmen han talar om är den nyskapade 50 minuter långa filmen "Kärleken till en plats", med speaker-text av Eric Fylkeson, som de klippte ihop ur Sven Norlings produktion av Salafilmer från tidigt 1930-tal till sent 1950-tal.

Filmen sågs av 770 personer under Norlingfestivalen i kulturkvarteret Täljstenen i september och finns på dvd.

Norlingfestivalen blev en arkivfilmfestival, som också innehöll fotoutställningen "100 år - 100 bilder" med Sven Norlings fotografier.

- Festivalen var förstas också ett slitsamt arbete för oss som jobbade med den,

men det var jättekul med all den fina respons vi fick, säger Anders Bjurenvall, som är 32 år, arbetar som fritidsledare men framför allt är nybliven pappa till en liten kille.

Eric Fylkeson är 63 år, poet och författare som även undervisar på folkhögskola i sceniskt framträdande. Han säger:

-Det är pricken över i att vi fått kulturstipendiet. Jag har känt ett enormt ansvar från Salaborna under och efter Norlingfestivalen. Människor har kommit fram på stan, tagit i hand och tackat för filmen och festivalen. Det känns otroligt roligt!

Han säger också att sommarens skapande av filmen, då ganska slitsamt, nu enbart känns som ett lustfyllt minne.

-Att Anders och jag, ur två olika generationer, jobbade så bra tillsammans, så tajt och mot deadline är jättehärligt.

Nu ligger han i startgroparna för en bok om Sven Norling och det han skildrade med sina kameror.

-Det finns så mycket mer att göra kring honom och jag vill göra det i bokform, säger han.

HELENA FÖRSS NORBERG
0224 461 34
ingell@poria-norling.se

Här är hela motiveringen

Fotografen Sven Norling har aldrig själv fått Sala kommuns kulturstipendium. Däremot fick han 1990 ett hedersdiplom.

Kultur- och fritidsutskottets motivering till att ge Fylkeson och Bjurenvall stipendiet lyder: "För deras initiativ och genomförande av arkivfilmfestivalen och produktionen av jubileums DVD:n som belyst Sven Norlings långa dokumentation av Sala och som gett många generationer möjlighet att uppleva delar av Salas historia".

Dödsfall

Norlings bildskatt satte Sala på kartan

En Salaprofil har gått ur tiden

Den 11 september 2013 fyllde Sven Norling 100 år. I samma veva hyllades han med en festival, med foto-utställning och filmvisning. I måndags morse somnade han in stilla i sitt hem på Kaplanen.

SALA. Sin första lädkamera köpte Sven Norling som 15-åring, för 8,50. På pappa Augusts piano- och orgelfabrik samt färgaffär hoppade han in som springpojke, och för en del av lönen gick han på bio varje vecka. Film var ett stort intresse och han ville gärna bli filmfotograf.

Nyfiket betraktade Sven de olika dramaturgiska greppen, och lärde sig vinklar och uttryck. Men innan han själv började filma var det stillbilder som gällde. Efter Hermodskurser och praktik på Hasselblads öppnade Sven en fotohandel i färgaffären hans pappa drev.

Han blev tidigt engagerad som pressfotograf, både i Sala Allehanda och Sala-Posten, men även i andra svenska tidningar.

Sven dokumenterade en hel del sport, vardagliga händelser och evenemang likväl som dramatiska, som olyckor, bränder och mord. Många är de tidningar som köpt hans bilder efter Salaligans framfart.

- Det gällde att vara med där det hände, sade han i en intervju inför sin 100-årsdag.



FOTOFANTAST. Sven Norling blev 100 år och fyra månader.

Arkivfoto: Carola Blank

1934 köpte han sin första filmkamera, en 16-millimeters som han använde en bit in på 1960-talet. Det var den första i Sala, och med den skapade Sven ett tjugotal dokumentärer genom åren. Tack vare datoriseringen har hans bilder och filmer bevarats, och finns nu på Statens filminstitut och på biblioteket i Sala.

1940 träffade han Eva Herlin och 1944 vigdes de av kyrkoherde Kebbön i Kristina kyrka. De fick sönerna Lars-Olof och Rickard.

Fram till 1978 drev Sven sin fotoaffär på Bergsmansgatan, i Sparbanks-huset. Därefter ägnade han sig bland annat åt att arbeta med sina filmer, och åka runt och undervisa skolbarn.

På slutet började synen och hörseln bli sämre, något Sven tyckte var jobbigt. Sina två sista år bodde han på Kaplanens äldreboende.

SA 2014-01-29

DÖDSFALL



Vår käre Pappa,
Farfar och Svärfar

Sven Norling

* 11 september 1913

har i dag lämnat oss

Sala 20 januari 2014

Lars-Olof och Eva
Sophie, Erica, Johanna
med familjer
Mattias, Charlotta
med familjer
Titti
Släkt och vänner

*Filmer och bilder,
det finns inte ord
för det livsverk Du skapat
här på vår jord
Vi ser, vi hör
vi minns hur Du var
så lever Ditt minne
hos oss alltid kvar*

Begravningen äger rum i
Sala Sockenkyrka onsdag
5 februari kl. 10.30.

Efter akten skiljs vi åt.

Tänk gärna på Parkin-
sonsfonden bg. 900-7049,
Hjärt- och Lungfonden
tfn 0200-88 24 00.

Valfri klädsel.

Till minne

Sven Norling fick arbeta med det han älskade mest

Sven Norling (9/11 1913 - 20/1 2014) är död. Fotograf och filmare, vars bilder av gripandet av Salaligan under midsommarafton 1936 fick internationell spridning.

Sven blev hundra år och fyra månader gammal, och hade lyckan att hela sitt liv, från köpet av en billig lådkamera 1928, få arbeta med det han älskade mest.

Förra våren och sommaren, under skapandet av Sveriges första arkivfilmsfestival i Sala september 2013 umgicks vi flera gånger i veckan, blev nära vänner och saknaden jag känner gör ont. I umgänget med Sven fanns aldrig upp-

levelsen av någon besvärande åldersskillnad. Jag skulle vilja påstå att sommaren 2013 var den hittills rikaste i hela mitt liv.

Sven var på 30- och 40-talet utbildad av mästare som Rosling och Hasselblad, och skapade en bildskatt med Sala som metafor för världen.

I mina ögon var Sven själv en mästare, ett påstående han viftade bort som överdrivet trams.

Flera videoklipp om och av Sven Norling finns att se på www.youtube.com, om någon skulle råka vara intresserad.

ERIC FYLKESON



2006. Sven Norling, då 93 år, med sin film om Måns Ols och Långforsen.

Arkivfoto: Sala Allehanda

Till minne

Sven Norling behöll sin humor in i det sista

Sven Norling har gått bort. Vi minns honom ända från vår barndoms skolfoton, och sista decenniet har vi haft förmånen att i olika sammanhang få ta del av hans bilder, filmer och minnen.

2002-2003 deltog Sven, tillsammans med en handfull Salakännare, med sin stora kunskap och entusiasm i arbetet med Sala Sparbanks digitala jubileumsskiva där förstås många av bilderna och filminslagen kom från honom.

2009 genomförde vi en studiecirkel om Salas kaféer. Vi höll till på anrika Ångbageriet och hade vid varje träff speciellt inbjudna gäster. Sven var vår gäst en av kvällarna. Han kom först och gick sist. De två timmar vi tänkt oss blev nästan fem och Sven visade inga tecken på att vilja sluta för kvällen.

Senaste åren träffade vi Sven vid många tillfällen för att gå igenom hans bilder och få hans kommentarer. Det materialet finns nu i Sala kommuns arkiv.

Att ta med sig fika med bröd till de träffarna var nästan ingen idé. Sven hade inte

tid - han ville gå vidare med bilderna och kommentarerna. Vi deltog också initialt i arbetet med Eric Fylkesons och Anders Bjurenvalls mycket fina film, Kärleken till en stad, om Svens foto- och filmliv.

Sven var alltid humoristisk och i Sala Allehandas intervju inför firandet av 100-årsdagen sa han: "Om jag inte bodde på tredje våningen skulle jag kliva ut genom fönstret och försvinna ett tag, hehe". Humoristisk och med sin tid in i det sista.

Ringde man på förmiddagen och kom överens om att träffas ett klockslag på eftermiddagen fick man ofta kommentaren "Om jag lever då så...."

Sven hade alltid idéer som han ville genomföra. "Jag önskar att någon kunde sitta vid min säng på nätterna och notera alla tankar och minnen när jag inte kan sova....".

En av idéerna var en bild- och textdokumentation om hans barndoms gata, Fredsgatan. Vi träffades vid flera tillfällen om detta och samma dag som Sven avled hade vi en tid avtalad om att gå igenom de sista bilderna från Fredsgatan.



RÖST SOM TYSTNAT. Sven Norling.

Foto: Sala kommun

Sven hade också en sammanställning över Röster som tystnat, med kända Salabor från första halvan av 1900-talet. Det ville han arbeta vidare med i form av texter, ljudillustrationer, foton och filmsekvenser. Nu tillhör han själv de rösterna.

Sven var mycket inspirerande för oss med sin vänliga och entusiastiska personlighet och till detta hans otroligt stora bild-, film- och minnesskatt. Vi saknar honom mycket.

SUSANNE PROKOP
JOHNNY EKMAN



Sven Norling, *Apoteksbranden 1940.*



Sven Norling, *Rytterqvists Konditori brinner 1958.*



Sven Norling, *Stadshotellets sommarveranda.*



Sven Norling, *Rivningen av stadshotellet 1969.*





Sven Norling, *Hoppbacken vid gruvan* 1935



Sparbankshuset mot Bergsmansgatan, efter rivningen 1969 av kvarteret intill och före bygget av EPA.

Fotografier med Svens maskinskrivna kommentarer:



Herman Sehmans målarverkstad Trädgårdsgatan 17
Salas första bil- och fordonslackeri.



Gamla brandstation vid Fisktorget, 1930-talet.



Axel Sandströms Urmakeri Norrbygatan 2 1930.
Affären flyttade 1940-talet snett över gatan.



Skyfall över Sala juli
mån. 1932. Stora delar
av torget översvämmat.



A. Norlings Färghandel
samt inlämningsställe
för framkallning och
kopiering av amatör-
bilder. 1935.



Hörnet Kungsgatan-Rådmansgatan år 1935.
År 1901 startade I.O.G.T. Nykterhetskafé i
hörnlokalen.



Hallmans konditori vid Norra Esplanaden 1935.



Isupptagning på övre dammen vintern 1935. Mannen
t.h. om $\dot{\iota}$ -klumpem är Åke Freberg

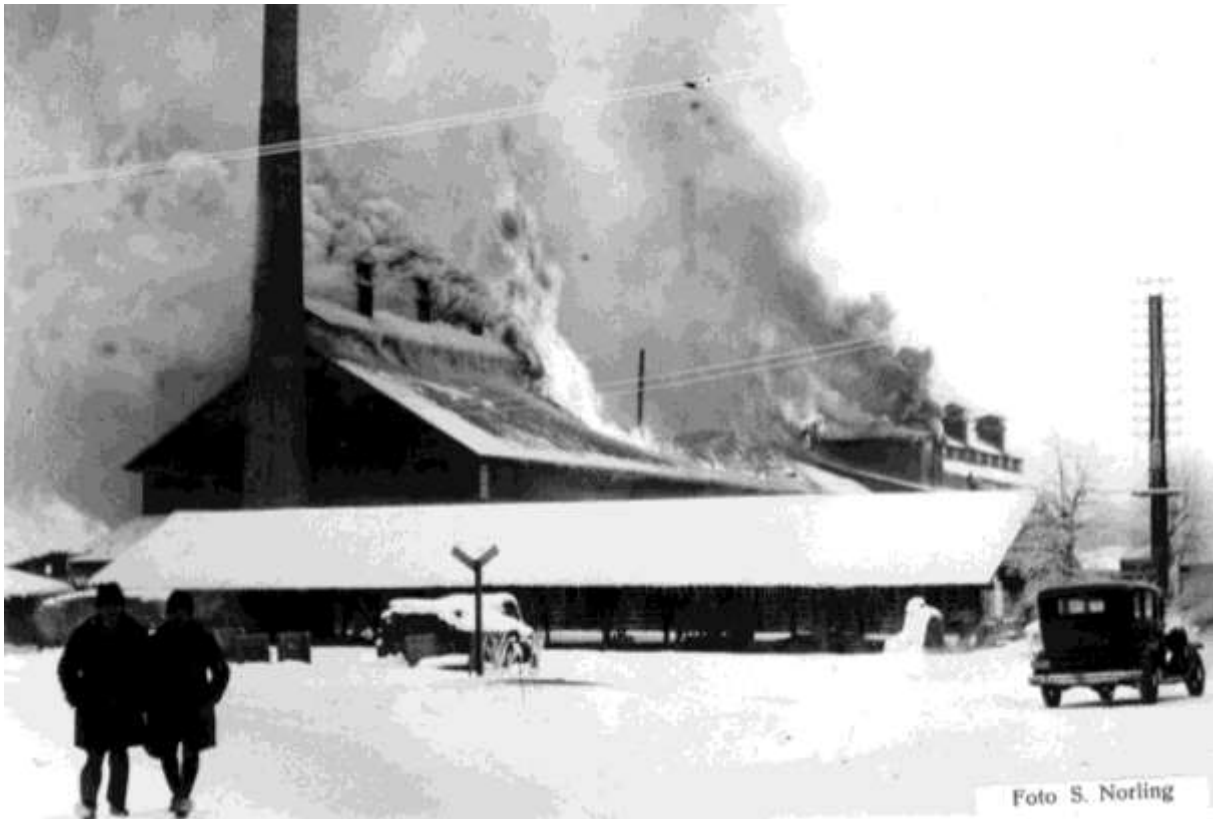


Foto S. Norling

SALA TEGELBRUK
eldhärjades den 27
februari 1937.



Rådmanngatan vintern 1955. T.v. Barngarderober och
Andelsslakteriet.



Lottkö vid försäljningen av penninglotter den 15 dec.
1939. Köen började vid Ulvéns tobakshandel på Norrbygat.



Fortsatte runt hörnet vid Torgen och slutade på
Bergsmansgatan.



Fältenbergs smedja Magasinsgatan 3, senare Stålbergs smidesverkstad & hovslageri, därefter Sahlins smedja. Här kunde bönderna få sina hästar skodda samtidigt som de lämnade säd till Ekeby kvarn.

På Youtube finns några filmer av Sven Norling:



[Salabygd](#) - En bildrapsodi insamlad och berättad av Jakob Lundberg 1953.

Foto: Sven Norling och Håkan Cronsioe. Ljud och redigering: Håkan Cronsioe. Officin: Svensk Tonfilm Stockholm.

Digital bearbetning: Anders Bjurenvall 2023.

[Sala 1964](#) - en kortfilm av Eric Fylkeson och Anders Bjurenvall med foto av Sven Norling



[Kampen om Silversköldarna Sala 1935](#)

- en bearbetning av Sven Norlingsfilm med ljud & färg av Anders Bjurenvall 2020.